T.C.
IŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

Simay YILMAZ

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİNDE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN VE STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETMENİN ARACI ROLÜ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Feryal ÇAM ÇELİKEL

İSTANBUL, Temmuz 2024

T.C.
IŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

Simay YILMAZ

(22PSKO5032)

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİNDE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN VE STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETMENİN ARACI ROLÜ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Feryal ÇAM ÇELİKEL

İSTANBUL, Temmuz 2024

T.C.
IŞIK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

Simay YILMAZ
22PSKO5032

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİNDE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN VE STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETMENİN ARACI ROLÜ

Tezin Savunulduğu Tarih: 09.07.2024

Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel	Işık Üniversitesi
Doç. Dr. Helin Yılmaz Kafalı	Işık Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selcen Yetkin Özden	Gelişim Üniversitesi

İSTANBUL, Temmuz 2024

ÖZET

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE EVLİLİK DOYUMU İLİŞKİSİNDE DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN VE STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETMENİN ARACI ROLÜ

Amaç: Bu çalışmanın amacı evli bireylerin çocukluk çağı travma düzeyleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün ve stresle çift olarak baş etme düzeyinin aracı ilişkisini ele almaktır. Bunun yanı sıra söz konusu kavramlar arasındaki ilişkileri incelemek ve farklı sosyodemografik değişkenler açısından ele almak amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın örneklemi yaşları 18-65 yaş aralığında değişen 37.49±10.50 ortalamaya sahip 296'sı kadın 98'i erkek olmak üzere toplam 394 evli bireyden oluşmaktadır. Çalışmada Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği, Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri kullanılmıştır. Veri analizinde, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü Anova analizi, Pearson korelasyon analizi, basit doğrusal regresyon analizi ve PROCESS aracı etki analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk çağı travma düzeyleri duygu düzenleme güçlüğünü pozitif yönde; stresle çift olarak baş etme düzeyini negatif yönde yordamaktır. Çocukluk çağı travma düzeyleri ve duygu düzenleme güçlüğü evlilik doyumunu negatif yönde; stresle çift olarak baş etme düzeyi evlilik doyumunu pozitif yönde yordamaktadır. Çocukluk çağı travma düzeyleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün ve stresle çift olarak baş etmenin kısmi aracı rolü bulunmaktadır.

Sonuç: Evli bireylerde çocukluk çağı travma düzeyleri, duygu düzenleme güçlüğü ve stresle çift olarak baş etme düzeyi, evlilik doyumunun yordayıcıları olarak bulunmuştur. Ele alınan aracı modellerde çocukluk çağı travma düzeyi ile

evlilik doyumu ilişkisinin açıklanmasında duygu düzenleme güçlüğünün ve stresle çift olarak baş etmenin aracılık ettiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travmaları, Evlilik Doyumu, Duygu Düzenleme Güçlüğü, Stresle Çift Olarak Baş Etme

ABSTRACT

THE MEDIATOR ROLE OF EMOTION REGULATION DIFFICULTIES AND DYADIC COPING IN THE RELATIONSHIP BETWEEN CHILDHOOD TRAUMAS AND MARRIAGE SATISFACTION

Objective: The aim of this study is to examine the mediating relationship between difficulties in emotion regulation and the level of dyadic coping between married individuals' childhood trauma levels and marital satisfaction. In addition, it aims to examine the relationships between the concepts in question and consider them in terms of different sociodemographic variables.

Method: The sample of the study consists of a total of 394 married individuals, 296 of whom are females and 98 of whom are males, with an average of 37.49±10.50, aged between 18-65. Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33), Marital Life Scale, Difficulties in Emotion Regulation Scale and Dyadic Coping Inventory were utilized in the study. Data anaylsis involved independent samples t-test, one way Anova anaylsis, Pearson correlation anaylsis, simple linear regression anaylsis and PROCESS Macro for mediation analysis.

Findings: According to the results of the study, childhood traumas positively predict emotion regulation difficulties; negatively predict dyadic coping. Childhood traumas and difficulties in emotional regulation negatively predict marital satisfaction; dyadic coping positively predicts marital satisfaction. Difficulties in emotion regulation and dyadic coping have a partial mediator role in the relationship between childhood traumas and marital satisfaction.

Conclusion: Childhood trauma, emotion regulation difficulties, and dyadic coping were found to be predictors of marital satisfaction among married individuals. In the examined mediation models, it was found that emotion

regulation difficulties and dyadic coping mediate the relationship between childhood trauma levels and marital satisfaction.

Keywords: Childhood Traumas, Marital Satisfaction, Emotion Regulation Difficulties, Dyadic Coping

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitim sürecimde hayranlık duyduğum ve beraber çalışma fırsatı bulduğum sayın tez danışmanım Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel'e tez sürecimdeki desteği ve motivasyonu için sonsuz teşekkür ederim. Yüksek lisans sürecimde kendisinden edindiğim bilgiler mesleki anlamda gelişmemi sağlarken bakış açımı geliştirerek her zaman bana ilham oldu.

Lisans sürecimde projelerinde görev almaya başladığım, bana her zaman hayallerimin peşinden gitmemi ve zihnimdeki düşünce beni bıraksa dahi benim onu bırakmamam gerektiğini bana hatırlatan ve beni destekleyen çok sevdiğim sayın hocam Prof. Dr. Mehmet Eskin'e çok teşekkür ederim. Veri toplama aşamasında süreci hızlandıran, bana her zaman destek veren, mesleki anlamda kendilerinden çok şey öğrendiğim ve çalışmaktan gurur duyduğum çok değerli hocalarım Doç. Dr. Alişan Burak Yaşar'a ve Dr. Öğr. Üyesi Selcen Yetkin Özden'e; bu süreçte ilerlemem için beni her seferinde motive eden sevgili iş arkadaşlarım Arş. Gör. Zehra Nur Kurtoğlu'na, Arş. Gör. Mert Kuşluvan'a ve Arş. Gör. İrem Uyar'a çok teşekkür ederim.

Gözümde büyüyen işleri küçülten, kaygılarımı dindiren ve her zaman yanımda olan canım arkadaşlarım Alya Berirmen, Zeynep Sezen, Zelal Çelik, Deniz Arıcan ve Bilge Bilir'e çok teşekkür ederim.

En büyük teşekkürümü ise sevgili aileme sunuyorum. Bugünlere beni getiren, her zaman yanımda olan, beni destekleyen, motive eden, koşulsuz sevgilerini her zaman hissettiğim babam Mesut Yılmaz'a, annem Sevil Yılmaz'a ve kardeşim Ceylin Yılmaz'a teşekkür ederim.

Son olarak da tez sürecimin başlangıcından sonuna kadar her zaman yanımda olup beni cesaretlendiren, motivasyonum düştüğünde yükselten yol arkadaşım Yavuz Koça'ya sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Simay YILMAZ

İÇİNDEKİLER

SAYFA NO

ONAY SAYFASI……..i
ÖZET ii
ABSTRACT.....iv
TEŞEKKÜR vi
İÇİNDEKİLER vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....xi
TABLOLAR LİSTESİ.....xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....xiii

BÖLÜM 1 1

1. GİRİŞ.....1

1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI 2
1.2 ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ.....2
1.3 ARAŞTIRMA SORULARI.....3
1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ 4
1.5 ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI 6

BÖLÜM 2 7

2. GENEL BİLGİLER 7

2.1 TRAVMA VE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI.....7

2.1.1 Cinsel İstismar.....8
2.1.2 Fiziksel İstismar.....9
2.1.3 Duygusal İstismar.....10
2.1.4 Fiziksel İhmal.....11
2.1.5 Duygusal İhmal.....11
2.1.6 Aşırı Koruma-Kontrol 12
2.1.7 Çocukluk Çağı Travmaları Üzerine Araştırmalar 12
2.1.8 Çocukluk Çağı Travmalarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi.....15

2.2 EVLİLİK DOYUMU.....17

2.2.1 Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar 17
2.2.2 Evlilik Doyumunun Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi 20

2.3 DUYGU DÜZENLEME 22

2.3.1 Duygu Düzenlemenin Süreç Modeli 22
2.3.2 Duygu Düzenleme Güçlüğü 23
2.3.3 Duygu Düzenleme Güçlüğü Üzerine Araştırmalar 24
2.3.4 Duygu Düzenleme Güçlüğünün Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi 26

2.4 STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETME 28

2.4.1 Sistemik-Etkileşimsel Baş Etme 30
2.4.2 Stresle Çift Olarak Baş Etme Üzerine Araştırmalar 31
2.4.3 Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi 33

2.5 ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER 35

2.5.1 Çocukluk Çağı Travmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Üzerine Araştırmalar 35
2.5.2 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar 37
2.5.3 Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar 38
2.5.4 Stresle Çift Olarak Baş Etme ve Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar 39
2.5.5 Çocukluk Çağı Travmaları ve Stresle Çift Olarak Baş Etme Üzerine Araştırmalar 41
2.5.6 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Etkisi Üzerine Araştırmalar 42
2.5.7 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Etkisi Üzerine Araştırmalar 43

BÖLÜM 3 45

3. YÖNTEM 45

3.1 ÖRNEKLEM 45
3.2 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI 45

3.2.1 Sosyodemografik Özellikler ve Diğer Bilgi Formu 45
3.2.2 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) 46
3.2.3 Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ) 47
3.2.4 Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği (DDZÖ).....47
3.2.5 Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri (SÇOBE).....48

3.3 ARAŞTIRMA DESENİ.....49
3.4 VERİLERİN ANALİZİ.....50

BÖLÜM 4 51

4. BULGULAR 51

4.1 ÖRNEKLEMİN SOSYODEMOGRAFİK VE DİĞER BİLGİLERİ.....51
4.3 ÖRNEKLEMİN ÖLÇEK PUANLARI.....53
4.4 ÖLÇEKLERİN NORMALLİK DAĞILIMLARI 54
4.5 ÖLÇEKLERİN FARKLI SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ.....55
4.6 DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER (KORELASYON ANALİZİ).....62
4.7 DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ YORDAYICI ETKİLER (REGRESYON ANALİZİ) 67
4.8 ARACI DEĞİŞKEN ANALİZLERİ.....71

BÖLÜM 5 77

5. TARTIŞMA 77

5.1 ANA DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE VE YORDAYICI ETKİLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME 77
5.2 ARACI ROLLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME.....81
5.3 ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 83
5.4 EVLİLİK DOYUMUNUN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 86
5.5 DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 89
5.6 STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETMENİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 91
5.7 ÇALIŞMANIN GÜÇLÜ YÖNLERİ.....93
5.8 ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI 94

SONUÇ VE ÖNERİLER.....95

KAYNAKLAR.....97

EKLER.....132

EK A BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU 132

EK B SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE DİĞER BİLGİ FORMU.....134

EK C ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ 137

EK D EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ.....142

EK E DUYGU DÜZENLEMEDE ZORLUKLAR ÖLÇEĞİ 144

EK F STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETME ENVANTERİ.....150

ÖZGEÇMİŞ.....153

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1 Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinde Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları 73

Şekil 4.2 Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinde Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları 75

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1 Örneklemin Sosyodemografik ve Diğer Bilgileri (n=394) 52

Tablo 4.2 Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi ve Ölçek Puanlarının İncelenmesi (n=394) 53

Tablo 4.3 Örneklemin Ölçek Puanları (n=394).....54

Tablo 4.4 Ölçeklerin Normallik Testine İlişkin Sonuçlar 55

Tablo 4.5 Sosyodemografik Özelliklerin Ölçek Puanları Açısından İncelenmesi (n=394).....56

Tablo 4.6 Sosyodemografik Özelliklerin ÇÇTÖ Tüm Alt Boyutları Açısından İncelenmesi (n=394).....59

Tablo 4.7 Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi (n=394).....66

Tablo 4.8 Çocukluk Çağı Travmaları, Stresle Çift Olarak Baş Etme ve Duygu Düzenleme Güçlüğünün Evlilik Doyumu Üzerindeki Yordayıcı Rolü (n=394) 68

Tablo 4.9 Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme Güçlüğü Üzerindeki Yordayıcı Rolü (n=394) 69

Tablo 4.10 Çocukluk Çağı Travmalarının Stresle Çift Olarak Baş Etme Üzerindeki Yordayıcı Rolü (n=394) 70

Tablo 4.11 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolüne İlişkin Regresyon Analizi 72

Tablo 4.12 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu İlişkisinde Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Rolüne İlişkin Regresyon Analizi 74

KISALTMALAR LİSTESİ

APA: American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Derneği)
ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği
DDZÖ: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği
SÇOBE: Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri
WHO: World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Travma, bireyin yoğun dehşet, korku veya çaresizlik gibi olumsuz duygular deneyimlemesine sebep olan, başa çıkma kapasitesini veya biyolojik tehdit algısını değiştirebilen şiddet, tecavüz, saldırı, felaket veya kaza gibi yaşantılardır (van der Kolk, 2000). Travmatik yaşam olayları, birey üzerinde şok edici veya üzücü etki bırakan, psikolojik ve fiziksel açıdan olumsuz etkiye sahip olan olaylardır (Graf ve Schechter, 2004). Bakımveren tarafından çocuğun gelişimi için gerekli olan ilgi, özen veya şefkatin çocuğa gösterilmemesi durumu çocuk ihmali olarak tanımlanmaktadır (VandenBos, 2015). Çocuk istismarı bir yetişkinin çocuğa karşı fiziksel veya duygusal zarar verimesi veya çocuğa yönelik cinsel sömürüde bulunmasıdır (Colman, 2003).

Çiftlerin evliliklerinde kendilerini mutlu hissetmelerini evlilik doyumu olarak ele alınmaktadır (Tezer, 1986). Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı kötü muamelesinin çeşitli şekillerde ve yollarda evlilik işlevselliğini etkilediği görülmektedir (Briere, 1992; Whiffen ve Oliver, 2004). Bradbury, Fincham ve Beach (2000), partnerlerin geçmiş yaşantılarının evlilik doyumunu etkilediğini belirtmektedir.

Linehan (1993)'a göre duygusal yanıtları düzenleme becerisinde yetersiz olmak, duygusal olarak uyarıcıyla karşı duyarlılığın yüksek seviyede olması ve genellikle uzun ve yoğun tepkilerin bir arada bulunması duygu düzenleme güçlüğü şeklinde ele alınmaktadır. Alanyazın incelendiğinde çocukluk dönemi kötü muamelesi ile ilişki doyumu ilişkisinde duygu düzenleme güçlüğünün aracılık ettiğini gösteren çalışmalara rastlanmakta (Bradbury ve Shaffer, 2012) fakat evlilik doyumu özelinde yapılmış çalışmaya rastlanmamaktadır.

İlişki içerisindeki her iki partnerinde bireysel ve ilişkisel açıdan fiziksel, psikolojik veya sosyal dengeyi kurmaları ve eski haline getirmeleri amacı ile

karşılıklı şekilde stres yönetiminde bulunmaları stresle çift olarak baş etme olarak ele alınmaktadır (Bodenmann, 1997; Breitenstein ve ark., 2018). Alanyazın incelendiğinde stresle çift olarak baş etme kavramının görece yeni bir kavram olmasından dolayı kısıtlı çalışma olduğu görülmektedir. Stresle çift olarak baş etme düzeyinin, çocukluk çağı kötü muamelesi ile ilişki kalitesi arasında aracılık rolünün olduğunu gösteren çalışma bulgusuna (Fitzgerald ve Shuler, 2022) rastlansa da evlilik doyumu özelinde yapılmış çalışmaya rastlanmamaktadır.

1.1 ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmamızda evli kişilerin, çocukluk çağı ruhsal travma düzeyleri ile evlilik doyumu düzeyleri arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü ve stresle çift olarak baş etmenin aracı rolünü incelemek amaçlanmaktadır. Bunların yanı sıra, araştırmanın değişkenlerinin cinsiyet, yaş, ilişki süresi, eğitim seviyesi, gelir düzeyi açısından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, çocukluk olumsuz yaşantıları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi ele alan mevcut alanyazını genişletmek ve evli çiftlerde çift olarak baş etmenin ve duygu düzenleme güçlüğünün bu ilişkideki aracı değişken rollerini incelemektir. Ayrıca çocukluk olumsuz yaşantıları yoğun bireylerin tatmin edici bir evlilik deneyimlemesine etki eden süreçlerin anlaşılmasına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

1.2 ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H1: Çocukluk çağı travma düzeyi, kişilerin duygu düzenleme güçlüğü düzeylerini pozitif yönde yordamaktadır.

H2: Çocukluk çağı travma düzeyleri, stresle çift olarak baş etme düzeylerini negatif yönde yordamaktadır.

H3: Çocukluk çağı travma düzeyleri, çiftlerin evlilik doyumu düzeyini negatif yönde yordamaktadır.
H4: Duygu düzenleme güçlüğü düzeyi, evlilik doyumu düzeyini negatif yönde yordamaktadır.
H5: Stresle çift olarak baş etme düzeyi, evlilik doyumu düzeyini pozitif yönde yordamaktadır.
H6: Çocukluk çağı travma düzeyi, stresle çift olarak baş etme düzeyi ve duygu düzenleme güçlüğü düzeyi evlilik doyumunu yordamaktadır.
H7: Stresle çift olarak etme düzeyinin ve duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin, çocukluk çağı travma düzeyleri ile kişilerin evlilik doyumu düzeyleri arasındaki ilişkide aracı değişken etkisi vardır.

1.3 ARAŞTIRMA SORULARI

Araştırmamızda cevap aranması amaçlanan sorular bulunmaktadır. Bu sorular:
1. Çocukluk çağı travma düzeyleri, kişilerin duygu düzenleme güçlüğü düzeyleri, stresle çift olarak baş etme düzeyi ve evlilik doyumu düzeyi arasında ilişki var mıdır?
2. Çocukluk çağı travma düzeylerinin kişilerin duygu düzenleme güçlüğü düzeylerini yordama gücü nedir?
3. Çocukluk çağı travma düzeylerinin stresle çift olarak baş etme düzeylerini yordama gücü nedir?
4. Çocukluk çağı travma düzeyinin çiftlerin evlilik doyumu düzeyini yordama gücü nedir?
5. Duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin evlilik doyumu düzeyini yordama gücü nedir?
6. Stresle çift olarak baş etme düzeyinin evlilik doyumu düzeyini yordama gücü nedir?
7. Stresle çift olarak etme düzeyinin, çocukluk çağı travma düzeyleri ile kişilerin evlilik doyumu düzeyleri arasındaki ilişkide aracı rolü var mıdır?

8. Duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin, çocukluk çağı travma düzeyleri ile kişilerin evlilik doyumu düzeyleri arasındaki ilişkide aracı rolü var mıdır?
9. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, ilişki süresi ile çocukluk çağı travmaları düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?
10. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, ilişki süresi ile duygu düzenleme güçlüğü düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?
11. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, ilişki süresi ile stresle çift olarak baş etme düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?
12. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, ilişki süresi ile evlilik doyumu düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?

1.4 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Evlilik doyumu konusunda ulusal çalışmalar ve kuramsal bilgi oldukça sınırlı sayıdadır. Bunun yanı sıra alanyazındaki çalışmaların çoğunda, evlilik doyumu ve evlilik uyumu kavramları birbiri yerine kullanılmaktadır ve çalışmalarda evlilik ilişkisi incelenirken eşler arasındaki doyum, çatışma ve uyum gibi kavramların iyi anlaşılması gerekmektedir (Yılmaz, 2001). Alanyazında bu konuda yapılan çalışmalarda örneklemi evli çiftler olarak ele alan ve evlilik doyumunu ölçen az sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmaların çift terapistleri ve araştırmaları açısından önemli bir nitelikte olacağı düşünülmektedir.

Çocuklara ve kadınlara yönelik ihmal ve istismar yalnızca aile içerisinde değil toplumun tümünü ilgilendiren küresel bir halk sağlığı problemi olarak değerlendirilmektedir (Hedin, 2000). Çocukluğunda kötü muamele görmüş kişilerin romantik ilişkilerinde pek çok zorlukla karşılaşma ihtimali yüksek olsa da bu ilişkiye aracılık edebilecek faktörlerin olması beklenmektedir. Romantik ilişkilerde, çocuklukta deneyimlenen duygusal kötü muamele ile uyumsuz işleyiş arasındaki ilişkide kişinin kendi duygularını düzenleyememesinin aracı bir değişken olması beklenmektedir (Bradbury ve Shaffer, 2012). Bunun yanı sıra alanyazında çocukluk dönemi kötü muamelesinin daha yüksek düzeyde

bağlanmadan kaçınmaya ve bağlanmadan kaçınmanın da düşük düzeyde çift olarak baş etmeye neden olduğu ve sonucunda ilişki kalitesinde düşüş olduğuna yönelik bulgular da mevcuttur (Fitzgerald ve Shuler, 2022).

Alanyazında çocukluk çağı travmaları ve evlilik sonuçları arasındaki ilişkinin aracı değişkenlerini değerlendirmek için gelecekteki araştırmalara ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. Bunun sebebi bu tür bulguların, risk altında olan bireylerin saptanmasında, ilişki problemlerinin önlenmesinde ve tedavi edilmesinde önemli olmasıdır (Whisman, 2006).

Bireylerin duygu düzenleme konusunda zorluk yaşamaları pek çok psikopatolojide temel nedenler arasında yer aldığından dolayı tedavi sürecinde bu konunun ele alınması önemli olabilir (Budak, 2017; Werner ve Gross, 2010). Gross ve Munoz (1996)' a göre duygu düzenleme ruh sağlığının temelidir. Etkili ve uyumlu duygu düzenleme iyi bir ruh sağlığı ile ilişkilendirilirken, duygu düzenleme güçlüğünün çeşitli psikolojik rahatsızlıkları ortaya çıkarması beklenmektedir. Bu psikolojik rahatsızlıklara anksiyete ve depresyon (Campbell-Sills ve Barlow 2007) ve kronik travma sonrası stres bozukluğu (Dvir ve ark., 2014) örnek verilebilir. Çift olarak başa çıkma ise genel anlamda ilişki işleyişini bireysel başa çıkma süreçlerine daha daha fazla yordamaktadır (Bodenmann, 2005; akt., Phua, 2022).

Çocuklukta yaşanan duygusal kötü muamele ve romantik ilişki kalitesi arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüklerinin benzersiz rolünün daha iyi anlaşılması amacıyla, gelecekteki araştırmaların duygu düzenleme güçlüklerini ilişki bağlamında incelemeye devam etmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır (Bradbury ve Shaffer, 2012). Bu araştırmanın sonuçları kişilerin deneyimledikleri duygu düzenleme zorluklarını hem tanımlamanın hem de tedavi etmenin önemini vurgulayan bir noktada durmaktadır. İlerleyen dönemler için çocukluğunda kötü muamele görmüş kişiler açısından klinik müdahaleler için bilgi sağlayabilir.

Alanyazında çocukluk çağı travmalarına ve evlilik doyumuna ilişkin pek çok araştırma bulunmaktadır. Stresle çift olarak baş etme ve duygu düzenleme güçlüğü ise çocukluk çağı travmaları ve evlilik doyumu ile oranlandığında

görece yeni kavramlar olarak ele alınabilir. Bu kavramların evlilik doyumu ile ilişkisine yönelik çalışmalar kısıtlı sayıda olmakla birlikte örneklem olarak evli çiftlerin seçildiği araştırmalar da sınırlı sayıdadır. Çocukluk çağı travmatik yaşantıları, stresle çift olarak baş etme, duygu düzenleme güçlüğü ve evlilik doyumunun evli çift örnekleminde ve tek bir model üzerinde ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada ise bu değişkenler tek bir modelde incelenecektir ve aracı değişken olabilecek stresle çift olarak baş etme ve duygu düzenleme güçlüğünün etkileri ele alınarak alanyazında eksik olan konular üzerine katkı sağlanacaktır. Bu konuda yapılacak araştırma sayesinde travma ve çift terapisi alanında çalışan terapistlerin ve araştırmacıların bu çalışmanın sonuçlarından yararlanabileceği düşünülmektedir.

1.5 ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Çalışmamızın örneklemini evli olup eşiyle beraber yaşayan erişkin yaştaki kadın ve erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Katılımcılardan öz bildirime dayalı veriler alınmıştır ve çalışma internet erişimi olan bireylerle yürütülmüştür.

BÖLÜM 2

2. GENEL BİLGİLER

2.1 TRAVMA VE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI

Travma kişinin yoğun korku, dehşet ve çaresizlik deneyimlediği ve kişinin üzerinde uzun süreli olumsuz etki yaratabilecek ve olumsuz duygularla sonuçlanabilecek deneyimdir. Travmatik deneyimler endüstriyel kaza, cinsel istismar, şiddet gibi olaylar olabileceği gibi trafik kazaları, doğal afetler gibi sebeplerden kaynaklı da olabilmektedir (VandenBos, 2015). Ruhsal travmalar dış dünyadan gelen tehdit ile kişinin psikolojik açıdan baş etme kaynakları arasında bir dengesizlik ortaya çıktığında oluşmaktadır (Fischer ve Riedesser, 1999; akt., Şar, 2017). Amerikan Psikiyatri Birliği'ne göre kişide bir olayın travmatik etki yaratabilmesi için kişi bu olayı doğrudan deneyimleyebilir, doğrudan görerek tanık olabilir, bir yakınının başına geldiğini öğrenebilir veya bir olayı yineleyici biçimde deneyimleyebilir (APA, 2013).

Çocuğun bakım vereni tarafından çocuğun güvenliğini, sağlığını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek eylem veya eylemsizlikler çocuk ihmali ve istismarı olarak ele alınmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Dünya Sağlık Örgütü'ne (2006) göre çocuğa kötü muamele kavramı çocuğun sağlığına, hayatına, gelişimine yönelik fiili veya potansiyel bir zarar verebilecek her çeşit duygusal ve fiziksel açıdan kötü davranmayı, çocuğa cinsel istismar veya ihmalde bulunmayı, çocukların ticari veya başka yollardan sömürmeyi kapsamaktadır. Çocuklara kötü muamelede bulunan kişiler ebeveynleri, diğer aile üyeleri, birincil bakım verenleri, arkadaşları, tanıdıkları, yabancı insanlar veya yetkili kişiler olarak tanımlanabilecek olanlar (öğretmen, polis, din adamı vb.), işverenler, sağlık alanı çalışanları veya çevrelerinde bulunan diğer çocuklar olabilir.

Çocuk istismar veya ihmali çocuğun bakım vereni tarafından çocuğa yönetilen, ruh sağlığı profesyonelleri ve toplumsal kurallara göre çocuğa hasar verici nitelikte kabul edilen, çocuğun gelişim aşamalarını zedeleyici veya kısıtlayıcı davranışların geneline verilen isimdir. Bahsedilen davranışların sonucunda çocuk ruhsal, fiziksel, cinsel veya kişilerarası ilişkiler açısından hasar görebilir ve çocuğun sağlığını, güvenliğini tehdit eden bir durum söz konusu olmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Çocuklara yönelik ihmal ve istismarın her türü yalnızca aile içerisinde değil toplumun tümünü ilgilendiren bir halk sağlığı problemi olarak değerlendirilmektedir (Hedin, 2000).

Dünya şiddet ve sağlık raporu (Krug ve ark., 2002) ve Dünya Sağlık Örgütü Çocuk İstismarını Önleme Konsültasyonu'na göre (WHO, 1999) çocuğa kötü muamele 4 alt başlıkta ele alınmaktadır. Bunlar: fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ve psikolojik istismar ve ihmal şeklindedir (WHO, 2006).

Lynch (1999)'a göre çocuğun istismar edilmesi, çocuğun bakımından sorumlu olan kişinin zarar verici davranışları sonucunda ortaya çıkarken; çocuk ihmali, çocuğun bakım vereni tarafından çocuğun bakımı ile korumasının tam anlamıyla sağlanamaması sonucunda oluşmaktadır. Çocuk istismarı, sosyal açıdan yasaklı olup çocuğa fiziksel, cinsel, ruhsal ve sosyal açıdan zarar vermeye yönelik aktif bir eylemi şart kabul ederken; çocuk ihmali, çocuğun bakım vereni tarafından çocuğun temel gereksinimlerinin karşılanmamasıyla birlikte çocuğu ruhsal ve fiziksel açıdan zarar uğratmayı elen alan pasif davranışları içermektedir (Yurdakök, 2010; akt., Şenkal, 2013).

2.1.1 Cinsel İstismar

Bir çocuğun tam olarak anlayamadığı, kendi rızasını veremeyeceği bunların yanı sıra gelişimsel olarak hazır olmadığı ya da toplumun kurallarını veya yasaları ihlal eden çocuğa yönelik cinsel aktivite cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2006). Başka bir tanımla bir yetişkinin cinsel isteğini karşılayabilmek adına çocuğu rızası olmadan cinsel bir araç olarak kullanması cinsel istismar olarak ele alınmaktadır (Green, 1996; akt., Taner ve Gökler, 2004). Cinsel istismar genital, oral veya anal temas yolları ile olabilmektedir,

bunun yanı sıra teşhircilik, röntgencilik veya çocuğu pornografide kullanma yolları ile de olabilmektedir (Kempe, 1978; akt, Kairys ve ark., 1999).

Cinsel istismar kendi içerisinde fiziksel temasın yer aldığı cinsel istismar ve fiziksel temasın yer almadığı cinsel istismar olmak üzere iki başlıkta değerlendirilmektedir. Çocukla cinsel içerikli şekilde konuşma, izleme, gösterme (teşhircilik veya fotoğraf/video gösterme) gibi eylemler ile çocuğu yaşının ilerisi bir şekilde cinsel içeriğe maruz bırakma davranışları fiziksel temasın olmadığı cinsel istismar olarak ele alınmaktadır. Fiziksel teması içeren cinsel istismar ise çocuğun göğüs, kalça, karın veya cinsel organına çocuğu rahatsız edecek bir biçimde dokunma, kendi cinsel bölgesini çocuğun cinsel bölgesine dokundurma, çocuğa vajinal, anal veya oral penetrasyonda bulunma veya çocuğu çocuk pornosu için kullanma gibi davranışları içermektedir (Scannapieco ve Connell-Carrick, 2005).

2.1.2 Fiziksel İstismar

Amerika Birleşik Devletleri Sağlık ve İnsani Hizmetler Bakanlığı'nın düzenli periyotlarla yayınladığı Ulusal İnsidans Çalışması (Sedlak ve Broadhurst, 1996) çocuk istismarı ve ihmaline yönelik rapor sunmaktadır. Bu çalışmaya göre 18 yaşını doldurmamış bir çocuğun ebeveynleri veya bakımını sağlayan kişi tarafından sağlığını zedeleyecek şekilde fiziksel anlamda zarar görmesi veya zarar görme riski taşıması fiziksel istismar olarak tanımlanabilir. Fiziksel istismar çocuğu ısırarak, döverek, elle veya bir nesne ile çocuğa vurarak, çocuğu sarsarak veya iterek gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Sedlak ve Broadhurst, 1996).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre (2006) bir çocuğun sağlığına, hayatta kalmasına, gelişmesine veya onurunu zedeleyecek, zarar verecek veya zarar verme ihtimali bulunan kasıtlı fiziksel güç kullanımı çocuğa yönelik fiziksel istismar olarak tanımlanmaktadır. Çocuğa vurmak, tekme atmak, çocuğu dövmek, sallamak, yakmak, ısırmak, boğmak, zehirlemek gibi davranışlar fiziksel istismar olarak ele alınmaktadır (WHO, 2006). Fiziksel istismar, çocuğun kaza dışı sebeplerle yaralanması sonucunda oluşabileceği gibi ailesi

tarafından yeteri kadar gözetilmemesine bağlı ortaya çıkan kazalar sonucunda da oluşabilmektedir (Kara ve ark., 2004).

Bebeklik döneminde fiziksel istismar, ebeveynlerin bebeğin talepleri ile baş edememesi sonucunda ortaya çıkabilmektedir. Bu bazen bebeğin ciddi yaralanmasına neden olabileceği gibi ölüme de neden olabilmektedir. Çocukluk dönemindeki fiziksel istismar ise sert ve uygunsuz cezalar ile tanımlanmaktadır (Glaser, 2017).

2.1.3 Duygusal İstismar

Bir çocuğun, ona etkisi olan kişi tarafından olumsuz davranışlara maruz kalması veya gerekli sevgi, ilgi ve bakımdan yoksun bırakılması sonucunda toplumsal ve bilimsel normlara göre psikolojik olarak zarar görmesi durumu duygusal istismar olarak ifade edilmektedir (Polat, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre (2006) duygusal istismar, çocuğun izole edilmesi yani tek başına bırakılmasını içermesinin yanı sıra ebeveynleri veya birincil bakım verenleri tarafından çocuğa gelişimsel olarak uygun olan ortamın verilememesini de kapsamaktadır. Çocuğun hareketinin sınırlandırılması, çocuğu suçlama, küçümseme, tehdit etme, çocuğa ayrımcılık yapma veya korkutma gibi fiziksel olmayan düşmanca davranışlar duygusal istismar kapsamında ele alınmaktadır. Duygusal istismar çocuğun fiziksel sağlığına zarar vermenin yanı sıra psikolojik sağlığına da zarar vermektedir ve fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal bütünlüğünü tehlikeye atmaktadır (WHO, 2006).

Çocuğa karşı aşırı koruyucu olan annenin davranışları, çocuğun özgürlüğünü sınırlayan baskıcı baba davranışları veya kız çocuklarının eğitim ve öğretim hakkını engelleyici aileler duygusal istismarın günlük hayatta yer alsa da fark edilmeyen yansımaları olarak ele alınmaktadır. Bunların yanı sıra çocuğa isim takma, çocukla alay etme, çocuğa değer vermeme, çocuğu sıklıkla eleştirme veya çocuğa aşırı baskı yapma gibi davranışlar birçok ailede görülen duygusal istismar davranışları kapsamında ele alınmaktadır (Köknel, 2001; akt., Öztürk, 2007).

2.1.4 Fiziksel İhmal

Çocuğun bakımının tam anlamıyla yapılmaması veya geç yapılması, çocuğun terk edilmesi veya evden kovulması, ebeveynin çocuğun bakımından kaçınması amacıyla çocuğu sık sık başkalarının yanında bırakması, çocuğun evdeki tehlikelere karşı korunmuyor olması, en temelde ihtiyaç duyduğu beslenme, giyim ve temizliğinin yeteri kadar karşılanmıyor olması ve güvenliğine dikkat edilmemesi fiziksel ihmal olarak tanımlanmaktadır (Şar, 1998).

18 yaşından küçük bir çocuğun gelişimini ve sağlığını olumsuz etkileyecek biçimde yetersiz beslenmesi, yetersiz giydirilmesi, hijyeni veya bakımı konusunda yetersizliklerle karşılaşması fiziksel ihmal olarak ele alınmaktadır (Kaplan ve ark., 1999).

Fiziksel ihmal, ailenin çocuğun biyolojik ve temel ihtiyaçlarını karşılamadığı veya çocuğu zarardan korumadığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Fiziksel ihmal yaşayan bir çocuğun giyecek temiz bir kıyafeti veya yiyecek yemeği olmayabilir. Bunların yanı sıra ebeveynlerin, ebeveynlik sorumluluklarını gerçekleştirmelerini engelleyen ilaç veya alkolün etkisinde olduğu durumlarda da fiziksel ihmal meydana gelebilmektedir (Boullier ve Blair, 2018).

2.1.5 Duygusal İhmal

Ebeveynin çocuğa yeteri kadar ilgi ve sevgi göstermemesi, ebeveynlerden birisi çocuğa kötü muamelede bulunurken diğer ebeveynin bu davranışlara ses çıkarmaması, ebeveynin çocuğun madde kötü kullanımına göz yumması ve çocuğun duygusal ihtiyaçlarını karşılamıyor olması duygusal ihmal olarak tanımlanmaktadır (Şar, 1998). Başka bir tanıma göre de duygusal ihmal çocuğa yeteri kadar duygusal destek ve şefkatin sağlanmaması ile oluşabileceği gibi aile içi şiddete maruz kalmasına izin verilmesi yolu ile de oluşabilmektedir (Kaplan ve ark., 1999).

Çocuğun ailesinden hiçbir üyenin çocuğa sevgi ve sıcaklık göstermemesi, çocuğun özel hissetmesine yardımcı olmaması, ailenin çocuk için güç ve destek kaynağı olmaması durumlarında duygusal ihmalin varlığından söz edilebilir (Boullier & Blair, 2018). Duygusal ihmal ve istismar çocuğun kişiliğinin gelişimini engelleyici olmakla birlikte duygusal anlamda gelişimini de engellemektedir. Fiziksel ve cinsel istismarın çoğu duygusal ihmal ve istismarı da içeren bir nitelikte olmaktadır (Taner ve Gökler, 2004; Şahiner ve ark., 2001).

2.1.6 Aşırı Koruma-Kontrol

Şar ve arkadaşları (2021) tarafından yürütülmüş olan Çocukluk Çağı Ruhsal Travmaları Ölçeği'nin son revizyon çalışmasında çocukluk çağı travmaları türlerine aşırı koruma-kontrol alt boyutu da eklenmiştir. Aşırı koruma-kontrol bakımverenin çocuğun faaliyetlerine aşırı derecede dahil olduğu olumsuz davranışlardır ve bu ebeveynler çocuklarına dünyayı keşfetmeleri için olanak tanımayarak bağımsızlıklarını kısıtlarlar (Wood ve ark., 2003; akt. Şar ve ark., 2021).

2.1.7 Çocukluk Çağı Travmaları Üzerine Araştırmalar

Ruhsal travma ile bağlantılı olan psikiyatrik rahatsızlık travma sonrası stres bozukluğu ile sınırlı değildir. Çocukluk çağı travmalarına bağlı olarak kişide doğrudan travma sonrası stres bozukluğu oluşabileceği gibi uzun dönemde farklı psikiyatrik rahatsızlıklar da görülebilir (Şar, 1998). Kişinin maruz kaldığı travmatik yaşantı tekrarlayıcı ve daha yaralayıcı olduğunda kişinin deneyimlediği travmatik etki de o derece artacaktır ve bu durum kişide travma sonrası stres bozukluğu semptomları olasılığının artmasına yol açabilecektir (Keller, Neale ve Kendler, 2007; Lv ve ark., 2023).

Çocukluk çağı olumsuz yaşantısı yüksek olan bireylerin daha fazla zihinsel ve fiziksel sağlık sorunları yaşadıkları uzun süredir bilinmektedir (Boullier ve Blair, 2018). Çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının yetişkinlik yaşantısında riskli sağlık davranışlarını yordadığı ve sakatlık, hastalık veya ölüm gibi kötü

fiziksel ve zihinsel sağlık ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Felitti ve ark., 1998).

Yapılan araştırmalar çocukluk döneminde kötü muameleye maruz kalmanın yaşamın ilerleyen dönemlerinde risk faktörleri veya risk alma davranışları açısından kişiyi hassaslaştırdığını ortaya koymuştur. Kişinin şiddete başvurması, depresyona, sigara içmeye, obeziteye, yüksek riskli cinsel davranışlara yatkın hale gelmesi, istenmeyen gebelik yaşaması, alkol ve uyuşturucu kullanımına başvurması gibi durumlar bunlar arasında yer alabilmektedir (WHO, 2006).

Çocukluk çağı olumsuz yaşantısına sahip olan bireyler yetişkinlik döneminde yakın sosyal ilişkiler kurmak konusunda zorluklar yaşamaktadır (Umberson ve ark., 2014). Bunun yanı sıra travma yaşamış kişinin yaşantısı emosyonel, bilişsel ve kişilerarası ilişkiler bakımdan etkilenebilmektedir. Kişide depresif duygudurum, korku, bunaltı, benlik saygısında düşüş, suçluluk duygusu, utanç ve öfke görülmesi travmanın emosyonel etkileri arasında sayılabilir. Algı bozuklukları ve intruzif düşünce ise travmanın bilişsel etkileri arasında yer almaktadır. Kişinin yakın ilişkilerinde veya cinsel hayatında sorunlar görülmesi, kötüye kullanılma veya başkasını kötüye kullanım gibi davranışlar görülmesi de travmanın kişilerarası ilişkilerinde görülebilen etkiler arasında yer almaktadır (Şar, 1998).

Wheeler ve arkadaşlarının (2020) yürüttükleri çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk dönemi olumsuz yaşantısına sahip olmanın, kişilerin ilişkilerinde gerilimin artmasına ve ilişki desteğinin azalmasına önemli ölçüde katkıda bulunduğu ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra birey ne kadar fazla çocukluk dönemi olumsuz yaşantısı bildirmişse, ilişki kalitesi bildirme olasılığı o kadar az olmuştur ve bu durum da sağlık durumunun daha kötü olduğunu açıklar nitelikte olmuştur.

Paolucci ve arkadaşlarının (2001) yürüttükleri çalışmada, istismara uğramış çocukların daha fazla travma sonrası stres bozukluğu, intihar eğilimi, depresyon, rastgele cinsel ilişki, cinsel suça eğilim deneyimlemekte, ayrıca akademik performansta azalma gözlenmiştir.

Gobout ve arkadaşları (2020) tarafından yürütülen çalışmada kümülatif çocukluk çağı kötü muamelesi ile çift memnuniyeti arasındaki ilişkide bilinçli farkındalığın aracı ilişkisi olduğu ortaya konmuştur. Araştırmanın sonuçları, çocukluk dönemi kötü muamelesinin daha az bilinçli farkındalıkla ilişkilendirildiğini ve bu durumun daha düşük çift memnuniyetiyle ilişkilendirildiğini göstermektedir.

McKay ve arkadaşları (2020) tarafından yakın zamanda yürütülen meta analiz çalışmasının sonuçlarına göre çocukluk döneminde maruz kalınan kötü muamele ile yetişkinlik döneminde ortaya çıkan psikolojik rahatsızlıklar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya çıkarmıştır. Duygusal istismar, fiziksel ihmal, zorbalık, ebeveyn kaybı veya çoklu travmaya maruz kalma gibi çocukluk dönemi kötü muamele yaşantılarının psikolojik rahatsızlıklar ile ilişkili olduğu bulunurken cinsel istismar ve fiziksel istismarın psikolojik rahatsızlıklarla ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

Fitzgerald ve Morgan (2023) tarafından yürütülen çalışmanın sonuçlarına göre çocukluktaki kötü muamele, evlilik kalitesi ve depresyonun seri aracı etkisi ile bireyin fiziksel sağlığı ile ilişkili bulunmuştur. Çalışmada, kişinin evlilik kalitesinin arttırılması ile gelecekte fiziksel sağlık sorunlarına sebep olabilecek depresyon gibi faktörlerin azaltılabileceği belirtilmiştir.

Miu ve arkadaşları (2022) tarafından yürütülen meta analiz çalışmasında çocukluk dönemi kötü muamelesi ile psikopatoloji ilişkisinde duygu düzenlemenin aracı ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları çocukluk dönemi olumsuz yaşantılarının duygu düzenleme güçlüklerinin yanı sıra ruminasyon ve bastırma ile de olumlu yönde ilişkisini ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra duygu düzenleme güçlüğü psikopatoloji ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Sonuç olarak duygu düzenleme güçlüğünün, çocukluk dönemi olumsuz yaşantıları ve psikopatoloji ilişkisinde aracı ilişkisinin olduğu gösterilmiştir.

Cao ve arkadaşları (2020) tarafından çok boyutlu meta-analitik bir çalışma yürütülmüştür. Bu çalışmada çocukluk çağı kötü muamelesi ile yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerin iyi oluşu arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk dönemindeki kötü muamele

deneyimlemiş olmanın yetişkinlik yaşamındaki romantik ilişkilerin iyi oluşunu olumsuz şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

2.1.8 Çocukluk Çağı Travmalarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Scher ve arkadaşları (2003) çalışmalarında çocuklukta kötü muamelenin yaygınlığını ve demografik değişkenlere göre nasıl farklılaştığını incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre istismar, cinsiyet ve ırksal geçmiş arasında önemli ilişkiler ortaya çıkmıştır. Duygusal ihmal ırksal geçmiş ve eğitim ile ilişkili çıkmıştır. Beyaz ırktan kişiler, siyah ırktan kişilere göre daha fazla duygusal ihmal bildirmişlerdir. İlkokul eğitimi olan veya hiç okul geçmişi olmayan kişiler, üniversite mezunlarına göre daha fazla düzeyde duygusal ihmal bildirirken; lise eğitimi olan kişiler, üniversite mezunlarına göre daha fazla düzeyde fiziksel ihmal bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra kadınlar erkeklere oranla daha fazla cinsel istismar geçmişi bildirmişlerdir.

Alanyazında çocukluk çağı travmaları ile cinsiyetin ilişkisini inceleyen bir başka araştırmada erkeklerin kadınlara oranla fiziksel ihmal bildirme olasılığı yaklaşık iki kat daha fazla olarak gözlenmiştir (Scher ve ark., 2004). Araştırmalar, erkeklerde belirgin düzeyde daha fazla fiziksel ve duygusal ihmal, kadınlarda ise belirgin düzeyde daha yüksek duygusal istismara maruz kalma bulguları ortaya koymuştur (Pruessner, King, Vracotas, Abadi, Iyer, Malla ve Joober, 2019).

Powers, Eckenrode ve Jaklitsch (1990) yürüttükleri çalışmada evden kaçmış ve evsiz gençlerdeki kötü muameleyi demografik değişkenlere göre incelemişlerdir. Çalışmanın bulgularına göre, kız çocuklarının daha yüksek düzeyde cinsel istismar yaşadığı, erkek çocuklarının ise daha fazla ihmal yaşadığı rapor edilmiştir.

Araştırmalar fiziksel istismarın 4-8 yaşları arasında zirveye çıktığını, duygusal istismarın ise en yüksek 6-8 yaş aralığında ve ergenlik döneminde de benzer düzeylerde seyir izlediğini göstermektedir (Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999). Witt ve arkadaşları (2017) Almanya'daki çocukluk çağı kötü

muamelesini demografik değişkenlere göre inceleyip yaygınlığını ele aldıkları çalışmalarında kadınların orta derecede cinsel ve duygusal istismar bildirdiklerini ve bu oranın erkeklere oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada yaş grupları arasındaki fark incelendiğinde, 70 yaş üstünün fiziksel ihmal bildirme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bunların yanı sıra çocukluk çağı kötü muamelesi bildiren katılımcıların eğitim seviyesinin daha düşük olduğu bulunmuştur.

Ashton (2004) yürüttüğü çalışmada çocukluk çağı kötü muamelesini rapor etmeyi kişisel özelliklere göre incelemiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk çağı kötü muamelesini rapor etmenin yaş, cinsiyet ve ebeveynliğe göre anlamlı bir ilişkisinin olmadığı bulunmuştur.

Hussey, Chang ve Kotch (2006) yürüttükleri çalışmada çocukluk çağı kötü muamelesinin risk faktörlerini incelemişlerdir. Gelir düzeyi düşük ailelerdeki çocukların ihmal ve cinsel istismara uğrama olasılıkları yüksek gelirli ailelerin çocuklarına oranla daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca ebeveynleri lise seviyesinden daha az eğitime sahip olan veya lise mezunu olan ebeveynlerin çocukları, üniversite mezunu ebeveynlerin çocuklarına oranla daha yüksek düzeyde fiziksel ihmale maruz kalmaktadır.

Thornberry ve arkadaşları (2014) yürüttükleri çalışmada çocukluk kötü muamelesi için ergenlikteki risk faktörlerini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre ebeveyn eğitiminin düşük olduğu bir aileye sahip olmak, yoksulluk düzeyi, genç yaşta çocuk doğurmaya başlayan bir anneye sahip olmak ve evdeki ebeveynlik rakamlarının sıklıkla değişmesi durumu erken ergenlikteki risk faktörleri arasında yer almaktadır.

Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı kötü muamelesinin demografik değişkenlere göre ele alındığı çalışmaların bulgularının farklılık gösterdiği ve çelişkili sonuçların olduğu görülmektedir

2.2 EVLİLİK DOYUMU

Tezer (1986), bireyin evliliğinde gereksinimlerini karşılamasına yönelik algısını evlilik doyumu olarak ifade etmiştir. Sokolski ve Hendrick (1999)'e göre evlilikte çiftlerin birbirlerine gösterdikleri sevgi biçimi, iletişim biçimi ve cinsel doyum gibi kişisel boyutların yanı sıra çevresel boyutta da verilen kararlarda eşitliğin olması ve problemleri paylaşma becerileri gibi konularda sağlanan doyum evlilik doyumu olarak tanımlanmaktadır. Gilford ve Bengtson (1979) yürüttükleri çalışmada evlilik doyumunu, eşlerin arasında bulunan olumlu etkileşim ve negatif duyguların değerlendirilmesi olarak ele almışlardır. Hawkins (1968)'e göre evlilik doyumu, kişinin evliliğinin tüm yönlerini düşündüğünde eşinden hissettiği mutluluk, haz ve doyumunu kapsayan öznel ifadedir.

Evlilik uyumu ile evlilik doyumu değişkenleri arasındaki yüksek korelasyonun etkisiyle iki kavram eş anlamlı olarak kullanılabilmektedir. Evliliklerinde doyum sağlayan çiftlerin aynı zamanda evlilik uyumu da gösterdikleri belirtilerek bu iki kavramın aynı anlama geldiği öne sürülmektedir (Akar, 2005; akt., Erbil ve Hazer, 2018)

Evlilik doyumunun psikolojik etkilerine yönelik yapılan çalışmalar ele alındığında Carr ve arkadaşlarının (2014) mutlu bir evlilik ile mutlu bir yaşam arasındaki ilişkiyi inceledikleri ve sonuç olarak da kadın ve erkeklerin kendi yaşam doyumları ve anlık mutluluk düzeyleri ile evliliklerinin kalitesinin ilişkili olduğu ortaya konmuştur. Evlilik doyumunun fiziksel sağlığa yönelik etkilerini inceleyen bir çalışmada ise olumsuz eş davranışlarının fiziksel sağlığı negatif yönde etkilediği, bunun sonucunda da kişide daha fazla fiziksel belirti, kronik sağlık sorunu, fiziksel sakatlık ve düşük düzeyde sağlık algısı görüldüğü ortaya konmuştur (Bookwala, 2005).

2.2.1 Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar

Alanyazında evlilik doyumunu yordayan pek çok değişkenle ilgili çalışmalar mevcuttur. Rosen-Grandon ve arkadaşlarının (2004) yürüttükleri

çalışmanın sonuçların göre eşe yaşam boyu bağlılık, eşe sadakat, güçlü ahlaki değerlerin olması, dini ve manevi bağlılık, iyi bir ebeveyn olma arzusu, tanrıya inanç, affetme ve affedilmeye meyilli olmak evlilik doyumunu yordayan değişkenler arasında yer almaktadır.

Çağ ve Yıldırım (2013) tarafından yürütülen araştırmada, cinsel yaşam memnuniyeti, algılanan eş desteği, eğitim seviyesi ile evlilik doyumunun ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, evlilik süresi, cinsiyet, çocuk sayısı, partnerlerin yaş farkı, ailenin gelir seviyesi ve evdeki sorumlulukların dağılımı gibi faktörlerin evlilik doyumu ile ilişkisinin olduğu saptanmıştır.

Vural-Batık ve Kalkan (2017)'ın yürüttüğü çalışmada, evlilikte algılanan problem çözme becerileri ile evlilik doyumunun etkilendiği faktörler analiz edilmiştir. Araştırmada, evlilik doyumunu etkileyen faktörlerin 'evlilikte problem çözme, evliliğin süresi ve bireylerin algıladıkları ekonomik durum' olduğu bulunmuştur.

Larson (2004) yaptığı çalışmada çiftlerin evlilikten duydukları doyumu nelerin etkilediğini incelemiştir. Evlilik doyumlarını etkileyen bu değişkenleri "Evlilik Üçgeni" olarak isimlendirmiştir. Evlilik üçgeni kişisel özellikler, çift özellikleri ve çevresel etmenlerden doluşmaktadır. Kavga etmeye yatkınlık, kişinin stres baş etmekte zorlanması, öfkeli olmak, kronik sinirlilik negatif kişisel özellikler arasında yer alırken esnek olabilmek, dışadönüklük, özgüven, girişkenlik gibi özellikler de pozitif kişisel özellikler arasında yer almaktadır. Eşlerin çatışma çözme becerileri, uyumları ve samimiyetleri, ortak bir noktada anlaşabilmeleri ve iletişim becerileri çift özellikleri arasında yer almaktadır. Son olarak da eşlerin ailelerinden bağımsız bir düzene geçebilmeleri, sağlık problemlerine sahip olmaları, iş veya ebeveynlik stresine sahip olmaları gibi özellikler de çevresel etmenler başlığı altında ele alınmaktadır (Larson, 2004).

Hendrick (1981) evlilik doyumu ile kişinin kendisini karşı tarafa açması arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre kendisini açan bireylerin ve bu bireylerin partnerlerinin evliliklerinden daha yüksek seviyede doyum aldıkları sonucuna ulaşılırken partnerlerin tutumlarında benzerlik düzeyinin de evlilik doyumunu arttırdığı bulunmuştur.

Hünler ve Gençöz (2003) tarafından yürütülen bir araştırmada, çiftlerdeki itaat edici tutumların evlilik doyumuna olan etkisi incelenmiştir. Araştırmada, itaat edici davranışlardaki artışın, eşlerin problem çözme becerilerinde azalmayla ilişkili olduğu ve sonuç olarak evlilik doyumunun düşmesi ile ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Alanyazında evlilik doyumunu açıklayan pek çok kuram bulunmaktadır. *Sosyal Mübadele Kuramı,* Thibaut ve Kelley (1959) tarafından geliştirilen kuramda ikili ilişkiler, ödül-bedel dengesi şeklinde incelenmektedir. Bu kurama göre evlilik, partnerlerin elde ettikleri ödüller ile katlandıkları maliyetler arasındaki dengeyi temel almaktadır. İlişkiden alınan doyum ödül olarak ele alınabilirken, bireyin performansını olumsuz etkileyebilecek etkenler bedel olarak ele alınabilir (Nakonezny ve Denton, 2008).

Bağlanma Kuramının (Bowlby, 1969) temel önermesine göre çocuğun ebeveyni ile kurduğu ilişki, çocuğun kendisine ve başkalarına yönelik zihinsel temsillerinin oluşmasına yardımcı olur. Bu kurama göre kişinin erken deneyimleri, ilerleyen dönemlerde kurulan ilişkilerde bir model olarak kullanılmaktadır. Bağlanma kuramına göre evlilikteki başarı veya başarısızlık partnerlerin ilişki geçmişleri ve aile kökenlerinden etkilenmektedir (Karney ve Bradbury, 1995).

Kişilerarası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı, Miller ve Steinberg (1975)'in geliştirdikleri, partnerini biricik kabul eden eşlerin, partnerini kalıplaşmış rollerde gören eşlere oranla evliliklerinden daha yüksek doyum almakta olduğunu ele alan kuramdır (deTurck ve Miller, 1986).

Bağlamsal Modele göre, partnerlerin birbirlerine yönelik tutumları ilişki doyumunu etkilemektedir. Bağlamsal modelde eşlerin birbirlerine yönelik olan davranışlarının ortaya çıktığı ortam "bağlam" kavramı ile temsil edilir. Bir partnerin diğerine karşı olan davranışına yönelik diğer partnerin geliştirdiği tepki modelde 2 farklı kavram olan "yakın bağlam" ve "uzak bağlam" ile ifade edilmektedir. Eşlerin davranış öncesindeki duygu ve düşünceleri yakın bağlamı işaret ederken, daha kalıcı psikolojik etkenler uzak bağlamı işaret etmektedir (Bradbury ve Fincham, 1988).

Pekiştireç Modeline göre (Stuart, 1969), uyumlu ve uyumsuz olan çiftler karşılaştırıldığında uyumlu olmayan partnerlerin ilişki içerisinde birlikte boş zaman aktiviteleri yapmadıkları ve birbirlerine karşı genellikle olumsuz bir tavır içerisinde oldukları belirtilmektedir (Williams, 1979; akt., O'Leary ve Smith, 1991).

Psikodinamik Modele göre eş seçimi evlilik uyumu ile ilişkilidir ve birey bilinçli veya bilinçdışı bir şekilde kendisinin narsistik ihtiyaçlarını gideren partnerler aramaktadır (Dicks,1967; Schutz, 1958; Stewart ve ark., 1975; Winch 1958; akt., O'Leary ve Smith, 1991). Birey ego idealine en yüksek düzeyde hitap eden kişiyi kendisine eş olarak seçer (Skynner, 1976; akt., O'Leary ve Smith, 1991) ve evlilik aracılığıyla da ego ihtiyaçlarını gidermek için çabalar (Sager, 1976; akt., O'Leary ve Smith, 1991).

2.2.2 Evlilik Doyumunun Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılık gösterme durumunu ele alan çalışmalarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla evlilik doyumuna sahip olduklarını gösteren çalışmalar mevcuttur (Rhyne, 1981; Guo ve Huang, 2005; Chi ve ark., 2011; Boerner ve ark., 2014; Rostami ve ark., 2014; Kharpuri ve Priya, 2019; Stevenson ve Wolfers, 2009; Jackson ve ark., 2014). Tersine, kadınların erkeklere oranla daha fazla evlilik doyumu deneyimlediklerini ele alan çalışmalar da bulunmaktadır (Jose ve Alfons, 2007). Bunun yanı sıra evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılık göstermediğini ele alan çalışmalar da mevcuttur (Tezer, 1992; Timm ve Keiley, 2011).

Chi ve arkadaşları (2011) yürüttükleri çalışmada evlilik doyumunun yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemişlerdir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre orta yaşlı yetişkinlerin evlilik doyumu, genç ve yaşlı yetişkinlere oranla daha düşük olarak belirlenmiştir. Kervancıoğlu (2016) yaptığı çalışmada katılımcıların yaşı arttıkça evlilik doyumlarının da arttığını gözlemlemiştir. Tersine, yaşın artışı ile evlilik doyumunun ve uyumunun düşüşü arasında ilişki bulan çalışmalar da bulunmaktadır (Orathinkal and Vansteenwegen 2007).

Patrick ve arkadaşları (2007) ise yürüttükleri çalışmada evlilik doyumunun yaş ile ilişkili olmadığını belirtmiştir.

Evlilik doyumunun gelir düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ele alan çalışmalar incelendiğinde ailenin gelir düzeyi arttıkça evlilik doyumunun da arttığı gösterilmektedir (Dakin & Wampler, 2008). Schramm ve William Harris (2011) çalışmalarında gelir düzeyi azaldıkça evlilik doyumunun da düştüğünü bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra evlilik doyumunun gelir durumuyla ilişkili olmadığını ele alan çalışmalar (Hatipoğlu, 1993; Madanian ve Mansor, 2013) da mevcuttur.

Evlilik süresi ve evlilik doyumu ilişkisini inceleyen çalışmalarda evlilik doyumu ile evlilik süresinin pozitif bir ilişkisi olduğunu öne süren çalışma bulguları (Bir-Aktürk, 2006) olduğu gibi iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığı öne süren çalışma bulguları da bulunmaktadır (Patrick ve ark., 2007; Chi ve ark., 2013). VanLaningham ve arkadaşları (2011) yürüttükleri boylamsal bir çalışmada, evlilik doyumunun yıllar içerisinde azaldığını ve artışa geçmediğini tespit etmişlerdir.

Eğitim seviyesi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar incelendiğinde eğitim düzeyi yükseldikçe evlilik doyumunun da yükseldiğini ele alan çalışmalar bulunmaktadır (Basat, 2004; Guo & Huang, 2005; Tampieri, 2010; Chi ve ark., 2011). Bunun yanı sıra eğitim seviyesi yükseldikçe evlilikteki doyumun düştüğünü ele alan çalışma bulgularına rastlanmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013; Kowal, 2021). Madanian ve Mansor (2013) yürüttükleri bir çalışmada daha düşük eğitim seviyesine sahip olmanın, daha düşük evlilik doyumu ile ilişkisinin olduğunu bildirmişlerdir. Bazı araştırmalarda da eğitim düzeyi ve evlilik doyumunun ilişkili olmadığı belirtilmektedir (Zare ve ark., 2014).

Evlilik sürecinde çocuk sayısının evlilik doyumunu etkileyip etkilemediğini ele alan çalışmalar incelendiğinde çocuk sayısının evlilik doyumu ile negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Jose ve Alfons, 2007; Wendorf ve ark., 2011). Lincoln ve arkadaşları (2008) tarafından yapılan çalışmada çocuk sahibi olmayanların evlilik doyumu, çocuk

sahibi olanlarla kıyaslandığında daha yüksek düzeyde olarak tespit edilmiştir. Kowal ve arkadaşları (2021), 7178 çiftle yaptığı çalışmada çocuk sahibi olmak ile evlilik doyumu arasında negatif bir ilişki tespit etmiştir. Bunun yanı sıra çocuk sayısının, evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkili olduğunu öne süren çalışmalar da mevcuttur (Guo ve Huang, 2005; Orathinkal and Vansteenwegen 2007; Onyishi ve ark., 2012).

Alanyazın incelendiğinde evlilik doyumunun demografik değişkenlere göre incelendiği çalışmaların bulgularının çeşitlilik gösterdiği ve bunun yanı sıra çelişkili sonuçların da olduğu görülmektedir.

2.3 DUYGU DÜZENLEME

Duygu düzenleme, kişinin içsel ve dışsal süreçler aracılığı ile hedeflerine ulaşması amacıyla duygusal tepkilerini izlemesi, değerlendirmesi ve özellikle de değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Thompson, 1994). Gross (1998)'a göre duygu düzenleme, bireyin sahip olduğu duyguyu tanımlamasını, o duyguya ne zaman sahip olduğunu fark etmesini, bu duyguyu ne şekilde deneyimlediğini ve ifade ettiğini etkileyen süreçleri ifade etmektedir.

Duygu düzenleme, gerektiği zamanlarda spontane duyguları erteleyebilme becerisi olarak ele alınmasının yanı sıra sosyal olarak tolare edilebilir ve spontane tepkileri ertelemeye de izin verecek kadar esnek olabilme becerisi olarak ele alınabilir (Cole, Michel ve Teti, 1994). Duygu düzenleme olumlu ve olumsuz duyguların düzenlenmesini içermektedir. Bunun yanı sıra duygu düzenlemenin stresle başa çıkma ile büyük oranda örtüşme gösterdiğinden ve stresin içerdiği duygusal tepkilerin duygu düzenlemeyi gerektirdiğinden söz edilebilir (Wang ve Saudino, 2011).

2.3.1 Duygu Düzenlemenin Süreç Modeli

Gross (1998), 5 grup duygu düzenleme süreci olduğunu belirtmiştir. Bunlar kişi tarafından durumun seçilmesi, durumun değişikliği, kişinin dikkattinin yönelimi, bilişsel değişimi ve tepki değiştirmesi şeklinde ele

alınmaktadır. Durum seçimi, kişinin duygularını düzenlemek amacıyla duygularını tetikleyen durumlardan, insanlardan veya nesnelerden kaçınması veya o durumlarda daha çok bulunmayı tercih etmesini ifade etmektedir. Durum değişikliğinde kişi bulunduğu durumu değiştirerek durumun duygusal etkisini değiştirebilir. Dikkat yöneliminde kişi yaşadığı duyguyu değiştirmek adına dikkatini farklı bir konunun üzerine odaklayabilir. Bilişsel değişimde kişi yaşadığı duruma yönelik algısını daha farklı bir anlamla doldurabilmekte ve durumu yönetebilme kapasitesini değerlendirebilmektedir. Tepki değişiminde kişi yaşadığı olaydan sonra fizyolojik, deneyimsel veya davranışsal tepkilerini doğrudan değiştirebilmektedir.

Beş stratejiden ilk dördü olan durum seçimi, durum değişikliği, dikkat yönelimi ve bilişsel değişim stratejileri duygusal tepki ortaya çıkaran olaydan önce meydana geldiği için bu stratejiler "öncül odaklı düzenleme" olarak tanımlanmaktadır. Tepki değişimi stratejisi ise duygusal uyarılma yaratan olaydan sonra meydana geldiği için ve tepki eğilimleri zaten oluşturulduktan sonraki süreçteki yaptığımız şeyleri ifade ettiği için "tepki odaklı düzenleme" olarak tanımlanmaktadır (Gross ve John, 2003).

2.3.2 Duygu Düzenleme Güçlüğü

Linehan (1993)'a göre duygusal yanıtları düzenleme becerisinde yetersiz olmak, duygusal olarak uyarıcıyla karşı duyarlılığın yüksek seviyede olması duygu düzenleme güçlüğü şeklinde ele alınmaktadır. Duygu düzenlemede güçlük yaşamak, duygu düzenleme becerilerinin sıkı ve uyumlu olmayan biçimde kullanımı sonucunda ortaya çıkabileceği gibi kişinin hedeflerine ulaşmak amacıyla en doğru duygu düzenleme stratejisini seçememesi sonucunda da oluşabilmektedir (Hilt, Hanson ve Pollack, 2011; akt. D'Agostino ve ark., 2017).

Duygu düzenleme, kişinin duygu kalıplarının anlık olarak bağlamsal taleplerle ilişkili şekilde devam eden bir sürecini ifade ettiğinden bu talepler ve kişinin duygu düzenlemek üzere kullandığı kaynaklar farklılık gösterebilmektedir. Belirli koşullarda, duygu düzenleme kalıpları işlevselliği

bozabilir ve psikopatolojiyi destekleyebilir. Duygu düzenleme kalıpları bu gibi sorunlarla bağlantılı hale geldiğinde duygu düzenleme güçlüğü yaşandığından söz edilebilir (Cole, Michel ve Teti, 1994).

Gratz ve Roemer (2004) duygu düzenlemede güçlük yaşamayı, kişinin duygusal farkındalık konusunda eksikliğinin olması (farkındalık), verdiği duygusal tepkilerin net olmaması (açıklık), duygusal tepkileri kabullenmemesi (kabullenmeme), duygu düzenleme yöntemlerine erişimde eksiklik yaşamak (stratejiler), olumlu olmayan duyguları yaşarken dürtüsel davranışları yönetmekte zorluk yaşamak (dürtü), olumsuz duyguları deneyimlerken hedefe uygun davranışlar gösterememek (hedefler) şeklinde kavramsallaştırılmıştır.

2.3.3 Duygu Düzenleme Güçlüğü Üzerine Araştırmalar

Alanyazında farklı pek çok psikopatolojinin temelinde ortak olarak duygu düzenleme güçlüğünün yer aldığı görülmektedir. Buna örnek olarak, duygu düzenleme güçlüğü kaygı bozuklukları ve duygudurum bozukluklarında en fazla göz önünde olan faktör olarak bulunmuştur (Mineka ve Sutton, 1992; akt., Werner ve Gross, 2010). Bunların yanı sıra alkol kötüye kullanımı, post travmatik stres bozukluğu ve borderline kişilik bozukluğu gibi sorunlarda duygu düzenleme güçlüğü görülmektedir. Bireylerin duygu düzenleme konusunda zorluk yaşamaları pek çok psikopatolojide temel nedenler arasında yer aldığından dolayı tedavi sürecinde bu konunun ele alınması önemli olabilir (Werner ve Gross, 2010).

Harrison ve arkadaşları (2009) yürüttükleri çalışmada anoreksiya nervozası olan 20 kadın ile kontrol grubundaki sağlıklı 20 kadının duygu düzenleme ve duygu tanıma becerilerini ölçmüşlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre anoreksiya nervozası olan kadınların duyguları tanıma ve duygu düzenleme konusunda zorluk yaşadıklarını göstermiştir.

Pollock ve arkadaşları (2016) tarafından yürütülen bir araştırmada kişilik özelliklerinin duygu düzenleme zorluklarıyla olan ilişkisi incelenmiştir. Bulgular, patolojik kişilik özellikleri arttıkça duygu düzenleme zorluklarında da artış olduğunu göstermektedir.

Pan ve Yang (2023)'ın yürüttüğü araştırmada travmaya maruz kalan 19-28 yaş aralığındaki 324 bireyin travma sonrası stres bozukluğu semptomlarında duygu düzenleme zorluğunun etkisi ele alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre duygu düzenleme güçlüğü, düşük aile işlevselliği ve yüksek travma sonrası stres bozukluğu belirtileri ile ilişkili olarak saptanmıştır. Ehring ve Quack (2010) yürüttükleri çalışmada duygu düzenleme güçlüklerinin üzerinde travma sonrası stres bozukluğunun şiddetinin ve travmanın türünün etkisi incelemişlerdir. Bulgular, travma sonrası stres bozukluğu semptomlarının şiddetinin, duygu düzenlemede zorlukları değerlendiren tüm değişkenlerle önemli bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Tull ve arkadaşları (2007) yürüttükleri bir çalışmada travma sonrası stres bozukluğu ile duygu düzenleme güçlüğünün ilişkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre duygu düzenlemede yaşanan zorluklar travma sonrası stres bozukluğu ile ilişkili bulunmuştur. Ayrıca travma sonrası stres bozukluğu tanısına işaret eden travma sonrası stres belirtilerine sahip olan bireylerin eşik altı derecede travma sonrası stres belirtilerine sahip olan kişilere oranla daha yüksek düzeyde duygu düzenlemede zorluk yaşadıkları bulunmuştur.

Gratz ve arkadaşları (2009) yürüttükleri çalışmada erkek bireylerin çocukluktaki kötü muamele deneyimleri ile yakın partnere uygulanan istismar arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün aracı etkisinin olduğunu bulmuşlardır. Kadın bireylerde duygu düzenleme güçlüğü partner istismarı ile ilişkili bulunmamıştır.

Aurora ve Klanecky (2016) tarafından yapılan çalışmada 200 üniversite öğrencisinin duygu düzenleme zorluğunun alkol kullanma sorunuyla olan ilişkisi ele alınmıştır. Çalışmanın bulgularına göre duygu düzenleme güçlüğü başa çıkmak için alkol kullanımı ile pozitif yönde ilişkili bulunmuş, başa çıkmak için alkol kullanmak da toplam sorunlu alkol kullanımı ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Aldao ve arkadaşları (2010) yürüttükleri metaanaliz çalışmasında duygu düzenleme stratejilerinin etkilerini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre başarılı duygu düzenlemenin, sosyal işlevsellik ve iyi oluş ile ilişkili olduğunu

bulmuşlardır. Saxena, Dubey ve Pandey (2011) yürüttükleri çalışmada duygu düzenleme güçlüklerinin ve aleksitiminin genel anlamda mental sağlığın bozulması ve kişilerin daha düşük düzeyde yaşam doyumu ve mutluluk bildirmeleri ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Fu ve arkadaşları (2020) yürüttükleri bir çalışmada 720 ergen gencin akıllı telefon kullanımı ile duygu düzenleme güçlükleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre duygu düzenlemede zorluk yaşamanın sorun oluşturacak şekilde akıllı telefon kullanımı ile ilişkili olduğu bulunurken; depresyonun da bu ilişkiye aracılık ettiği saptanmıştır.

2.3.4 Duygu Düzenleme Güçlüğünün Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Duyguların ifadesindeki cinsiyet farklılıkları erken çocukluk döneminde şekillenir ve bu dönemin yansımaları yetişkinlik döneminde görülmektedir. Kadın ve erkeklerin duygu işlemedeki farklılıkları biyolojik, mizaç ve sosyal faktörler tarafından etkilenmekte ve şekillenmektedir. Ayrıca, ebeveyn tutumları da bu farklılıklar açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerin, kız çocuklarıyla duygular üzerine daha sık konuşma eğiliminde oldukları gözlemlenmektedir (Davis, Modi ve Rudolph, 2019). Alanyazında duygu düzenleme güçlüğünün farklı alt boyutlarının cinsiyete bağlı olarak değişiklik gösterdiğini ele alan çalışmalara (Gratz ve Roomer, 2004; Neumann ve ark., 2010) rastlanırken, duygu düzenleme güçlüğü toplam puanının cinsiyete göre farklılık göstermediğini ele alan çalışmalara da (Hutchison ve ark., 2020) rastlanmaktadır.

Bender ve arkadaşları (2012) yürüttükleri çalışmada kaygı bozukluğu ve duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişkiyi 9-16 yaş grubundaki çocukların örnekleminde incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre kız çocukları erkek çocuklarına oranla negatif duyguları düzenlemede daha fazla güçlük çekmektedir. Neumann ve arkadaşları (2010) yürüttükleri çalışmada Duygu Düzenlemede Zorlukları Ölçeğinin ergenlerde kullanımını araştırmışlardır. Yürüttükleri çalışmanın sonuçlarına göre kadın katılımcılar erkeklere oranla

daha yüksek düzeylerde Duygusal Netlik Eksikliği, Sıkıntılıyken Hedefe Yönelik Davranışlarda Zorluklar, Olumsuz Duygusal Yanıtları Kabul Etmeme stratejilerini kullanmaktadırlar ve duygu düzenleme stratejilerine sınırlı erişim bildirmişlerdir. Erkek katılımcılar ise kadın katılımcılara oranla daha yüksek düzeyde Duygusal Farkındalık Eksikliği bildirmişlerdir.

Alanyazında duygu düzenleme güçlüğü ve yaş arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar incelendiğinde, yaş ilerledikçe duygu düzenleme güçlüğünde artış yaşandığına yönelik çalışma bulgularına da rastlanmaktadır (Anderson ve ark., 2018). Yeung, Wong ve Lok (2010) tarafından 654 katılımcı ile yürütülen bir araştırmada, duygu düzenleme stratejilerinin yaşın duygular üzerindeki etkisine aracılık edip etmediğini incelemişlerdir ve duygu düzenlemenin yaş ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre yaşlıların gençlere oranla daha fazla olumlu duygu bildirdiği ve daha fazla düzeyde bilişsel yeniden değerlendirme yaptığı rapor edilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmanın sonuçları bilişsel yeniden değerlendirmenin, yaşın olumlu duygular üzerindeki etkisine kısmen aracılık ettiğini göstermektedir.

Zorzella ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan aleksitimi ile duygu düzenleme arasındaki ilişkinin ele alındığı çalışmada duygu düzenleme güçlüğü ve gelir durumunun ilişkili olmadığı saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde gelir durumu ile duygu düzenleme zorluğunun ilişkili olmadığını öne süren çalışmalar bulunmaktadır (Aksu, 2023; Ayan, 2019).

Alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde, duygu düzenleme güçlüğü puanlarının evlilik süresi arttıkça azalma gösterdiği belirtilmiştir (Çetin, 2021). Bununla birlikte, duygu düzenleme güçlüğünün eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalara rastlanırken (Çelik, 2020); duygu düzenleme güçlüğü ve çocuk sahibi olmanın ilişkili olmadığını öne süren çalışmalar bulunmaktadır (Ayyıldız, 2023).

2.4 STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETME

Stresle çift olarak baş etme kavramı, bir partnerin stres sinyalleri ile diğer partnerin bu sinyallere yönelik verdiği başa çıkma tepkilerini içeren bir süreci ifade etmektedir. Stresle çift olarak baş etmede her iki partnerin stres yönetim kaynakları bireysel düzeyde, çift düzeyinde ve diğer sosyal partnerlere göre homeostazis durumunu sürdürmek veya yeniden sağlamak amacıyla aktif hale getirilmektedir. Bunun sebebi ise, bir partnerin iyi oluş ve memnuniyetinin büyük oranda diğer partnerin iyi oluşuna ve memnuniyetine, bunun yanı sıra sosyal çevrelerindeki sosyal entegrasyona bağlı olduğu varsayımıdır (Bodenmann, 1997). Çift olarak baş etme sürecini oluşturan 3 faktörden söz edilebilir. Bunlar bir partnerin stres sinyalleri, diğer partnerin stres sinyallerini algılaması ve diğer partnerin bu stres sinyalleri ile başa çıkabilmeye yönelik tepkisi (Bodenmann, 2008).

Stresle ilgili alanyazın incelendiğinde son zamanlarda stresin ikili ilişkiler bağlamında ele alındığı çalışmaların geliştirildiği, bu konuya yönelik Empatik Cevaplama (DeLongis & O'Brien, 1990), İlişki Odaklı Başa Çıkma Modeli (Coyne ve Smith, 1991), Sistemik-Etkileşimsel Model (Bodenmann, 1993), Uyum Yaklaşımı (Revenson, 1994), Toplumsal Başa Çıkma Modeli (Lyons ve ark., 1998), Gelişimsel Bağlamsal İkili Başa Çıkma Modeli (Berg ve Upchurch, 2007) ve İlişkisel-Kültürel Model (Kayser ve Revenson, 2016) gibi teori ve kuramların geliştirildiği görülmektedir.

Empatik Cevaplama, kişinin partnerinin bakış açısını dolaylı olarak deneyimleme çabasını, dünyayı onun gözünden görme çabasını, partnerinin sözlü veya sözsüz iletişiminin altında yatanları anlama çabasını, partnerine duyarlı bir şekilde yanıt verme çabasını ve yargılamadan, kabul edici bir anlayışı gösterme çabasını kapsamaktadır (Clark, 1991; Strayer, 1987; akt., DeLongis ve O'Brien, 1990). Çatışma zamanlarında partnerine empatik bir şekilde yanıt vermek partnerinin duygularını daha rahat ifade etmesine ve işlemlemesine olanak tanımaktadır. (DeLongis ve O'Brien, 1990).

Toplumsal Başa Çıkma Modeli, Lyons ve arkadaşları (1998) tarafından bir veya daha fazla bireyin stres faktörünü "senin" veya "benim" olarak algılaması yerine "bizim sorunumuz" olarak algılaması ve bununla birlikte işbirlikçi başa çıkma sürecini aktifleştirmeleri olarak tanımlanmıştır. Bu modelin üç bileşeni bulunmaktadır. Bu bileşenlerden ilki ilişkideki bireylerden en az birisinin toplumsal başa çıkma yönelimine sahip olması, ikincisi bireylerin stres etkenine dair paylaşım yapmaları ve konuşmaları gerekliliği, üçüncüsü ise bireylerin stres faktörüne işbirlikçi şekilde yanıt vermeleri gerekliliğidir.

İlişkisel-Kültürel Model'de Kayser ve ve arkadaşları (2007) karşılıklılık, özgünlük ve ilişki farkındalığı gibi faktörlerin partnerlerin stresle çift olarak baş etme stratejilerinin önemli bileşenleri olduğunu belirtmişlerdir. Kayser ve ark. (2014) yürüttükleri bir çalışmada stresle çift olarak baş etmeyi etkileyen dört spesifik kültürel öge belirlemişlerdir. Aile sınırları, cinsiyet rolleri, kişisel kontrol ve karşılıklı bağımlılık ögeleri başa çıkmayı etkileyebilecek faktörler arasında yer almaktadır.

İlişki Odaklı Baş Etme stresli dönemlerde ilişkiyi yönetmeyi, düzenlemeyi ve korumayı kapsamaktadır (DeLongis ve O'Brien, 1990). İlişki Odaklı Baş Etmeye göre stresle çift olarak baş etmenin 2 alt boyutu bulunmaktadır. Bunlardan ilki aktif katılımdır. Kişi partnerini tartışmaya dahil eder, partnerinin duygularını keşfetmeye çalışır ve yapıcı bir şekilde problem çözmeye çalışır. İkinci boyut ise koruyucu tampondur. Kişi partnerini rahatlatmak amacıyla endişeleri gizleyebilir, inkar edebilir veya partnerine teslim olabilir (Coyne ve Smith, 1991).

Uyum Yaklaşımı, eşlerin başa çıkma tarzlarındaki karşılıklı uyumu ve tamamlayıcılığı ifade etmektedir. Eşler benzer başa çıkma stratejilerini kullanıyorsa karşılarına çıkan yeni stres faktörleri ile daha kolay baş edebilirler ve başa çıkma davranışları birbirleri ile koordine olmaktadır (Revenson, 1994).

Gelişimsel Bağlamsal İkili Başa Çıkma Modeli, partnerlerin çift olarak stresle başa çıkma davranışlarının hem yakın bağlam olarak ele alınan evlilik ilişkisinin kalitesinden, hem de kültür ve sosyoekonomik gibi bağlamlardan etkilendiğini öne sürmektedir. Bu modele göre stresle çift olarak baş etme,

yaşam döngüsünün farklı aşamalarında farklı şekillerde olabilmektedir (Berg ve Upchurch, 2007).

2.4.1 Sistemik-Etkileşimsel Baş Etme

Sistemik-Etkileşimsel Model, Lazarus ve Folkman'ın (1984) stres teorisini temel almasının yanı sıra süreçle ilgili ve sistemik düşüncelere de dayanmaktadır (Bodenmann, 2008). Bu modele göre eşlerden birisi yaşadığı stresli sözel veya sözel olmayan bir şekilde diğer eşe yansıtır, diğer eş ise bu durum karşısında eşinin stresini ciddiye alarak farklı türdeki baş etme mekanizmaları ile yanıt verir. Bu durumda ilişkinin homeostazisin sürdürülmesi amacıyla her iki eşinde stresle baş etme stratejileri ve kaynakları aktifleşir (Bodenmann, 1997). Sistemik-Etkileşimsel Model'e göre ikili stres ve baş etme kişilerarası bir süreci işaret eder ve ikili stres eşleri doğrudan etkileyebileceği gibi dolaylı yoldan da etkileyebilmektedir (Bodenmann, 2005). Sistemik-Etkileşimsel Model'e göre kişi stres yaşadığında bireysel ve çift olarak stresle baş etme stratejilerine başvurmaktadır ve kişi bireysel baş etme çabasında yetersiz kaldığında bu durum partneri için dolaylı şekilde önemli olmaktadır (Bodenmann, 1995).

Stresle çift olarak baş etme negatif ve pozitif olarak ikiye ayrılmaktadır. Negatif baş etme düşmanlık, kararsızlık ve yüzeysel olma stratejilerinden oluşmaktadır. Düşmanlık, bir eşin diğerini aşağılaması, soğukluk göstermesi, iğneleme yapması, alay etmesi, açıkça ilgisiz davranması veya eşinin stresini önemsememesini içermektedir. Bu stratejide eş, stresli durumdaki partnerine destek sağlamaktadır fakat bunu olumsuz bir şekilde gerçekleştirmektedir. Kararsızlık stratejisinde eş, stresli durumdaki eşe isteksiz biçimde destek sunar veya sunduğu desteğin önemsiz olduğu tutumunu benimseyerek davranır. Yüzeysel olma stratejisinde eş, stresli durumdaki eşi samimiyetsizce destekleyebilir, eşin duygularını sorup dinlememezlik yapabilir veya eşini empati yapmadan desteklermiş gibi davranabilir (Bodenmann, 2005).

Pozitif baş etme stratejileri ise destekleyici başa çıkma, ortak başa çıkma ve fedakârca başa çıkmayı kapsamaktadır. Destekleyici biçimde başa çıkma, kendi içinde problem odaklı destekleme ve duygu odaklı destekleme olarak ikiye

ayrılmaktadır. Ortak şekilde başa çıkma de benzer şekilde problem odaklı olarak ortak başa çıkma ve duygu odaklı ortak başa çıkma olarak ikiye ayrılmaktadır (Bodenmann, 2005). Pozitif destekleyici başa çıkma, bir eş diğer eşin baş etmesine destek olduğunda ortaya çıkmaktadır. Destekleyici başa çıkma kendi içinde problem odaklı destekleme ve duygu odaklı destekleme olarak iki şekilde ele alınmaktadır. Problem odaklı destekleme, stres yaratan durumun çözümüne yöneliktir. Kişinin partnerine problemin çözüme yönelik öneriler sunması, rol paylaşımında bulunması, bilgi ve tavsiye vermesi problem odaklı desteklemeye örnektir. Duygu odaklı destekleme, eşe karşı pozitif duyguları ifade etmek, empatik anlayış ve sempati göstermek, eşe kabul göstermek gibi davranışları içermektedir. Ortak başa çıkma, her iki eşin de stresle baş etmeye duygu odaklı veya problem odaklı bir şekilde eşit olarak dahil olmasını işaret etmektedir. Problem odaklı ortak başa çıkma, ortak bir şekilde apartman dairesi aramak, ortak planlama yapmak, görev paylaşımında bulunmak veya ortak bir şekilde çocuk yetiştirmek gibi örnekleri kapsamaktadır. Duygu odaklı ortak başa çıkma eşlerin birbirleri ile duygularını paylaşması, karşılıklı olarak dayanışma veya beraber rahatlama gibi çeşitli stratejileri kullanabilmelerini işaret etmektedir. Fedakârca başa çıkmada, bir partner diğer partnerin yaşamakta olduğu stresi azaltmak amacıyla sorumlulukları devralması olarak değerlendirilmektedir. Fedakarca başa çıkma stratejisinde stresli durumda olan eş, diğer eşten açık bir şekilde yardım talep etmektedir (Bodenmann, 1995).

2.4.2 Stresle Çift Olarak Baş Etme Üzerine Araştırmalar

Gabriel ve Bodenmann (2006), 6-14 yaş aralığında dikkatsizlik ve davranış problemine sahip çocuğu olan üç grup ebeveynin stresle bireysel ve çift olarak baş etme becerilerini ele almışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre çocuklarında dikkatsizlik ve davranış sorunu olan ebeveynlerin daha yoğun stres deneyimlediği ve bu stresle çift olarak başa çıkma konusunda daha az yeterlilik gösterdikleri bulunmuştur.

Bodenmann ve arkadaşları (2004) halihazırda veya geçmişte depresyon tanısı almış, tamamı evli ya da yakın ilişki içerisinde bulunan katılımcıların

bireysel ve çift olarak baş etme durumlarını incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemi yüksek ve düşük depresyonlu, kısmen iyileşen ve depresyonu olmayan kişilerden oluşmuştur. Çalışmanın sonuçlarına göre yüksek düzeydeki depresif grubun bireysel ve çift olarak baş etme becerisinde daha fazla düzeyde eksiklik saptanmıştır.

Bergstraesser ve arkadaşları (2015) yürüttükleri çalışmada çocuk kaybı yaşayan 46 evli ebeveynin çift olarak başa çıkma düzeylerini incelemişlerdir. Çalışmada derinlemesine görüşmelerin yanı sıra standartlaştırılmış anketler de kullanılarak karma yöntem uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre çocuk kaybının ardından ortak çift olarak baş etmeyi uygulamanın, çiftlerin yaslarını hem çift olarak hem de bireysel düzeyde aşmalarına yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra çocuk kaybı öncesinde evliliklerinde daha az zorluk bildiren çiftler, halihazırda evliliklerinde zorlukları bulunan çiftlere oranla yas sürecinde daha daha iyi başa çıkma stratejileri göstermişlerdir.

Herzberg (2013) tarafından yürütülen araştırmada, stresle çift olarak baş etmenin bireysel başa çıkma sürecine olan etkisinin olup olmadığı ve eşlerin çift olarak baş etme becerilerinin karşılıklı olarak birbirlerini etkileyip etkilemediğini incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre stresle çift olarak baş etme ve bireysel baş etme kıyaslandığında stresle çift olarak baş etmenin ilişki doyumunun daha güçlü bir yordayıcı olduğu saptanmıştır ve stresle çift olarak baş etmenin bireysel başa çıkma çabalarında aracılık rolü olduğu bulunmuştur.

Landis ve arkadaşları (2014) ortalama ilişki süresi 34 sene olan 201 heteroseksüel çiftin uzun süreli ilişkilerdeki bağlılıklarını ve çift olarak baş etmelerini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre bağlılık ve stresle çift olarak baş etmede ilişki doyumunun aracı etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Bodenmann ve arkadaşları (2010) partnerlerin öfkeye yatkın olmalarının stres ve sözel saldırganlık ilişkisinde aracı rol üstlenip üstlenmediğini ve bireysel ve çift olarak baş etmenin stres, öfke ve saldırganlık arasındaki ilişkileri ne oranda ılımlaştırdığını ele almışlardır. Araştırmanın sonuçları, etkili bireysel ve çift olarak baş etmenin stresin saldırganlık üzerindeki etkilerini azalttığını

göstermektedir. Bunun yanı sıra çift olarak başa çıkma stres ile öfke ve sözel saldırganlık arasındaki ilişkiyi zayıflatan bir faktör olabilmektedir.

Zeidner, Kloda ve Matthews (2013) yürüttükleri çalışmada 100 yeni evli hetereoseksüel çiftin duygusal zekalarıyla evlilik kalitelerinin ilişkisinde çift olarak baş etmenin aracı etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre stresle çift olarak baş etmenin duygusal zeka ile evliliğin kalitesi arasındaki ilişkide aracı değişken rolü olduğu saptanmıştır.

Donato ve arkadaşları (2015) yürüttükleri çalışmada 114 çiftin evlilikten önceki 6 ay ila evlilikten sonrası 12 aylık süreleri içerisindeki çift olarak baş etme tepkilerindeki değişimini, kişinin partnerinin çift olarak baş etme stratejisindeki algısına yönelik değişimi ve partnerlerin ilişki tatminlerinde bu değişkenlerin rolünü incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre daha fazla uyumlu ve daha az uyumsuz çift olarak baş etme stratejisi kullanan bireylerin çift memnuniyetinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

2.4.3 Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi

Alanyazın incelendiğinde kadınların daha fazla stres iletişimi kurduğuna ve daha fazla stresle çift olarak baş etmenin pozitif alt boyutlarını kullandığına yönelik bulgular mevcuttur (Vedes ve ark., 2013; Vedes ve ark., 2015). Alanyazında stresle çift olarak baş etmenin erkeklere oranla kadınların ilişki memnuniyetinde daha önemli bir etkisi olduğuna yönelik bulgular mevcutken (Gmelch ve Bodenmann, 2007); stresle çift olarak baş etmenin bazı formları açısından cinsiyet farklılıkları olmadığını gösteren çalışmalara rastlamak da mümkündür (Rusu ve ark., 2016).

Alanyazında stresle çift olarak baş etmenin yaş açısından incelendiği çalışmalar incelendiğinde daha yaşlı çiftlerin daha düşük düzeylerde stresle çift olarak baş etme kullandıkları görülmüştür (Meyer ve ark., 2005).

Mitchell ve arkadaşları (2015)'nın yürüttükleri çalışmada çocuk sayısının stresle çift olarak baş etmeyle ilişkisinin olmadığı belirtilmiştir. Karademas ve

Roussi (2016) yürüttükleri çalışmada stresle çift olarak baş etme ile çocuk sayısı veya çocuğa sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir.

Mitchell ve arkadaşları (2015) yürüttükleri çalışmada daha düşük gelire sahip çiftlerin stresle çift olarak baş etme konusunda daha az fırsata sahip olabileceğini belirtmişlerdir. Karademas ve Roussi (2016) yürüttükleri çalışmada mali sıkıntılar ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide stresle çift olarak baş etmenin aracı rolü olduğundan söz etmişlerdir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre mali gerginlik yaşamanın olumlu başa çıkma davranışlarını bozucu etki yaratarak olumsuz başa çıkma davranışlarını arttırabileceğinden ve bunun da daha düşük düzeyde ilişki doyumu ile sonuçlanabileceğini öne sürmüşlerdir.

Alanyazında daha yüksek eğitim seviyesine sahip olan kadınların daha yüksek seviyede pozitif stresle çift olarak baş etme stratejilerini kullandıklarına yönelik bulgular bulunurken (Ilgaz, 2023); eğitim seviyesinin stresle çift olarak baş etme ile ilişkili olmadığını gösteren çalışma bulgusun rastlamak da mümkündür (Karademas ve Roussi, 2016).

Alanyazın incelediğinde ilişki süresindeki artışın stresle çift olarak baş etmenin güçlü bir yordayıcısı olduğuna yönelik bulgulara rastlanmaktadır (Falconier ve Kuhn 2019; Ilgaz, 2023). İlişi süresi arttıkça stresle baş etmenin pozitif bir alt başlığı olan ortak baş etmenin de arttığını gösteren bulgular mevcuttur (Feldman ve Broussard, 2006). Alanyazındaki bazı çalışmalarda ise ilişki süresi arttıkça stresle çift olarak baş etmenin negatif formlarını kullanmanın arttığını gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür (Schokker ve ark., 2010). Çiftlerin birlikte yaşama durumlarının da stresle çift olarak baş etme düzeyini etkilediği bulunmuştur. Birlikte yaşayan katılımcıların olumsuz stresle çift olarak baş etme puanları daha yüksek bulunurken, toplam stresle çift olarak baş etme puanlarının daha düşük olduğu bulunmuştur (Ilgaz, 2023).

2.5 ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

2.5.1 Çocukluk Çağı Travmaları ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Üzerine Araştırmalar

Duyguyla ilgili öz düzenleme yaşamın ilk yıllarında hızlı bir şekilde gelişmektedir (Eisenberg, Spinrad ve Eggum, 2010). Çocuğun kötü muameleye maruz kalması duygu düzenleme konusunda sorunların oluşmasına yol açabilmektedir (Schore, 2003; akt., Briere and Jordan, 2009). Kötü muamele deneyimleyen çocuklar, sağlıklı duygu düzenleme becerileri geliştirme noktasında daha az fırsata sahip olabilirler (Bradbury ve Shaffer, 2012).

Rellini ve arkadaşları (2012) yürüttükleri çalışmada romantik ilişkisi olan kadınların çocukluktaki kötü muamele deneyimleri, duygu düzenleme zorlukları ve ilişki doyumu ve cinsel doyumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma yaşları 18-25 arasında değişen 192 kadın ile yürütülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre çocukluktaki kötü muamele, cinsel doyum ve ilişki doyumu ile olumsuz yönde ilişkili bulunurken; duygu düzenleme güçlüğü ile pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Shields ve Cicchetti (2001) yürüttükleri bir çalışmada bakım verenleri tarafından kötü muameleye maruz bırakılmış çocukların zorbalık yapma veya zorbalık mağduru olma durumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada kötü muamele görmüş 169 çocuk ve kötü muamele görmemiş 98 çocuk yer almıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre kötü muamele görmüş çocuklar kötü muamele görmemiş çocuklara oranla daha zorbalık yapma davranışında bulunmuşlardır. Bunun yanı sıra kötü muamele görmek ile zorbalık davranışları arasındaki ilişkide duygu düzenleyememe aracılık etkisinde bulunmuştur.

Üniversite öğrencisi olan 276 kadınla yapılan kesitsel bir çalışmada çocukluğunda duygusal istismara uğrayan kişilerin depresyon düzeyleri anlamlı bir şekilde yüksek çıkarken bu ilişkiye duygu düzenleme güçlüğü değişkeni ise anlamlı bir şekilde aracılık etmiştir (Christ ve ark., 2019).

Shipman ve Zeman (2001) yürüttükleri çalışmada fiziksel olarak kötü muamele görmüş çocukların, kötü muamele görmeyen çocuklarla oranlandığında daha fazla duygu düzensizliği, olumsuz duygusal ifadelerini daha fazla engelleme, duygusal olarak tetikleyen durumlarla başa çıkmada daha fazla güçlük yaşama gibi tepkileri daha fazla gösterdiklerini bulmuşlardır.

Burns, Harding ve Jackson (2010) tarafından yürütülen araştırmada, duygu düzenleme zorluğu ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 912 kadın üniversite öğrencisi katılmıştır. Bulgular, cinsel istismar, fiziksel istismar veya duygusal istismar yaşamış olan kadınların daha yüksek düzeyde duygu düzenlemede zorluk yaşadığını göstermektedir. Duygusal istismar ise, çalışmanın bulgularına göre kişinin deneyimlediği duygu düzenleme zorluğundaki en güçlü belirleyici olarak tespit edilmiştir.

Shipman ve arkadaşları (2007) yürüttükleri çalışmada fiziksel olarak kötü muamele görmek ile duygu düzenlemenin sosyalleşmesini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, istismara maruz kalan çocuklar istismara maruz kalmayan çocuklara oranla daha yüksek düzeyde duygu düzenleme güçlüğü yaşamaktadır ve daha az uyumlu duygu düzenleme becerileri geliştirmektedir.

Shields ve Cicchetti (1998) yürüttükleri bir çalışmada çocukluk çağında olumsuz yaşantıları olan ve olmayan çocukların duygu, dikkat ve saldırganlık durumları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde çocukluk çağı olumsuz yaşantısı olan çocukların, çocukluk çağı olumsuz yaşantısı olmayan çocuklara oranla daha yüksek seviyede duygu düzensizliği yaşadıklarını ve sosyal açıdan uygun olmayan duygusal ifadelere sahip olduklarını saptamışlardır.

Alanyazındaki çalışmalar genel hatlarıyla incelendiğinde, çocukluk çağı kötü muamelesinin duygu düzenleme güçlüğünü etkilediği ve sağlıklı duygu düzenleme becerileri geliştirme konusunda engelleyici bir faktör olduğu görülmektedir.

2.5.2 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar

Alanyazında çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu ilişkisini ele alan çalışmalar incelendiğinde, bu çalışmalarda ortak bir bulgu olarak çocukluk çağı travması yaşamış kişilerin mevcut evliliklerinde daha az düzeyde evlilik doyumu veya evlilik uyumu deneyimledikleri görülmektedir. Bu çalışmalardan birisinde DiLillo ve Long (1999), çocukluk çağı travma mağdurlarının daha az ilişki doyumu deneyimlediklerini, daha zayıf iletişime sahip olduklarını ve partnerlerine daha az güven duyduklarını bulmuşlardır.

Liu ve arkadaşları (2019) toplamda 156 çift yani 312 katılımcı ile yürüttükleri çalışmada çocukluk döneminde duygusal kötü muameleye maruz kalmak ile ilişki memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada, babanın çocukluk çağında duygusal ihmal yaşamış olması evlilikte memnuniyetsizlik yaşaması ile doğrudan anlamlı çıkarken annenin çocukluk çağında duygusal ihmale maruz kalmış olması ile evlilik memnuniyetsizliği arasındaki ilişkide anne depresyonunun aracı etkisinin olduğu bulunmuştur.

Liang ve arkadaşlarının (2006) kadınlarla yürüttükleri boylamsal bir çalışmada çocukluğunda cinsel istismara uğramış bireylerin evlilikte daha yüksek düzeylerde evlilik doyumsuzluğu bildirdikleri bulunmuştur. Bunun yanı sıra çocukluk döneminde anneye iyi şekilde bağlanmanın çocukluk çağı istismarı ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide tamponlayıcı bir etkisinin olduğunu belirtmişlerdir.

Whisman (2006) yaptığı bir çalışmada toplamda 7 adet çocukluk çağı travmatik yaşantısının evliliği nasıl etkilediğini incelemiştir. Bu travmatik yaşantılar sırasıyla: Fiziksel istismar, tecavüz, cinsel taciz, ciddi düzeydeki fiziksel saldırı, silahla tehdit edilmek veya kaçırılmak, hayatı tehdit eden kaza geçirmek, yangın, sel veya doğal afet deneyimlemek şeklindedir. Araştırmanın sonuçlarına göre çocuklukta cinsel taciz veya tecavüz yaşamış kişilerin evlilik doyumları, çocuklukta travmatik bir olay deneyimlememiş kişilerin evlilik doyumlarına göre daha düşük olarak bulunmuştur (Whisman, 2006).

Larson ve Lamont (2005) yürüttükleri araştırmada çocukluk döneminde maruz kalınan cinsel istismarın evlilik tutumları ile ilişkisini ele almışlardır. Çalışmada 622 kadın katılımcı yer almıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre çocuklukta yaşanan cinsel istismar kadınlarda evlilikle ilgili daha olumsuz tutumlarla ve duygularla ilişkili bulunmuştur.

2.5.3 Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar

Kişinin duygularını etkili bir şekilde ifade etme ve düzenleme becerisi ilişkilerinin daha tatmin edici olmasını sağlayabilir. İlişki içerisinde olumlu duyguların ifade edilmesi partner için hem etkili iletişime hem de duygusal desteğe katkı sağlayan bir etken olabilir ve sağlıklı ilişkinin kurulması ve sürdürülmesinde önemli olabilir (Shiota ve ark., 2004; akt., Bradbury ve Shaffer, 2012).

Akdur ve Aslan (2017) yürüttükleri araştırmada romantik ilişki içerisinde veya evli olan bireylerin duygusal zekalarının ilişki doyumları ile ilişkisindeki duygu düzenleme güçlüğü ve kıskançlığın aracı rolünü incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre duygusal zeka ile ilişki doyumu ilişkisinde duygu düzenleme güçlüğünün alt boyutlarından olan açıklık, strateji ve dürtünün aracı etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Xu ve arkadaşları (2022) duygu düzenleme güçlüğünün ilişki doyumu üzerindeki aktör ve partner etkilerini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre eşlerin duygu düzenleme güçlüğü boyutlarının ilişki doyumunu olumsuz yönde yordadığını bulmuşlardır. Bunun yanı sıra olumsuz duyguların kabul edilmemesinin ilişki doyumunu pozitif yönde yordadığı bulunmuştur.

Cordova, Gee ve Warren (2005) yürüttükleri çalışmada duygusal becerilerle evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre duyguları tanımlama ve iletme yeteneğinin evlilik uyumunun sürdürülmesinde etkili olduğunu, bu ilişkiye yakınlık sürecinin aracılık ettiğini bulmuşlardır.

Mirgain ve Cordova (2007) yürüttükleri çalışmada duygu becerileri, yakınlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın

sonuçlarına göre eşlerin duygusal becerileri kendi evlilik doyumları ve eşlerinin evlilik doyumları ile pozitif ilişkili bulunmuştur.

2.5.4 Stresle Çift Olarak Baş Etme ve Evlilik Doyumu Üzerine Araştırmalar

Wunderer ve Schneewind (2008) ilişki odaklı standartların, evlilik doyumu ile ilişkisinde stresle çift olarak baş etmenin aracı rolünü incelemişlerdir. Çalışmaya 663 Alman çift dahil olmuştur. Çalışmada evlilik doyumu, ilişki odaklı standartlar ve stresle çift olarak baş etme arasında anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Stresle çift olarak baş etmenin sonuçlarına göre, eşler evliliklerinden memnun olmakta ve standartlarla evlilik doyumu arasındaki ilişkide stresle çift olarak baş etmenin aracı etkisinden söz edilebilmektedir.

Falconier ve arkadaşları (2015) yürüttükleri metaanaliz çalışmasında stresle çift olarak baş etme ve evlilik doyumu ilişkisini incelemişlerdir. Toplam 17.856 katılımcının yer aldığı 57 rapordan 72 bağımsız örneklemin dahil edildiği metaanaliz çalışmasının sonuçlarına göre olumlu başa çıkma biçimlerinin evlilik doyumunu olumsuz başa çıkma biçimlerine göre daha güçlü yordadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra stresle çift olarak başa çıkmanın toplam puanı evlilik doyumu toplam puanı ile güçlü pozitif ilişki göstermiştir.

Brown ve arkadaşları (2020) yürüttükleri çalışmada otizm spektrum bozukluğu olan çocuğa sahip çiftlerde stresle çift olarak baş etme, evlilik doyumu ve ebeveynlikte deneyimlenen stresin ilişkisini incelemişlerdir. Çalışma otizm spektrum bozukluğuna sahip çocuğu olan 69 evli çift ile yürütülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre stresle çift olarak baş etmenin evlilik doyumu ile pozitif yönde ilişkisi bulunurken, ebeveynlik stresiyle negatif ilişkisinin olduğu bulunmuştur.

Breitenstein ve arkadaşları (2018) son bir yıldır ciddi bir ilişkisi olan 124 geç ergenlik dönemindeki çift ve 96 yetişkin çift ile yürüttükleri çalışmada partnerlerin yaşadıkları iç ve dış kaynaklı stresin ilişki doyumuyla ilişkisi incelenmiş ve bu ilişkideki çift olarak baş etmenin koruyucu etkisinin rolü incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre geç ergenlik dönemindeki çiftlerde

stresle çift olarak baş etmenin, kişinin iç ve dış stres kaynakları arasındaki ilişkide düzenleyici rolü ortaya konmuştur.

Papp ve Witt (2010) yürüttükleri çalışmada bireysel baş etme ve çift olarak baş etmenin ilişkinin işleyişi ve partnerin refahı ile ilişkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre empati kurmak, ortak problem çözmeye dahil olmak gibi olumlu ikili başa çıkmayı kullanmak ilişki doyumları ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Cinsiyete göre incelendiğinde ise kadınların olumlu çift olarak başa çıkmaları, partnerlerinin ilişki doyumu ile pozitif bir şekilde bağlantılı bulunmuştur.

Rusu ve arkadaşları (2015) yürüttükleri bir çalışmada stresle çift olarak baş etme stratejilerinden birisi olan destekleyici çift olarak baş etme stratejisinin evlilik doyumu ile kutsanma ilişkisinde ve iyi oluş ve kutsanma ilişkisinde aracı değişken olarak etkisinin olduğunu bulmuşlardır.

Landis ve arkadaşları (2013) yürüttükleri bir çalışmada uzun süredir evli olan yaşlı çiftlerle çalışmışlardır. Bu çalışmada stresle çift olarak baş etme ve evlilik doyumu ilişkisi ele alınmıştır. Çalışmadaki katılımcıların yaş aralıkları 53-84 aralığında olmakla birlikte çalışmaya 132 çift katılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre ileri yaştaki çiftlerin stresle çift olarak baş etmesi yaşlanmanın ve uzun süreli evliliğin zorlukları ile baş etme konusunda ilişki doyumunu dengelemek için etkili bulunmuştur.

Suo ve arkadaşları (2020) tarafından yürütülen çalışmada meme kanseri hastaları ve eşleri arasındaki çift olarak başa çıkma, evlilik doyumu ve travma sonrası büyüme ilişkisi ele alınmıştır, bununla birlikte çift olarak baş etme ve travma sonrası büyüme ilişkisinde evlilik doyumunun aracı rolü incelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre çift olarak baş etme ve travma sonrası yaşanan büyüme ilişkisinde hem meme kanseri hastası kişiler hem de eşleri için evlilik doyumunun aracılık ettiği bulunmuştur.

Zhong ve Xu (2023) tarafından yürütülen çalışmada 0-6 yaş aralığında çocuğu olan kişilerin ebeveynlik stresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide stresle çift olarak baş etmenin aracı rolü analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre ebeveynlik stresinin evlilik uyumunu olumsuz etkilediği,

ebeveynlik stresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide ise stresle çift olarak baş etmenin kısmi aracılık etkisi gösterdiği gözlemlenmiştir.

Li, Liu ve Lau (2024) tarafından yürütülen çalışmada partnerlerin evlilik hedeflerinin ve evlilik hedeflerinin uyumunun, stresle çift olarak başa çıkma yoluyla ilişki tatminlerini nasıl etkilediği ele alınmıştır. Çalışmanın sonuçları, partnerlerin arasındaki evlilik hedefi uyumu benzerliğinin flört eden çiftlerin stresle çift olarak baş etme konusunda daha iyi olduklarını ve bunun da daha yüksek seviyede ilişki memnuniyeti ile ilişkili olduğunu göstermiştir.

2.5.5 Çocukluk Çağı Travmaları ve Stresle Çift Olarak Baş Etme Üzerine Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde kişinin içsel stresinin evlilikteki gerilimin üzerindeki etkisinde stresle çift olarak baş etme becerisinin tampon görevi gördüğüne dair bulgulara rastlanmaktadır (Brock & Lawrence, 2008). Cutrona (1996), evlilikte stres kaynaklı bozulmanın eş desteği ile önlenebileceğinden bahsetmektedir. Çocukluk çağı kötü muamelesi yaşamış kişiler yetişkinlik yaşamında kurdukları ilişkilerde güven veren ilişkiler kurmak konusunda ve öz düzenlemede zorluk yaşarlar. Çocukluk çağında kötü muamaleye maruz kalmış kişilerin ilişkilerinde daha yüksek düzeyde stres deneyimledikleri ve ilişki desteğinin daha az seviyede olduğu belirtilmiştir (Wheeler, Barden ve Daire, 2019).

Fitzgerald ve Shuler (2022)'in yürüttükleri çalışmada çocukluk çağı kötü muamelesi ile stresle çift olarak baş etmenin anlamlı bir ilişkilerinin bulunmasıyla birlikte; stresle çift olarak baş etmenin, çocukluk çağı kötü muamelesi ile evlilik doyumu arasındaki etkide aracı role sahip olduğu görülmüştür.

Çocukluğunda kötü muameleye maruz kalan kişiler daha yüksek düzeylerde algılanan stres düzeyi bildirmelerine rağmen (Edalati, Krank ve Schütz, 2018) stresle çift olarak baş etme konusu henüz ele alınmamıştır (Fitzgerald ve Shuler, 2022).

2.5.6 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Etkisi Üzerine Araştırmalar

Alanyazında çocukluk çağı kötü muamelesi ve evlilik doyumu ilişkisinde duygu düzenleme güçlüğünün aracılık etkisine dair yapılmış araştırmalar ele alındığında, bu araştırmaların kısıtlı olduğu ve duygu düzenleme kavramının genellikle romantik ilişki bağlamında ele alındığı, evlilik bağlamında ise kısıtlı şekilde ele alındığı görülmektedir. Bu çalışmalardan birisinde, romantik ilişkisi olan 492 katılımcının çocukluk çağı kötü muamelesi ile ilişki memnuniyeti arasındaki ilişkide duygu düzenleyememenin aracı rolü ele alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, toplam duygu düzenleme güçlüğünün, kişinin çocuklukta deneyimlediği duygusal kötü muamele ile romantik ilişkisinden aldığı doyum arasındaki ilişkide aracılık ettiği bulunmuştur. Katılımcı cinsiyeti ve ilişki süreleri kontrol edildiğinde duygu düzenleme güçlüğünün çocukluk duygusal kötü muamelesi ve ilişki kalitesi arasındaki ilişkide tam aracılık etkisi olduğu bulunmuştur (Bradbury ve Shaffer, 2012).

Maneta ve arkadaşları (2014) yürüttükleri çalışmada çocuklukta duygusal istismar deneyimlemiş olmak ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi ve olumsuz duyguların okunmasında empatik doğruluğun bu ilişkideki aracı rolünü incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre çocuklukta cinsel istismar deneyimlemiş olmak, kişinin ve partnerinin daha düşük evlilik doyumu deneyimlemesi ile ilişkili bulunmuştur. Bunun yanı sıra duygusal istismar ile evlilik doyumu ilişkisine olumsuz duyguların okunmasında empatik doğruluğun aracılık ettiği tespit edilmiştir.

Alanyazında duygu düzenleme güçlüğünün, çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu ilişkisindeki aracı rolünü inceleyen sınırlı kaynak olması ve duygu düzenleme güçlüğünün daha çok romantik ilişki bağlamında ele alınmasından dolayı alanyazında bu konuda eksiklik olduğundan söz edilebilmektedir.

2.5.7 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkide Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Etkisi Üzerine Araştırmalar

Fitzgerald ve Shuler (2022) yürüttükleri bir çalışmada çocukluk çağı travması ile romantik ilişki kalitesinin ilişkisini incelemişlerdir ve bu ilişkideki çift olarak baş etme ile bağlanmanın aracı değişken rolüne bakmışlardır. Çalışma 177 yetişkinle yürütülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk çağı kötü muamelesi ile ilişki kalitesi arasında tutarlı ve olumsuz bir ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağı kötü muamelesi ile çift olarak başa çıkma değişkeni arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmazken; çalışmada daha sağlıklı çift olarak başa çıkma becerisi olan yetişkinler daha güçlü bir ilişki kalitesi bildirmişlerdir. Bunun yanı sıra çalışmanın bulgularından bir tanesi ise, çocukluk dönemi kötü muamelesinin daha yüksek düzeyde bağlanmadan kaçınmaya neden olması bunun da daha düşük düzeyde çift olarak baş etmeye neden olması ve sonucunda ilişki kalitesinde düşüş olmasına yöneliktir.

Eyisoylu ve Erdem (2023) yürüttükleri çalışmada çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide stresle çift olarak baş etmenin aracı etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, ilişki doyumu ve stresle çift olarak baş etme ile negatif şekilde ilişkili bulunurken; stresle çift olarak baş etme ilişki doyumu ile pozitif şekilde ilişkili bulunmuştur. Bunun yanı sıra çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile ilişki doyumu ilişkisinde stresle çift olarak baş etme düzeyinin kısmi aracılık rolünün olduğu belirtilmiştir.

Özetle, stresle çift olarak baş etme kavramı görece yeni bir konu olarak değerlendirilmektedir ve alanyazında stresle çift olarak baş etme üzerine yapılmış çalışmaların da sınırlı sayıda olduğu bilinmektedir. Alanyazın incelendiğinde, çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu ilişkisinde stresle çift olarak baş etmenin aracılık ettiğini ele alan çalışmaya rastlanmamıştır. Daha önce yapılmış çalışmalar romantik ilişkiler bağlamında ele alınırken, evlilik bağlamı özelinde ele alınmamıştır. Bunun yanı sıra duygu düzenleme güçlüğünün de, çocukluk çağı travmaları ve evlilik doyumu ilişkisinde aracı

değişken olarak analiz edildiği araştırmaların sınırlı sayıda olduğu bilinmektedir. Stresle çift olarak baş etme ve duygu düzenleme güçlüğünün aracı değişken olarak analiz edilmesi ile mevcut araştırmanın alanyazındaki eksikliğe katkıda bulunacağı düşünülmüştür. Bunların yanı sıra çalışmanın kavramları olan çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, evlilik doyumu, duygu düzenleme güçlüğü ve stresle çift olarak baş etmenin demografik değişkenler açısından ele alındığı çalışma bulguları farklılık göstermektedir. Bu bulgulara katkıda bulunmak adına ölçümlenecek olan değişkenler cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi ve evlilik süresi bakımından ele alınmıştır.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1 ÖRNEKLEM

Araştırma örneklemi evli ve yaş ortalaması 37.49±10.50 olan (18-65 yaş aralığında) 296'sı kadın ve 98'i erkek olmak üzere gönüllü katılım gösteren 394 bireyden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri Google Forms sitesi üzerinden internet ortamında anket ile toplanmıştır. Araştırmanın verileri kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Evli olup ayrı yaşayan bireyler çalışmaya dahil edilmemiştir. Katılımcıların eşlerden birisinin çözmesi yeterli olmuş ve eşlerin ikisinin de çalışmaya katılma koşulu bulunmamıştır.

3.2 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmamızda katılımcılar sırasıyla Bilgilendirilmiş Onam Formu, Sosyodemografik Özellikler ve Diğer Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Evlilik Yaşamı Ölçeği, Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği ve Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri'ni doldurmuşlardır.

3.2.1 Sosyodemografik Özellikler ve Diğer Bilgi Formu

Sosyodemografik bilgi formu aracılığıyla katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, medeni durum, evlilik süresi, çocuk sahibi olup olmadıkları, çocuk sahibi ise kaç çocukları olduğu, sosyoekonomik durumu, psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadıkları ve psikiyatrik tanı alıp almadıkları hakkında sorulara yanıt vermesi beklenmiştir.

3.2.2 Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Bu çalışmadaki katılımcıların çocukluk çağı travmalarını ölçmek amacıyla Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ) kullanılmıştır. Anketin orijinali 1994 yılında Bernstein ve çalışma arkadaşları tarafından geliştirilmiştir ve ölçeğin özgün halindeki 53 madde yazar tarafından kısaltılmış ve madde sayısı 28'e indirilmiştir. Ölçeğin özgün halinin Cronbach alfa katsayısı 0.79 ile 0.94 aralığında bulunurken, test-tekrar test güvenilirliği 0.88 olarak tespit edilmiştir (Bernstein ve ark., 1994). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması 2012'de Vedat Şar ve arkadaşları tarafından yapılarak Türkçeye kazandırılmıştır (Şar, Öztürk ve İkikardeş, 2012).

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ-33), Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ-28)'nin kültüre duyarlı bir revizyonu yapılarak ve aşırı koruma-aşırı kontrol etme alt boyutları eklenilerek oluşturulmuş halidir. Anket 33 maddeden oluşmaktadır ve 5'li likert tipte (1-hiçbir zaman, 5-çok sık). Bunun yanı sıra minimizasyonu ölçen 3 soru bulunmaktadır (Şar ve ark., 2021).

Anket cinsel istismar (madde 20,21,23,24,27), fiziksel istismar (madde 9,11,12,15,17), fiziksel ihmal (madde 1,4,6,2,26) , duygusal istismar (madde 3, 8,14,18,25), duygusal ihmal (madde 5,7,13,19,28) ve aşırı koruma-kontrol (madde 29-33) olmak üzere altı alt boyutu içermektedir. Bu alt boyutlardan alınan puanların toplanması ile toplam puan hesaplanmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa kat sayısı 0.87 olarak belirtilirken; Guttman yarım test katsayısı ise 0.69 şeklinde belirtilmiştir. Çalışmada anketin 6 alt boyutunun Cronbach alfa değerleri sırasıyla: Cinsel istismar 0.90, fiziksel istismar 0.81, duygusal ihmal 0.89, duygusal istismar 0.88, fiziksel ihmal 0.77, aşırı koruma-kontrol 0.84 olarak bulunmuştur. ÇÇTÖ puanlarını hesaplayabilmek için ters çevrilmesi gereken maddeler bulunmaktadır (Madde 1,2, 4,5,7,10,13,19,26,28,31). Ölçekten alınabilecek toplam puan 25-150 arasındadır (Şar ve ark., 2021).

3.2.3 Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ)

Katılımcıların evlilik doyumunu ölçmek amacıyla Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ) kullanılmıştır. Evlilik doyumunu ölçen bu ölçeğin Evlilik Yaşamı Ölçeği olarak isimlendirilmesinin sebebi doyum kelimesi ile katılımcılarda farklı etki ve yorumlamaları engellemektir (Straus, 1964). EYÖ 10 maddeden oluşmaktadır ve her bir maddenin yanıtları "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" şeklinde 5 seçenekten oluşmaktadır. Katılımcıların ölçekten alabileceği puanlar 10 ile 50 arasında değişim göstermektedir. Ölçeğin test tekrar test güvenirlik katsayısı 0.85 olarak hesaplanırken; iç tutarlık katsayısı ilk uygulamada 0.91, ikinci uygulamada 0.89 şeklinde hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre EYÖ oldukça yüksek bir güvenirliğe sahiptir (Tezer, 1996).

3.2.4 Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği (DDZÖ)

Duygu düzenleme güçlüğü düzeyini ölçmek amacıyla Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği (DDZÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin orijinal versiyonu 2004 yılında Gratz ve Roemer tarafından geliştirilmiştir ve orijinal ismi “Difficulties in Emotion Regulation Scale-DERS” dir. Ölçek 36 maddeden oluşmaktadır ve her madde 5 seçenekten oluşmaktadır. Seçenekler “1; hemen hemen hiç ile 5; hemen hemen her zaman” aralığında 5’li likert tipte sunulmaktadır. Ölçek 6 alt boyut içermektedir. Bunlar: bireyin duygusal yanıtlara ilişkin farkındalığının olmamasını işaret eden “Farkındalık”; duygusal yanıtların kabul edilmemesini belirten “Kabul Etmeme”; etkili duygu düzenleme stratejilerine kısıtlı miktardaki erişimi gösteren “Stratejiler”; duygusal yanıtların anlaşılmamasını işaret eden “Açıklık”; olumsuz duygular deneyimlenirken amaç yönelimli davranışlarda bulunmak konusunda zorluk yaşamayı gösteren “Amaçlar” ve olumsuz duyguların deneyimlenmesi esnasında dürtüleri kontrol etmekte zorluk yaşamayı ifade eden “Dürtü” şeklindedir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında Cronbach alfa iç tutarlılığının 0.93 olarak hesaplanırken; alt boyut iç tutarlılıklarının 0.88 ila 0.89 aralığında olduğu ve test-

tekrar test güvenirlik katsayısının 0.88 olduğu bulunmuştur (Gratz ve Roemer, 2004).

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Rugancı ve Gençöz tarafından 2010 yılında yürütülmüştür. Bir bütün olarak ele alındığında Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği'nin Cronbach alfa kat sayısı 0.94 olarak hesaplanmıştır. Oldukça yüksek çıkan iç tutarlılık aynı zamanda ölçeğin orijinal versiyonundaki iç tutarlılık kat sayısı ile benzer bulunmuştur. Ölçeğin tamamı için test-tekrar test güvenirliği 0.83 olarak analiz edilmiştir. Bu sonuç iyi olsa da arasındorijinal versiyonunda hesaplanan 0.88'den (Gratz ve Roemer, 2004) biraz düşük olarak bulunmuştur. Türkçe geçerlik güvenirlik çalışmasındaki alt ölçeklerin test-tekrar test güvenirlik katsayılarının 0.60 ile 0.85 arasında değişim gösterdiği bulunmuştur. Strateji için 0.85, farkındalık için 0.72, açıklık için 0.69, dürtü için 0.68, hedefler için 0.72 ve kabul etmeme faktörleri için 0.60 olarak bulunmuştur (Rugancı ve Gençöz, 2010).

Ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özellikleri ilk olarak Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından yapılmakla birlikte, 2011 yılında Kavcıoğlu ve Gençöz'ün (2011) anketteki bazı maddelerin Türkçe ifadesi üzerinde ufak değişiklikler önermesi ile birlikte bu yeni formun oldukça kuvvetli güvenirlik ve geçerlik katsayıları verdiği yazar tarafından bildirilmiştir. Mevcut çalışmada, yazarın iletmiş olduğu düzenlenmiş son hali kullanılmıştır.

3.2.5 Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri (SÇOBE)

Bu çalışmada katılımcıların çift olarak baş etme düzeylerini ölçmek amacıyla Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri (SÇOBE) uygulanmıştır. Envanterin orijinal hali Bodenmann tarafından 2008 yılında stresle çift olarak baş etmeyi ve romantik ilişkilerde stres iletişimini ölçmeyi hedefleyerek geliştirilmiştir. Envanterin orijinal halinde 37 soru yer almaktadır ve envanter 5'li likert şeklindedir (1-hiçbir zaman, 2-nadiren, 3-bazen, 4-sık sık, 5-her zaman). Envanterin 12 alt boyutu vardır. Bunlar: "bireyin stres iletişimi, eşin stres iletişimi, birey destekleyici baş etme, eş destekleyici baş etme, birey fedakârca baş etme, eş fedakârca baş etme, birey olumsuz baş etme, eş olumsuz

baş etme, ortak baş etme"dir. Destekleyici baş etme kendi içinde duygu odaklı baş etme ve problem odaklı baş etme olarak ikiye ayrılırken; ortak baş etme de aynı şekilde duygu odaklı baş etme ve problem odaklı baş etme olarak kendi içerisinde ikiye ayrılmaktadır. Envanterden kişinin kendisine yönelik olarak stresle çift olarak baş etme algısı, kişinin partnerinin stresle çift olarak baş etme davranışlarına yönelik algısı ve stres algıladıklarında kişinin partneriyle beraber ortak baş etme davranışlarına yönelik algısına yönelik 3 farklı toplam puan alınabilmektedir. Bunun yanı sıra alt ölçekler ayrı ayrı da puanlanabilmektedir. Envanterin iç tutarlılık katsayıları olan Cronbach alfa değerleri toplam puanlar için kadınlarda 0.92, erkeklerde 0.93 olarak bulunmuştur (Bodenmann, 2008).

Envanterin Türkçe geçerlik ve güvenirliği Kurt ve Akbaş tarafından 2019 yılında yapılmıştır. Envanterin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasında, güvenilirliğini test etmek amacıyla yapılan iç tutarlılık analizinde Cronbach alfa değerleri alt boyutlar için 0.63 ile 0.87 arasında hesaplanırken, yarı test değerleri ise 0.63 ile 0.85 arasında hesaplanmıştır. Yapılan geçerlik güvenirlik analizleri ile envanterin güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir. SÇOBE'nin Türkçe güvenilirlik çalışması kapsamında yapılan Cronbach alfa katsayısı hesaplamaları alt puanlar için sırasıyla: "Kendine dair algı için: Stres iletişimi 0.64, duygu odaklı destekleme 0.77, problem odaklı destekleme 0.64, yetkilendiren baş etme 0.72, negatif baş etme 0.63; Eşe dair algı için: stres iletişimi 0.72, duygu odaklı destekleme 0.87, problem odaklı destekleme 0.82, yetkilendiren baş etme 0.80, negatif baş etme 0.72; Ortak baş etme için: Duygu odaklı ortak baş etme 0.80, problem odaklı ortak baş etme 0.82" şeklindedir (Kurt ve Akbaş, 2019).

3.3 ARAŞTIRMA DESENİ

Bu araştırmanın deseni kesitsel ve nicel bir çalışma niteliğindedir. İncelenen konunun toplumda görülme sıklığının araştırıldığı, genellenebilir sonuçlar alınan, toplumun tamamının veya toplumu temsil eden bir örneğin ele

alındığı çalışmalar kesitsel çalışma olarak adlandırılmaktadır (Çaparlar ve Dönmez, 2016).

3.4 VERİLERİN ANALİZİ

Anket ile elde edilen veriler "SPSS 25.0" istatistiksel analiz programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin dağılımı için frekans analizi yapılmıştır, bunun yanı sıra kullanılan ölçekler ile alt boyutlarının iç güvenirlik ve iç tutarlılık analizleri yapılmıştır ve kullanılan ölçekler ile araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkileri ele almak amacıyla Pearson korelasyon analizleri uygulanmıştır. Nicel verilerin normal dağılıma uygunlukları çarpıklık-basıklık kat sayılarına bakılarak sınanmıştır. Araştırmada değişkenlerin arasındaki farka bakmak amacıyla bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü Anova analizleri yürütülmüştür. Çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumunu yordama düzeyine, çocukluk çağı travma düzeyinin stresle çift olarak baş etme düzeyine, çocukluk çağı travma düzeyinin duygu düzenleme güçlüğü düzeyine, stresle çift olarak baş etme düzeyinin evlilik doyumu düzeyine ve duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin evlilik doyumu düzeyine yönelik yordama gücüne bakmak amacıyla ayrı ayrı doğrusal basit regresyon analizleri uygulanmıştır. Son olarak çocukluk çağı travma düzeyi ile evlilik doyumu düzeyi arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin ve stresle çift olarak baş etme düzeyinin aracı rolüne bakmak amacıyla PROCESS MACRO kullanılmış ve her iki aracı değişken için ayrı ayrı aracı değişken analizi model 4 ile yapılmıştır. Çalışma sonuçları %95 güven aralığında incelenmiştir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1 ÖRNEKLEMİN SOSYODEMOGRAFİK VE DİĞER BİLGİLERİ

Araştırma kapsamında yaş ortalaması 37.49±10.50 olan 18-65 yaş aralığında değişen 394 evli bireyden veri toplanmıştır. Örneklemin %75.1'i (n=296) kadın, %24.9'u (n=98) erkektir. Katılımcıların evlilik süreleri 1 ila 508 ay arasında değişmekte olup ortalaması 156.07±132.1 ay olarak bulunmuştur. Katılımcıların toplam eğitim süresinin 5 ila 27 yıl (13.66±5.38) arasında değişmekte olduğu bulunmuştur. Katılımcıların aylık gelir miktarı 0 ila 2.396.182 TL (55.531±155.847) arasında değişmektedir. Katılımcıların %68.8'i çocuk sahibi olduğunu belirtirken, %31.2'si çocuk sahibi olmadığını belirtmiştir ve örneklemin çocuk sayısı 0 ila 8 çocuk (1.37 ± 1.21) arasında değişmektedir.

Katılımcıların %6.6.'sı (n=26) ilkokul, %7.6'sı (n=30) ortaokul, %23.1'sı (n=91) lise, %12.7'si (n=50) önlisans, %35.5'i (n=140) lisans, %12.2'si (n=48) ve %2.3'ü (n=9) doktora eğitimine sahiptir. Eğitim düzeyi, istatistiksel analizlerde 3 kategoride toplandığında ise lise ve altı eğitim düzeyine sahip katılımcılar örneklemin %37.3'ünü (n=147), önlisans ve lisans düzeyindeki katılımcıları örneklemin %48.2'sini (n=190) ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılar örneklemin %14.5'ini (n=57) oluşturmaktadır. Örneklemin gelir düzeyleri incelendiğinde, katılımcıların %7.9'u (n=31) gelir düzeyini düşük; %82.0'si (n=323) orta ve %10.2'si (n=40) yüksek olarak bildirmiştir. Katılımcıların evlilikleri %97.5 (n=384) oranla ilk evlilik iken %2.5 (n=10) oranla ilk evlilik değildir.

Katılımcıların %5.6'sı (n=22) herhangi bir psikolojik/psikiyatrik rahatsızlığa sahip olduğunu belirtirken; %94.4'ü (n=372) bir rahatsızlık tanımlamamıştır. Katılımcıların %4.3'ü (n=17) psikiyatrik ilaç tedavisi veya

psikoterapi aldıklarını belirtirken; %95.7'si (n=377) bu tip bir destek almadığını belirtmiştir. Tablo 4.1'de örneklemin sosyodemografik ve diğer bilgileri gösterilmektedir.

Tablo 4.1 Örneklemin Sosyodemografik ve Diğer Bilgileri (n=394)

	Ortalama±SS	Aralık
Yaş (Yıl)	37.49±10.50	18-65
Toplam Eğitim Süresi (Yıl)	13.66±5.38	5-27
Evlilik Süresi (Ay)	156.07±132.1	1-508
	Kişi Sayısı (n)	**Yüzde (%)**
Cinsiyet		
Kadın	296	75.1
Erkek	98	24.9
Eğitim Durumu		
Lise ve altı	147	37.3
Önlisans ve Lisans	190	48.2
Lisansüstü	57	14.5
Gelir Düzeyi		
Düşük	31	7.9
Orta	323	82.0
Yüksek	40	10.2
Çocuk		
Var	271	68.8
Yok	123	31.2

4.2 ÖLÇEKLERİN GÜVENİRLİK ANALİZİ VE ÖLÇEK PUANLARININ İNCELENMESİ

Araştırmada kullanılan ölçeklerin Cronbach alfa güvenirlik katsayıları Tablo 4.2'de gösterilmektedir.

Tablo 4.2 Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Güvenirlik Analizi ve Ölçek Puanlarının İncelenmesi (n=394)

	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
ÇÇTÖ Toplam	33	0.912
ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	5	0.855
ÇÇTÖ-Duygusal İstismar	5	0.820
ÇÇTÖ-Cinsel İstismar	5	0.897
ÇÇTÖ-Fiziksel İstismar	5	0.865
ÇÇTÖ-Fiziksel İhmal	5	0.801
ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol	5	0.811
ÇÇTÖ-İnkar	3	0.799
EYÖ	10	0.912
DDZÖ	36	0.945
SÇOBE	37	0.953

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği; EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği; DDZÖ: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği; SÇOBE: Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri

4.3 ÖRNEKLEMİN ÖLÇEK PUANLARI

Katılımcıların araştırmada kullanılan ölçeklerden aldıkları puanların ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 4.3'te gösterilmektedir. Katılımcıların ÇÇTÖ'den aldıkları puanlar 30 ile 105 aralığında değişmekte olup ortalaması 47.52±13.09 olarak bulunmuştur. ÇÇTÖ duygusal ihmal alt boyutundan aldıkları puanlar 5 ile 25 arasında değişmekte olup ortalaması 10.85±4.44; duygusal istismar alt boyutundan aldıkları puanlar 5 ile 23 arasında değişmekte olup ortalaması 7.28±3.16; fiziksel istismar alt boyutundan aldıkları puanlar 5 ile 24 arasında değişmekte olup ortalaması 5.79±2.14; fiziksel ihmal alt boyutundan aldıkları puanlar 5 ile 19 arasında değişmekte olup ortalaması 8.18±3.13; aşırı koruma-kontrol alt boyutundan aldıkları puanlar 5 ile 24 arasında değişmekte olup ortalaması 9.99±3.77 olarak hesaplanmıştır.

DDZÖ'den aldıkları puanlar 29-152 aralığında değişmekte olup ortalaması 79.14±20.34 olarak belirlenmiştir. EYÖ'den aldıkları puanlar 14 ile 52 aralığında değişmekte olup ortalaması 39.67±7.68 olarak bulunmuştur. Son olarak SÇOBE'den aldıkları puanlar 70 ile 185 aralığında olup ortalaması 138.47±24.73 olarak saptanmıştır.

Tablo 4.3 Örneklemin Ölçek Puanları (n=394)

	Ortalama±SS	Puan Aralığı
ÇÇTÖ Toplam	47.52±13.09	30-105
ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	10.85±4.44	5-25
ÇÇTÖ-Duygusal İstismar	7.28±3.16	5-23
ÇÇTÖ-Fiziksel İstismar	5.79±2.14	5-24
ÇÇTÖ-Fiziksel İhmal	8.18±3.13	5-19
ÇÇTÖ-Cinsel İstismar	5.42±1.54	5-19
ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol	9.99±3.77	5-24
EYÖ Toplam	39.67±7.68	14-50
DDZÖ Toplam	80.29±21.78	36-154
SÇOBE Toplam	138.47±24.73	70-185

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği; EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği ;DDZÖ: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği;; SÇOBE: Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri

4.4 ÖLÇEKLERİN NORMALLİK DAĞILIMLARI

Araştırma kapsamında araştırmanın sorularının testinden önce ölçek verilerinin normallik dağılımına yönelik analiz yapılmıştır. Ölçeklerin normallik dağılımlarını incelemek için Kolmogorov Smirnov testi uygulanmıştır (Tablo 4.4). Ölçeklerin toplam puanlarının dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir (p<0.05). Ayrıca ÇÇTÖ'nün duygusal istismar, cinsel istismar ve fiziksel istismar alt boyutları dışında diğer ölçekler ve bu ölçeklerin alt boyutlarının basıklık-çarpıklık katsayılarının normal dağılım olarak kabul edilen +/- 3.0 arasında olduğu (Kline, 2011) görülmüştür.

Tablo 4.4 Ölçeklerin Normallik Testine İlişkin Sonuçlar

	Kolmogorov-Smirnov			Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
	Statistic	df	Sig.		
ÇÇTÖ Toplam	0.112	394	0.000***	1.249	2.181
ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	0.103	394	0.000***	0.614	-0.351
ÇÇTÖ-Duygusal İstismar	0.235	394	0.000***	1.893	3.793
ÇÇTÖ-Fiziksel İhmal	0.168	394	0.000***	1.023	0.648
ÇÇTÖ-Fiziksel İstismar	0.376	394	0.000***	4.703	28.014
ÇÇTÖ-Cinsel İstismar	0.490	394	0.000***	5.274	33.013
ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol	0.129	394	0.000***	0.929	0.726
EYÖ Toplam	0.105	394	0.000***	-0.779	0.258
DDZÖ Toplam	0.064	394	0.001*	0.588	0.236
SÇOBE Toplam	0.053	394	0.011*	-0.233	-0.705

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği; EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği; DDZÖ: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği; SÇOBE: Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri
**p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001: istatistiksel olarak anlamlı

4.5 ÖLÇEKLERİN FARKLI SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE İNCELENMESİ

Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine yönelik ölçeklerden aldıkları puanlar bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü ANOVA analizleri uygulanarak ele alınmıştır. Bulgular Tablo 4.5 ve 4.6'da gösterilmektedir.

Tablo 4.5 Sosyodemografik Özelliklerin Ölçek Puanları Açısından İncelenmesi (n=394)

	ÇÇTÖ-Fiziksel İstismar	ÇÇTÖ- Fiziksel İhmal	ÇÇTÖ-Duygusal İstismar	ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	ÇÇTÖ-Cinsel İstismar	ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol
Demografik Özellikler	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS
Cinsiyet						
Kadın (n=296)	5.68±2.05	7.95±3.01	7.25±3.24	10.63±4.40	5.55±1.58	10.25±3.92
Erkek (n=98)	6.14±2.37	8.89±3.37	7.39±2.92	11.54±4.49	5.33±1.43	9.22±3.15
	t=-1.733, p=0.039*	t=-2.603, p=0.125	t=-0.374, p=0.409	t=-1.770, p=0.833	t=0.665, p=0.235	t=2.342, p=0.012*
Eğitim Durumu						
Lise ve altı	5.81±1.78	9.23±3.56	7.20±2.84	11.50±4.50	5.27±1.17	10.16±3.55
Önlisans ve Lisans	5.62±1.73	7.36±2.53	7.01±3.16	10.09±4.23	5.41±1.73	9.57±3.62
Lisansüstü	6.33±3.66	8.21±2.95	8.40±3.69	11.74±4.59	5.80±1.67	10.96±4.56
	F=2.452 p=0.087	F=16.016 p=0.000***	F=4.416 p=0.013*	F=5.583 p=0.004**	F=2.500 p=0.083	F=3.294 p=0.038*
Gelir Düzeyi						
Düşük	5.48±1.06	9.55±3.46	7.32±3.64	11.90±4.87	5.13±0.72	9.74±3.40
Orta	5.72±1.90	8.10±3.03	7.21±2.99	10.80±4.28	5.44±1.61	9.95±3.66
Yüksek	6.68±3.83	7.75±3.43	7.85±4.05	10.48±5.28	5.45±1.41	10.55±4.77
	F=3.993 p=0.019*	F=3.491 p=0.031*	F=0.731 p=0.482	F=1.036 p=0.356	F=0.585 p=0.558	F=0.529 p=0.590
Çocuk						
Var	5.76±1.88	8.37±3.27	7.15±2.91	11.08±4.48	5.32±1.33	10.21±3.67
Yok	5.87±5.87	7.76±2.75	7.58±3.64	10.37±4.32	5.62±1.91	9.50±3.93
	t=-0.471 p=0.466	t=1.819 p=0.003**	t=-1.241 p=0.049*	t=1.478 p=0.733	t=-1.541 p=0.002**	t=1.739 p=0.778

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001: istatistiksel olarak anlamlı

Tablo 4.5'de görüldüğü üzere kadın ve erkek katılımcılar arasında ÇÇTÖ, DDZÖ, SÇOBE ve EYÖ puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklar saptanmıştır (sırasıyla; t=-0.861, p=0.390; t=0.939, p=0.348; t=1.787, p=0.075; t=-0.509, p=0.611).

DDZÖ (F=0.957, p=0.385) ve EYÖ (F=1.844, p=0.160) toplam puanlarının katılımcıların eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunurken; ÇÇTÖ toplam puanına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu (F=7.329, p=0.001) ve SÇOBE toplam puanına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu (F=7.650, p=0.001) bulunmuştur. ÇÇTÖ toplam puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda, lise ve altı eğitim durumuna sahip olanlar (49.18±12.06), ön lisans ve lisans düzeyinde eğitimi olan katılımcılara (45.06±12.32) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek ÇÇTÖ puanlarına sahipken; lisansüstü eğitime sahip olan katılımcıların (51.46±16.36), ön lisans ve lisans düzeyinde eğitimi olan katılımcılara (45.06±12.32) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek ÇÇTÖ puanlarına sahip oldukları gözlemlenmiştir. SÇOBE toplam puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda lise ve altı eğitim durumuna sahip olanların (133.15±24.86), ön lisans ve lisans düzeyinde eğitimi olan katılımcılara (146.35±24.16) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük SÇOBE toplam puan bildirmişlerdir.

ÇÇTÖ, DDZÖ, SÇOBE ve EYÖ puanlarının katılımcıların gelir düzeyine göre farklılaşma durumu incelendiğinde, ÇÇTÖ, DDZÖ, SÇOBE ve EYÖ puanlarının gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür (sırasıyla; F=0.496, p=0.609; F=1.245, p=0.289; F=2.661, p=0.071; F=0.039, p=0.962).

Çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında ÇÇTÖ, DDZÖ, SÇOBE ve EYÖ puanlarındaki farklılaşma durumu incelendiğinde, ÇÇTÖ puanın çocuk sahibi olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunurken (t=0.849, p=0.396); çocuk sahibi olmayan katılımcıların çocuk

sahibi olan katılımcılara oranla DDZÖ, SÇOBE ve EYÖ toplam puanlarının istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür (sırasıyla; t=2.589, p=0.010; t=-4.542, p=0.000; t=-4.142, p=0.000)

Tablo 4.6 Sosyodemografik Özelliklerin ÇÇTÖ Tüm Alt Boyutları Açısından İncelenmesi (n=394)

	ÇÇTÖ-Fiziksel İstismar	ÇÇTÖ- Fiziksel İhmal	ÇÇTÖ-Duygusal İstismar	ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	ÇÇTÖ-Cinsel İstismar	ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol
Demografik Özellikler	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS
Cinsiyet						
Kadın (n=296)	5.68±2.05	7.95±3.01	7.25±3.24	10.63±4.40	5.55±1.58	10.25±3.92
Erkek (n=98)	6.14±2.37	8.89±3.37	7.39±2.92	11.54±4.49	5.33±1.43	9.22±3.15
	t=-1.733, p=0.039*	t=-2.603, p=0.125	t=-0.374, p=0.409	t=-1.770, p=0.833	t=0.665, p=0.235	t=2.342, p=0.012*
Eğitim Durumu						
Lise ve altı	5.81±1.78	9.23±3.56	7.20±2.84	11.50±4.50	5.27±1.17	10.16±3.55
Önlisans ve Lisans	5.62±1.73	7.36±2.53	7.01±3.16	10.09±4.23	5.41±1.73	9.57±3.62
Lisansüstü	6.33±3.66	8.21±2.95	8.40±3.69	11.74±4.59	5.80±1.67	10.96±4.56
	F=2.452 p=0.087	F=16.016 p=0.000***	F=4.416 p=0.013*	F=5.583 p=0.004**	F=2.500 p=0.083	F=3.294 p=0.038*
Gelir Düzeyi						
Düşük	5.48±1.06	9.55±3.46	7.32±3.64	11.90±4.87	5.13±0.72	9.74±3.40
Orta	5.72±1.90	8.10±3.03	7.21±2.99	10.80±4.28	5.44±1.61	9.95±3.66
Yüksek	6.68±3.83	7.75±3.43	7.85±4.05	10.48±5.28	5.45±1.41	10.55±4.77
	F=3.993 p=0.019*	F=3.491 p=0.031*	F=0.731 p=0.482	F=1.036 p=0.356	F=0.585 p=0.558	F=0.529 p=0.590
Çocuk						
Var	5.76±1.88	8.37±3.27	7.15±2.91	11.08±4.48	5.32±1.33	10.21±3.67
Yok	5.87±5.87	7.76±2.75	7.58±3.64	10.37±4.32	5.62±1.91	9.50±3.93
	t=-0.471 p=0.466	t=1.819 p=0.003**	t=-1.241 p=0.049*	t=1.478 p=0.733	t=-1.541 p=0.002**	t=1.739 p=0.778

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001: istatistiksel olarak anlamlı

Tablo 4.6'da görüldüğü üzere erkek katılımcılar, kadın katılımcılara oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla fiziksel istismar bildirirken (t=-1.733, p=0.039); kadın katılımcılar da erkek katılımcılara oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla aşırı koruma-kontrol bildirmişlerdir (t=2.342, p=0.012). Fiziksel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar alt boyutları ise cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma göstermemiştir (sırasıyla, t=-2.603, p=0.125; t=0.374, p=0.409; t=-1.770, p=0.833; t=0.665, p=0.235).

Farklı eğitim düzeyindeki katılımcılar arasında fiziksel istismar (F=2.452, p=0.087) ve cinsel istismar açısından anlamlı fark bulunmamıştır (F=2.500, p=0.083). Duygusal istismar (F=4.416, p=0.013), duygusal ihmal (F=5.583, p=0.004), fiziksel ihmal (F=3.491, p=0.000) ve aşırı koruma kontrol (F=3.294, p=0.038) alt boyutları ise eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma göstermiştir. Duygusal istismar puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda lise ve altı eğitim durumuna sahip olanların (7.20±2.84), lisansüstü eğitimi olan katılımcılara (8.40±3.69) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük duygusal istismar bildirdikleri ve önlisans ve lisans eğitim durumuna sahip olanların (7.01±3.16), lisansüstü eğitimi olan katılımcılara (8.40±3.69) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşük duygusal istismar bildirdikleri bulunmuştur. Duygusal ihmal puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda lise ve altı eğitim durumuna sahip olanların (11.50±4.50), önlisans ve lisans eğitim durumuna sahip olanlara (10.09±4.23) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek duygusal ihmal bildirdikleri bulunurken; lisansüstü eğitimi olan katılımcıların (11.74±4.59), önlisans ve lisans eğitim durumuna sahip olanlara (10.09±4.23) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek duygusal ihmal bildirdikleri bulunmuştur. Fiziksel ihmal puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda lise ve altı eğitim durumuna sahip olanların (9.23±3.56), önlisans ve lisans eğitim durumuna sahip olanlara (7.36±2.53)

oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek fiziksel ihmal bildirdikleri bulunmuştur. Aşırı koruma kontrol puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda lisansüstü eğitimi olan katılımcıların (10.96±4.56), önlisans ve lisans eğitim durumuna sahip olanlara (9.57±3.62) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek aşırı koruma kontrol bildirdikleri bulunmuştur.

Farklı gelir düzeyindeki katılımcılar duygusal istismar (F=0.731, p=0.482), duygusal ihmal (F=1.036, p=0.356), cinsel istismar (F=0.585, p=0.558) ve aşırı koruma kontrol (F=0.529, p=0.590) alt boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma göstermemiştir. Fiziksel ihmal (F=3.492, p=0.031) ve fiziksel istismar (F=3.993, p=0.019) alt boyutları ise gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma göstermiştir. Fiziksel ihmal puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda düşük gelir düzeyine sahip olanların (9.55±3.16) orta gelir düzeyine sahip katılımcılara (8.10±3.03) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olarak fiziksel ihmal bildirdikleri bulunurken; düşük gelir düzeyine sahip olanların (9.55±3.16), yüksek gelir düzeyine sahip katılımcılara (7.75±3.43) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olarak fiziksel ihmal bildirdikleri bulunmuştur. Fiziksel istismar puanındaki farklılaşmayı incelemek adına Bonferroni kullanılarak gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda yüksek gelir düzeyine sahip katılımcılar (6.68±3.83), düşük gelir düzeyine sahip olanlara (5.48±1.06) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olarak fiziksel istismar bildirirken; yüksek gelir düzeyine sahip katılımcılar (6.68±3.83), orta gelir düzeyine sahip olanlara (5.72±1.90) oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olarak fiziksel istismar bildirmişlerdir.

Katılımcıların çocuk sahibi olma durumları göz önünde bulundurulduğunda çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar arasında fiziksel istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma kontrol alt boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklar bulunmadığını ortaya konmuştur. (sırasıyla, t=-0.471, p=0.466; t=1.478, p=0.733; t=1.739, p=0.778). Çocuk sahibi

olan katılımcılar, çocuk sahibi olmayan katılımcılara oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla fiziksel ihmal bildirmişlerdir (t=1.819, p=0.003). Çocuk sahibi olmayan katılımcılar ise çocuk sahibi olan katılımcılara oranla istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla duygusal istismar ve cinsel istismar bildirmişlerdir (sırasıyla, t=-1.241, p=0.049; t=1.541, p=0.002).

4.6 DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER (KORELASYON ANALİZİ)

Araştırmada kullanılan ölçek puanlarının yanı sıra örneklemin yaş, evlilik süresi, eğitim süresi, çocuk sayısı ve gelir düzeyi değerlerinin birbirleri ile olan ilişkisi Pearson korelasyon analizi uygulanarak ele alınmıştır. İlgili bilgiler Tablo 4.5'te sunulmuştur. ÇÇTÖ toplam puanı ile DDZÖ toplam puanı arasında pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=0.420, p=0.000). ÇÇTÖ toplam puanı ile SÇOBE ve EYÖ toplam puanları arasında negatif yönlü istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (r=-0.301, p=0.000; r=-0.317, p=0.000). Bu bulgulardan yola çıkarak çocukluk çağı travma düzeyi arttıkça bireyin duygu düzenlemede zorluk yaşama düzeyinin de arttığından; çocukluk çağı travma düzeyi arttıkça stresle çift olarak baş etme düzeyinin ve evlilik doyumu düzeyinin azaldığından söz edilebilmektedir.

ÇÇTÖ fiziksel ihmal alt boyutu ile DDZÖ arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken (r=0.329, p=0.000); EYÖ ve SÇOBE ile arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür (r=-0.216, p=0.000; r=-0.324, p=0.000). ÇÇTÖ fiziksel istismar alt boyutu ile DDZÖ arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken (r=0.246, p=0.000); EYÖ ve SÇOBE ile arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür (r=-0.211, p=0.000; r=-0.130, p=0.010). ÇÇTÖ duygusal ihmal alt boyutu ile DDZÖ arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken (r=0.370, p=0.000); EYÖ ve SÇOBE ile arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür (r=-0.292, p=0.000; r=-0.324, p=0.000). ÇÇTÖ

duygusal istismar alt boyutu ile DDZÖ arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken (r=0.332, p=0.000); EYÖ ve SÇOBE ile arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür (r=-0.253, p=0.000; r=-0.165, p=0.001). ÇÇTÖ cinsel istismar alt boyutu ile DDZÖ, EYÖ ve SÇOBE arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=0.036, p>0.05; r=-0.089, p>0.05; r=-0.001, p>0.05). ÇÇTÖ aşırı koruma-kontrol alt boyutu ile DDZÖ arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken (r=0.318, p=0.000); EYÖ ve SÇOBE ile arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür (r=-0.211, p=0.000; r=-0.183, p=0.000).

DDZÖ toplam puanı ile EYÖ toplam puanı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-0.285, p=0.000). SÇOBE toplam puanı ile EYÖ toplam puanı arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=0.729, p=0.000). DDZÖ toplam puanı ile SÇOBE toplam puanı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-0.307, p=0.000). Bu bilgiler göstermektedir ki kişinin duygu düzenlemede zorluk yaşama düzeyinin artması evlilik doyumunu düşürürken; stresle çift olarak baş etme düzeyinin artması evlilik doyumu düzeyini arttırmaktadır. Bunun yanı sıra stresle çift olarak baş etme düzeyinin artması, duygu düzenleme güçlüğü düzeyini azaltmaktadır.

Katılımcıların ÇÇTÖ toplam puanları ile yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=0.114, p=0.024; r=0.115, p=0.022; r=0.115, p=0.023). Katılımcıların ÇÇTÖ toplam puanları ile eğitim süresi arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-0.117, p=0.021). Katılımcıların ÇÇTÖ toplam puanları ile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-0.007, p>0.05).

Katılımcıların ÇÇTÖ fiziksel ihmal alt boyutu ile yaş, evlilik süresi, çocuk sayısı arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken (r=0.209, p=0.000; r=0.235, p=0.000; r=0.234, p=0.000); eğitim süresi ile negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=-0.287,

p=0.000). Katılımcıların ÇÇTÖ fiziksel istismar alt boyutu ile yaş, evlilik süresi, eğitim süresi, çocuk sayısı ve gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (*r*=-0.010, *p*>0.05; *r*=-0.028, *p*>0.05; *r*=-0.090, *p*>0.05; *r*=0.006, *p*>0.05; *r*=0.051, *p*>0.05). Katılımcıların ÇÇTÖ duygusal ihmal alt boyutu ile yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken (*r*=0.175, *p*=0.000; *r*=0.171, *p*=0.001; *r*=0.156, *p*=0.002); eğitim süresi ve gelir düzeyi ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (*r*=-0.098, *p*>0.05; *r*=-0.051, *p*>0.05). Katılımcıların ÇÇTÖ duygusal istismar alt boyutu ile yaş, evlilik süresi, eğitim süresi, çocuk sayısı ve gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (*r*=0.000, *p*>0.05; *r*=-0.017, *p*>0.05; *r*=-0.001, *p*>0.05; *r*=-0.023, *p*>0.05; *r*=0.057, *p*>0.05). Katılımcıların ÇÇTÖ cinsel istismar alt boyutu ile yaş, evlilik süresi, eğitim süresi, çocuk sayısı ve gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (*r*=-0.074, *p*>0.05; *r*=-0.090, *p*>0.05; *r*=0.067, *p*>0.05; *r*=-0.056, *p*>0.05; *r*=-0.014, *p*>0.05). Katılımcıların ÇÇTÖ aşırı koruma-kontrol alt boyutu ile yaş, evlilik süresi, eğitim süresi, çocuk sayısı ve gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (*r*=0.053, *p*>0.05; *r*=0.071, *p*>0.05; *r*=-0.028, *p*>0.05; *r*=0.060, *p*>0.05; *r*=0.038, *p*>0.05).

Katılımcıların DDZÖ toplam puanları ile yaş, evlilik süresi, eğitim süresi ve çocuk sayısı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (*r*=-0.131, *p*=0.001; *r*=-0.131, *p*=0.009; *r*=-0.141, *p*=0.005; *r*=-0.101, *p*=0.045). Katılımcıların DDZÖ toplam puanları gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (*r*=-0.063, *p*>0.05).

Katılımcıların EYÖ toplam puanları ile yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (*r*=-0.208, *p*=0.001; *r*=-0.169, *p*=0.001; *r*=-0.167, *p*=0.001). Katılımcıların EYÖ toplam puanları ile eğitim süresi ve gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir (*r*=0.010, *p*>0.05; *r*=0.018, *p*>0.05).

Katılımcıların SÇOBE toplam puanları ile yaş, evlilik süresi ve çocuk sayısı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir (r=-0.265, p=0.000; r=-0.230, p=0.026; r=-0.270, p=0.000). Katılımcıların SÇOBE toplam puanları ile eğitim süresi arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r=0.112, p=0.026). Katılımcıların SÇOBE toplam puanları ile gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (r=0.031, p>0.05).

Tablo 4.7 Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi (n=394)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Yaş	1														
2. Evlilik Süresi	0.915**	1													
3. Eğitim Süresi	-0.291**	-0.419**	1												
4. Çocuk Sayısı	0.665**	0.710**	-0.389**	1											
5. Gelir Düzeyi	-0.029	-0.043	0.117*	-0.046	1										
6. ÇÇTÖ Toplam	0.114*	0.115*	-0.117*	0.115*	-0.007	1									
7. ÇÇTÖ-Fiziksel İhmal	0.209**	0.235**	-0.287**	0.234**	-0.089	0.662**	1								
8. ÇÇTÖ-Fiziksel İstismar	-0.010	-0.028	-0.090	0.006	0.051	0.641**	0.264**	1							
9. ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	0.175**	0.171**	-0.098	0.156**	-0.051	0.883**	0.643**	0.431**	1						
10. ÇÇTÖ-Duygusal İstismar	0.000	-0.017	-0.001	-0.023	0.057	0.812**	0.335**	0.599**	0.639**	1					
11. ÇÇTÖ-Cinsel İstismar	-0.074	-0.090	0.067	-0.056	-0.014	0.312**	0.070	0.124*	0.188**	0.259**	1				
12. ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol	0.053	0.071	-0.028	0.060	0.038	0.714**	0.253**	0.381**	0.499**	0.505**	0.109*	1			
13. EYÖ	-0.208**	-0.169**	0.010	-0.167**	0.018	-0.317**	-0.216**	-0.211**	-0.292**	-0.253**	-0.089	-0.211**	1		
14. DDZÖ	-0.168	-0.131**	-0.141**	-0.101*	-0.063	0.420**	0.329**	0.246**	0.370**	0.332**	0.036	0.318**	-0.285**	1	
15. SÇOBE	-0.265**	-0.230**	0.112*	-0.270**	0.031	-0.301**	-0.324**	-0.130**	-0.324**	-0.165**	-0.001	-0.183**	0.729**	-0.307**	1

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği; EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği; DDZÖ: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği; SÇOBE: Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri
*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001: istatistiksel olarak anlamlı

4.7 DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ YORDAYICI ETKİLER (REGRESYON ANALİZİ)

Çalışmanın ana değişkenleri olan yordayıcı değişken ÇÇTÖ toplam puanı ve yordanan değişken EYÖ toplam puanı ele alınmış ve basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bunun yanı sıra evli katılımcılarda ÇÇTÖ'nün duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutlarının evlilik doyumu üzerindeki yordayıcı rolünü incelemek amacıyla her bir alt boyut için basit doğrusal regresyon analizi kullanılarak hesaplama yapılmıştır. Fiziksel istismar, duygusal istismar ve cinsel istismar alt boyutları ise normallik analizinde beklenen aralıkta çıkmadığı için nonparametrik testler kullanılarak bu alt boyutların EYÖ ile aralarındaki ilişki bir önceki bölümde korelasyon analizi ile (Tablo 4.7) incelenmiştir.

Araştırmada aracı değişken olarak ele alınan DDZÖ ve SÇOBE toplam puanları ile aracı değişken analizi yapılmadan önce bağımsız değişken olan ÇÇTÖ ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu doğrultuda, evli katılımcıların ÇÇTÖ toplam puanı ile DDZÖ toplam puanı alınarak basit doğrusal regresyon analizi ve ÇÇTÖ toplam puanı ile SÇOBE toplam puanı alınarak basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bunun yanı sıra ÇÇTÖ'nün alt boyutları olan fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrolün, DDZÖ toplam puanı üzerindeki yordayıcı gücünü görmek amacıyla da her bir alt boyut için basit doğrusal regresyon analizi yapılırken; her bir alt boyutun SÇOBE toplam puanı üzerindeki yordayıcı gücünü görmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi de uygulanmıştır.

Araştırmada bağımlı değişken olan EYÖ toplam puanı ile DDZÖ ve SÇOBE toplam puanlarının ilişkisi incelenmiştir. Bu doğrultuda evli katılımcıların DDZÖ toplam puanının EYÖ toplam puanı üzerindeki yordayıcı gücünü araştırmak amacıyla basit doğrusal regresyon analizi ve SÇOBE toplam puanının EYÖ toplam puanı üzerindeki yordayıcı gücünü analiz etmek için basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 4.8 Çocukluk Çağı Travmaları, Stresle Çift Olarak Baş Etme ve Duygu Düzenleme Güçlüğünün Evlilik Doyumu Üzerindeki Yordayıcı Rolü (n=394)

Değişkenler	R^2	B	SH	β	t	p
ÇÇTÖ-Toplam	0.10	-0.19	0.03	-0.32	-6.62	0.00***
ÇÇTÖ-Fiziksel İhmal	0.05	-0.53	0.12	-0.22	-4.37	0.00***
ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	0.09	-0.51	0.08	-0.29	-6.05	0.00***
ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol	0.04	-0.43	0.10	-0.21	-4.27	0.00***
DDZÖ	0.08	-0.10	0.02	-0.86	-5.89	0.00***
SÇOBE	0.53	0.23	0.01	0.73	21.11	0.00***

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği; EYÖ: Evlilik Yaşamı Ölçeği; DDZÖ: Duygu Düzenlemede Zorluklar Ölçeği; SÇOBE: Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri
***p<0.001: istatistiksel olarak anlamlı

Evlilik doyumunu yordayan değişkenlere ilişkin regresyon analizi sonuçları incelendiğinde ÇÇTÖ toplam puanı ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.10 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=43.788, *p*=0.000). ÇÇTÖ toplam puanı EYÖ toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=-0.19, *p*=0.000).

Fiziksel ihmal puanı ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.05 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=19.127, *p*=0.000). Fiziksel ihmal puanı EYÖ toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=-0.53, *p*=0.000).

Duygusal ihmal puanı ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.09 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=36.569, *p*=0.000). Duygusal ihmal puanı EYÖ toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=-0.51, *p*=0.000).

Duygusal ihmal puanı ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.04 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=18.230, *p*=0.000). Aşırı koruma-kontrol puanı EYÖ toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=-0.43, *p*=0.000).

DDZÖ ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.08 varyans yüzdesi ile yordadığı saptanmıştır (F*(1,392)*=34.720, *p*=0.000). Aşırı koruma-kontrol puanı EYÖ toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=-0.10, *p*=0.000).

SÇOBE ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.53 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=445.629, *p*=0.000). Aşırı koruma-kontrol puanı EYÖ toplam puanını pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=0.23, *p*=0.000).

Tablo 4.9 Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme Güçlüğü Üzerindeki Yordayıcı Rolü (n=394)

Değişkenler	R^2	B	SH	β	t	p
ÇÇTÖ-Toplam	0.18	0.70	0.08	0.42	9.16	0.00***
ÇÇTÖ-Fiziksel İhmal	0.11	2.30	0.33	0.33	6.91	0.00***
ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	0.14	1.81	0.23	0.37	7.88	0.00***
ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol	0.10	1.84	0.28	0.32	6.64	0.00***

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
***$p<0.001$: istatistiksel olarak anlamlı

Duygu düzenleme güçlüğünü yordayan değişkenlere ilişkin regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında ÇÇTÖ toplam puanı ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.18 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=83.858, *p*=0.000). ÇÇTÖ toplam puanının DDZÖ toplam puanını pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür (*B*=0.70, *p*=0.000).

Fiziksel ihmal ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.11 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=47.734, *p*=0.000). Fiziksel ihmalin, DDZÖ toplam puanını pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı tespit edilmiştir (*B*=2.30, *p*=0.000).

Duygusal ihmal ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.14 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=62.020, *p*=0.000). Duygusal ihmalin, DDZÖ toplam puanını pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür (*B*=1.81, *p*=0.000).

Aşırı koruma-kontrol ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.10 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=44.046, *p*=0.000). Aşırı koruma-kontrolün, DDZÖ toplam puanını pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır (*B*=1.84, *p*=0.000).

Tablo 4.10 Çocukluk Çağı Travmalarının Stresle Çift Olarak Baş Etme Üzerindeki Yordayıcı Rolü (n=394)

Değişkenler	R^2	B	SH	β	t	p
ÇÇTÖ-Toplam	0.09	-0.57	0.09	-0.30	-6.25	0.00***
ÇÇTÖ-Fiziksel İhmal	0.10	-2.56	0.38	-0.32	-6.77	0.00***
ÇÇTÖ-Duygusal İhmal	0.10	-1.80	0.27	-0.32	-6.76	0.00***
ÇÇTÖ-Aşırı Koruma-Kontrol	0.03	-1.20	0.33	-0.18	-3.69	0.00***

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
***$p<0.001$: istatistiksel olarak anlamlı

Stresle çift olarak baş etmeyi yordayan değişkenlere ilişkin regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında ÇÇTÖ toplam puanı ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.09 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=39.008, *p*=0.000). ÇÇTÖ toplam puanının SÇOBE toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (*B*=-0.57, *p*=0.000).

Fiziksel ihmal ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.10 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=45.869, *p*=0.000). Fiziksel ihmal, SÇOBE toplam puanını negatif

yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur (*B*=-2.56, *p*=0.000).

Duygusal ihmal ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.10 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F*(1,392)*=45.895, *p*=0.000). Duygusal ihmal, SÇOBE toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=-1.80, *p*=0.000).

Aşırı koruma-kontrol ile kurulan modelin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu ve modeli 0.03 varyans yüzdesi ile yordadığı görülmektedir (F(*1,392)*=13.582, *p*=0.000). Aşırı koruma-kontrol, SÇOBE toplam puanını negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (*B*=-1.20, *p*=0.000).

4.8 ARACI DEĞİŞKEN ANALİZLERİ

Aracı değişken analizleri bölümünde, çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu ilişkisinde duygu düzenleme güçlüğünün ve stresle çift olarak baş etmenin aracı rolüne yönelik hipotezler analiz edilerek test edilmiştir. Her iki analize yönelik Hayes (2013) tarafından geliştirilmiş olan PROCESS Makro Model 4 kullanılmıştır. Hipotezlerle bağlantılı olarak aracılık modeli oluşturulmuş, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki toplam (total effect), doğrudan (direct effect) etkileri ve aracı değişkenlerin de ele alındığı dolaylı (indirect effect) etkileri analiz edilmiştir.

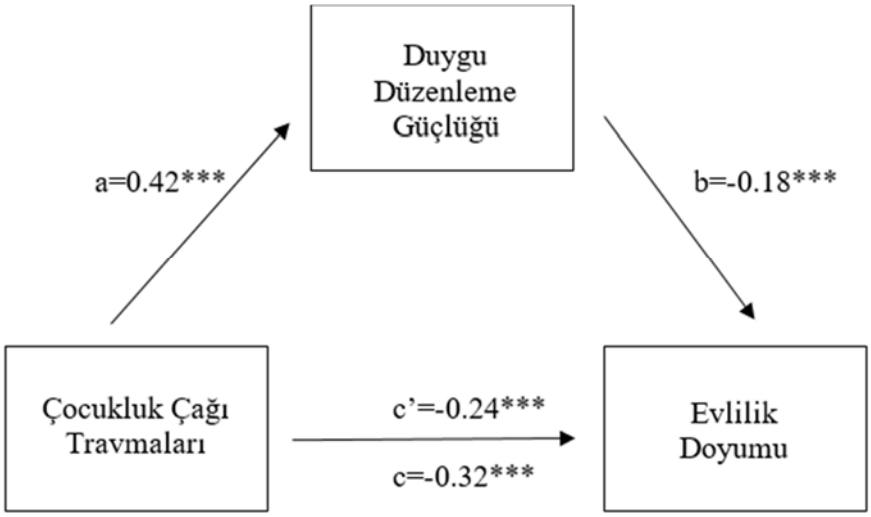
Bootstrap yöntemi ile örneklem sayısı 5000'e yükseltilmiş ve her iki modeldeki etkilerin anlamlılık değeri %95 güven aralığı ile analiz edilmiştir. İlk modelde çocukluk çağı travmaları yordayıcı değişken, evlilik doyumu yordanan değişken ve duygu düzenleme güçlüğü aracı değişken olarak analize dahil edilirken; ikinci model çocukluk çağı travmaları yordayıcı değişken, evlilik doyumu yordanan değişken ve stresle çift olarak baş etme aracı değişken olarak analize dahil edilmiştir.

Tablo 4.11 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolüne İlişkin Regresyon Analizi

Değişkenler	B	SE	β	t	p
X → Y	-0.1860	0.0281	-0.3170	-6.6172	0.00***
X → M	0.6984	0.0763	0.4198	9.1574	0.00***
M → Y	-0.0652	0.0183	-0.1847	-3.5516	0.00***

X= Çocukluk Çağı Travmaları, Y=Evlilik Doyumu, M=Duygu Düzenleme Güçlüğü
***p<0.001: istatistiksel olarak anlamlı

Baron ve Kenny (1986) tarafından aracı değişken analizi için önerilen üç temel kriter bulunmaktadır. Bu kriterler: 1) Bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmalıdır. 2) Bağımsız değişken ile aracı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmalıdır. 3) Aracı değişken ile bağımlı değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmalıdır. Çocukluk çağı travma düzeyleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide, duygu düzenleme güçlüğünün aracı rolünü değerlendirmek için Baron ve Kenny'nin belirttiği ilk üç kriter doğrultusunda basit regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre aracı etki için gerekli kriterlerin karşılandığını belirtilmiştir. Tablo 4.9'da analiz sonuçları gösterilmektedir.

Şekil 4.1 Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinde Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

Analiz sonuçları ele alındığında, çocukluk çağı travma düzeyinin duygu düzenleme güçlüğü düzeyini istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür (a yolu; β=0.42, p<0.001). Duygu düzenleme güçlüğü düzeyi evlilik doyumu düzeyini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamaktadır (b yolu; β=-0.18, p<0.001). Çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı olarak bulunmuştur (c yolu; β=-0.32, p<0.001). Modele duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı eklendiğinde çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür (c' yolu; β=-0.24, p<0.001). Bootstrap analizi sonuçları ele alındığında, dolaylı etki olan duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin çocukluk çağı travma düzeyi ile evlilik doyumu düzeyi arasındaki aracılık etkisinin istatiksel olarak anlamlı olduğu (b=-0.0455, SH=0.0156, %95 GA[-0.0789, -0.0171]) belirlenmiştir.

Sonuçlar, çocukluk çağı travma toplam puanının evlilik doyumu toplam puanına olan etkisinde duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı değişkeninin kısmi aracı rolü olduğunu göstermektedir (Şekil 5.1). Modele son adımda duygu düzenleme güçlüğü eklendiğinde, çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumu puanları üzerindeki yordayıcı etkisinin anlamsız hale gelmediğinin

ancak bu yordayıcı etki anlamlı olmaya devam ettiği halde yordayıcı etki gücünün azaldığı gözlemlenmiştir. Sobel Testi, bu düşüşün istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için uygulanmıştır ve testin sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin kısmi aracı etkisinin olduğu gözlemlenmektedir (Z=-4.033, p<0.001).

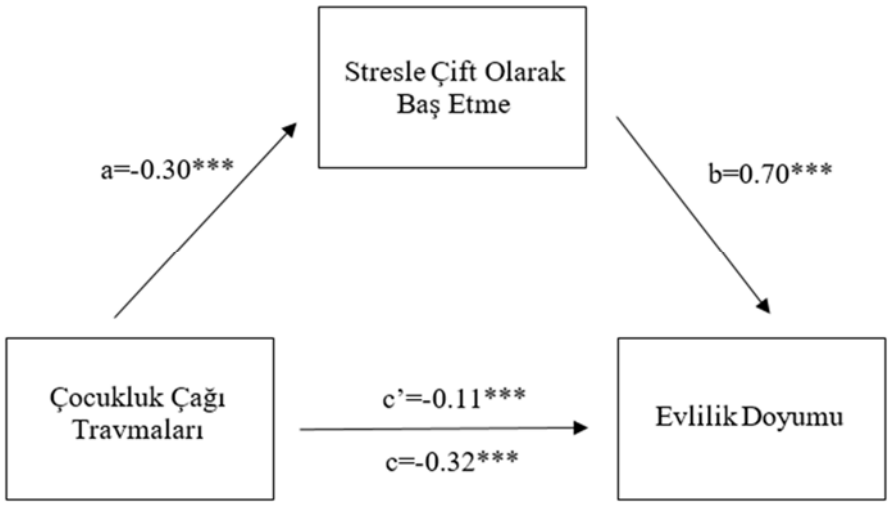
Çocukluk çağı travmaları tek başına evlilik doyumu toplam puanını açıklama varyansı %10 olarak belirlenirken ($F_{(1,392)}$=43.79, p<0.001); aracı değişken modele dahil edildiğinde çocukluk çağı travmaları toplam puanı açıklama varyansı %13 olarak bulunmuştur ($F_{(2,391)}$=28.85, p<0.001).

Tablo 4.12 Çocukluk Çağı Travmaları ve Evlilik Doyumu İlişkisinde Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Rolüne İlişkin Regresyon Analizi

Değişkenler	B	SE	β	t	p
X → Y	-0.1860	0.0281	-0.3170	-6.6172	0.00***
X → M	-0.5683	0.0910	-0.3008	-6.2456	0.00***
M → Y	0.2166	0.0111	0.6971	19.4353	0.00***

X= Çocukluk Çağı Travmaları, Y=Evlilik Doyumu, M=Stresle Çift Olarak Baş Etme
***p<0.001: istatistiksel olarak anlamlı

Çalışmanın diğer aracı değişken modeli olan çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumu düzeyi ile ilişkisinde stresle çift olarak baş etme düzeyinin aracı rolünü analiz etmek için Baron ve Kenny'nin belirttiği 3 kritere göre basit regresyon analizleri uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre aracı etki için gereken kriterlerin karşılandığını belirtilmiştir. Tablo 4.10'da analiz sonuçları gösterilmektedir.

Şekil 4.2 Çocukluk Çağı Travmalarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisinde Stresle Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

Analiz sonuçlarına göre, çocukluk çağı travma düzeyi stresle çift olarak baş etme düzeyini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur (a yolu; β=-0.30, p<0.001). Stresle çift olarak baş etme düzeyinin evlilik doyumu düzeyini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir (b yolu; β=0.70, p<0.001). Çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamlı olarak bulunmuştur (c yolu; β=-0.32, p<0.001). Modele stresle çift olarak baş etme toplam puanı eklendiğinde çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumu düzeyi üzerindeki toplam etkisinin istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir (c' yolu; β=-0.11, p<0.001). Bootstrap analizi sonuçlarına bakıldığında dolaylı etki olan stresle çift olarak baş etme düzeyinin çocukluk çağı travma düzeyi ile evlilik doyumu düzeyi arasında aracılık etkisinin istatiksel olarak anlamlı olduğu (b=-0.1231, SH=0.0229, %95 GA[-0.1714, -0.0814]) görülmektedir.

Sonuçlar, çocukluk çağı travma toplam puanının evlilik doyumu toplam puanına olan etkisinde stresle çift olarak baş etme toplam puanı değişkeninin kısmi aracı rolü olduğunu göstermiştir (Şekil 5.3). Modele son adımda stresle çift olarak baş etme değişkeni eklendiğinde, çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumu düzeyi üzerindeki yordayıcı gücü anlamsız hale gelmemekle

birlikte bu yordayıcı etki anlamlı olmaya devam ettiği halde yordayıcılık gücünün azaldığı gözlemlenmiştir. Bu azalmanın anlamlı düzeyde olup olmadığını belirlemek amacıyla Sobel Testi kullanılmıştır ve testin sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide stresle çift olarak baş etme düzeyinin kısmi aracı etkisi olduğu tespit edilmiştir (Z=-4.033, p=0.000).

Çocukluk çağı travmaları tek başına evlilik doyumu toplam puanını açıklama varyansı %10 iken ($F_{(1,392)}$=43.79, p<0.001); aracı değişken modele dahil edildiğinde çocukluk çağı travmaları toplam puanı açıklama varyansı %54 bulunmuştur ($F_{(2,391)}$=231.800, p<0.001).

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA

Çalışmamızda, evi bireylerin çocukluk çağı travma düzeylerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisinde duygu düzenleme güçlüğünün ve stresle çift olarak baş etme düzeyinin aracı rolleri araştırılmıştır. Bununla birlikte çalışmanın ana değişkenleri demografik değişkenlere göre incelenmiştir. Çalışma örneklemimiz olan evli ve eşiyle birlikte yaşayan 394 erişkinin verileri internet üzerinden toplanmıştır. Katılımcıların çoğunluğu kadın (%75.1), üniversite ve üzeri eğitimine sahip olan (%62.7) ve çocuk sahibi olan (%68.8) bireylerden oluşmuştur.

5.1 ANA DEĞİŞKENLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERE VE YORDAYICI ETKİLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Çalışmamızın sonuçlarına göre çocukluk çağı travma düzeyi ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Erişkin yaştaki katılımcıların çocukluk çağı travma düzeyleri yükseldikçe daha fazla düzeyde duygu düzenlemede güçlük deneyimledikleri gözlenmiştir. Bunun yanı sıra çocukluk çağı travma tiplerinden fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Cinsel istismar alt boyutu ile duygu düzenleme güçlüğü arasında ise anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. Yapılan regresyon analizine göre çocukluk çağı travmaları toplam puanı, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol düzeylerinin duygu düzenleme güçlüğünü pozitif yönde yordamıştır. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, çocukluk çağı travma düzeyindeki artışın, duygu düzenleme becerilerindeki düşüş ile ilişkisi olduğunu ele alan çalışmalar bulunmaktadır (Hopfinger ve ark., 2016). Çocuğun kötü muameleye

maruz kalmış olması duygularını düzenleme konusunda sıkıntı yaşamasına ve sağlıklı duygu düzenleme becerileri geliştirmesi konusunda daha az fırsata sahip olmasına yol açabilmektedir (Schore, 2003; akt., Briere and Jordan, 2009; Bradbury ve Shaffer, 2012). Travma geçmişi olan çocuklar duygu düzenleme konusunda olumsuz duygularından kurtulmakta zorluk yaşayabilmektedir (Mclaughlin ve Lamber, 2017). Çocuğa kötü muamelenin ruminasyon ve derin tepkisellik gibi uyumlu olmayan duygusal tepkilerle ilişkili olduğu belirtilmiştir (Heleniak ve ark., 2016). Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı travmalarının alt boyutu olan fiziksel ihmal ve istismarın, duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Carvalho Fernando ve ark., 2014). Shipman ve arkadaşları (2000) yürüttükleri çalışmada cinsel istismar geçmişi olanların duyguları anlama ve düzenleme konusunda daha fazla zorluk yaşadıklarını belirlemişlerdir. Ayrıca Shipman ve arkadaşları (2005) ihmale uğramış çocukların ihmale uğramamış çocuklara oranla olumsuz duyguları daha az anladıklarını ve daha düşük seviyede uyum sağlayıcı duygu düzenleme stratejilerini kullandıklarını bulmuşlardır. Burns, Jackson ve Harding (2010) cinsel, fiziksel veya duygusal istismara maruz kalmış olan kadınların duygu düzenleme güçlüklerini incelemişler ve duygusal istismarı duygu düzenleme güçlüğünün en güçlü yordayıcısı olarak belirlemişlerdir. Bunun yanı sıra çocukluk çağı kötü muamelesi geçmişi olan kişilerin daha yüksek düzeyde duygu düzenleme zorluğu ve duygularını ifade etme konusunda engellenme yaşadıkları belirtilmiştir (Shipman ve Zeman, 2001). Çalışmamızın bulguları ile uyumlu bir başka çalışmada da çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme güçlüğü ile pozitif yönde ilişkili olduğu gösterilmiştir (Rellini ve ark., 2012). Özetle, çalışmamızın sonuçları çocukluk çağı travma düzeyi ve cinsel istismar alt boyutu dışındaki diğer çocukluk çağı travma tipleri ile duygu düzenleme güçlüğü arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Cinsel istismara yönelik anlamlı bir ilişki çıkmamış olmasının, cinsel istismar geçmişi olan kişilerin bunu dile getirmek ve paylaşmak konusunda zorlanmalarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Başka bir deyişle, çocukluk çağı travma düzeyi yüksek kişiler daha düşük düzeyde evlilik doyumu bildirmişlerdir. Bununla birlikte araştırmamızda çocukluk çağı travma tiplerinden fiziksel istismar, duygusal istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları ile evlilik doyumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. Cinsel istismar alt boyutunun ise evlilik doyumu ile arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Uygulanan regresyon analizi bulgularına göre çocukluk çağı travmaları toplam puanı ile alt boyutları olan fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol puanlarının evlilik doyumunu negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde, duygusal ihmalin düşük evlilik doyumu ile ilişkili olduğu ve evlilik doyumundaki düşüşü yordadığını gösteren çalışma bulgusuna rastlamak mümkündür (DiLillo ve ark., 2009). Bununla birlikte duygusal istismar ile evlilik doyumu arasında ilişki olduğu (Perry, DiLillo ve Peugh 2007) ve duygusal istismarın kişinin hem kendisinin hem de partnerinin daha az uyumlu olması ile ilişkili olduğu gösterilmiştir (Riggs ve ark., 2011). Larsen ve arkadaşları (2011) yürüttükleri çalışmada fiziksel istismarın ilişki kalitesini etkilediğini fakat cinsel istismarın her iki cinsiyet içinde ilişki kalitesini etkilemediği sonucuna ulaşmışlardır. Cinsel istismarın bu çalışmanın sonuçlarından farklı şekilde düşük ilişki doyumu ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Knapp ve ark., 2017; Liang ve ark., 2006; Whisman, 2006; Larson ve Lamont, 2005). Colman ve Widom (2004) tarafından yapılan çalışmada ihmale uğrayan kişilerin ihmale uğramayanlara oranla ilişkilerinde daha fazla bozulma, boşanma veya ayrılma bildirdikleri bulmuşlardır. Rellini ve arkadaşları (2012) yürüttükleri çalışmada çocukluk çağı kötü muamelesinin düşük cinsel ve ilişki doyumu ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Özetle, çocukluk çağı travma düzeyi ve cinsel istismar dışındaki çocukluk çağı travma alt tiplerinin evlilik doyumu ile negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Alanyazındaki çalışmalardan yola çıkarak cinsel istismarın evlilik doyumunda bir azalma ile ilişkili olması beklenirken evlilik doyumu ile ilişkili çıkmaması,

insanların cinsel istismara yönelik yaşantılarını paylaşmak konusunda zorluk yaşamaları ile açıklanabilir.

Çalışmamızın sonuçları, çocukluk çağı travma düzeyleri ile stresle çift olarak baş etme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle, erişkin yaştaki bireylerde çocukluk çağı travma düzeyi arttıkça stresle çift olarak baş etmelerinde bozulmalar gözlenmektedir. Bununla birlikte çocukluk çağı travma tiplerinden fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları ile stresle çift olarak baş etme düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bununla birlikte çalışmamızda, cinsel istismar alt boyutu ile stresle çift olarak baş etme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Alanyazın incelendiğinde, çalışmamızın bulguları ile uyumlu olarak çocukluk çağı travmalarının stresle çift olarak baş etme ile negatif yönde ilişkili olduğunu gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Fitzgerald ve Shuler, 2022; Eyisoylu ve Erdem, 2023). Bunun yanı sıra alanyazında çocukluk çağı travma alt boyutları ile stresle çift olarak baş etme arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır ve bu nedenle gelecekteki araştırmalarda bu konunun ele alınması gerekli görülmektedir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre stresle çift olarak baş etme ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür. Dolayısıyla, evlilik doyumu yüksek kişilerin stresle çift olarak daha iyi baş ettikleri görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde Fitzgerald ve Shuler (2022), ilişkisi olan 177 yetişkin bireyin çocukluk çağı travma düzeyleri ile ilişki kaliteleri arasındaki ilişkide bağlanmanın ve stresle çift olarak baş etmenin aracı rollerini incelemişlerdir. Bu çalışmada İlişki Memnuniyeti Endeksi kullanılarak kişilerin ilişki kalitesine yönelik algıları ölçülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre stresle çift olarak baş etmenin ilişki kalitesi ile ilişkili olduğu ve uyumlu baş etme kullanan kişilerin daha yüksek ilişki kalitesine sahip oldukları bulunmuştur. Alanyazında, stresle çift olarak baş etmenin ilişki kalitesi üzerindeki pozitif etkisini mevcut çalışmanın bulgularını destekleyecek yönde ele alan başka çalışmalar da bulunmaktadır (Bodenmann ve ark., 2006; Bodenmann ve ark.,

2001; Wunderer & Schneewind, 2008). Çalışmamızda stresle çift olarak baş etme düzeyi ve evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmamızın sebebi, bireyin yaşadığı bir sorunda partnerinin de çözümde yer alması ve birlikte "biz" olarak baş edebilme becerisi kullanarak çözmeye çalışmaları, bunun sonucunda da eşinin kendisine önemli bir sosyal destek sağlıyor oluşu ile evlilikten aldığı doyumun yükselmesi ile açıklanabilir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre duygu düzenleme güçlüğü ile evlilik doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Daha yüksek seviyede duygu düzenleme güçlüğü deneyimleyen katılımcıların daha düşük düzeyde evlilik doyumu bildirdikleri görülmektedir. Alanyazında bulgularımızla benzer şekilde, duygu düzenleme güçlüğünün evlilik doyumunu negatif yönde yordadığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Xu ve ark., 2022; Mirgain ve Cordova, 2007). Bu bulgulardan yola çıkarak kişilerin duygularını etkili şekilde ifade edebilmesinin ve duygularını etkili şekilde düzenleme becerisinin ilişkisini daha tatmin edici yönde etkilediğinden söz edilebilmektedir (Shiota ve ark., 2004; akt., Bradbury ve Shaffer, 2012). Çalışmamızda anlamlı bir ilişki bulmamızın sebebi çiftler olumsuz bir durum yaşadıklarında duygularını etkili bir şekilde düzenleyebildiklerinde birbirlerine zarar vermeden durumu yönetebiliyor ve ilişkilerine zarar vermiyor olabilir. Bu durumda da evlilikte deneyimledikleri doyumun bir hasar görmemesinden söz edilebilmektedir.

5.2 ARACI ROLLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Araştırmamızda, çocukluk çağı travma düzeyi ve evlilik doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün aracı etkisinin saptanması hedeflenmiştir. Belirlenen hedef doğrultusunda çocukluk çağı travma düzeyinin yordayıcı değişken, evlilik doyumunun yordanan değişken ve duygu düzenleme güçlüğünün aracı değişken olarak belirlendiği bir model oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucunda çocukluk çağı travma düzeylerinin evlilik doyumunu; çocukluk travma düzeylerinin duygu düzenleme güçlüğünü ve duygu düzenleme güçlüğünün evlilik doyumunu istatistiksel olarak anlamlı

şekilde yordadığı görülmüştür. Son olarak da aracı değişken olan duygu düzenleme güçlüğü analize girdiğinde çocukluk çağı travma düzeylerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisinin hala anlamlı olmasına karşın etkisinin azaldığı; bir başka deyişle, duygu düzenleme güçlüğünün kısmi aracılık etkisinin bulunduğu gözlenmektedir.

Araştırmamızda ayrıca çocukluk çağı travma düzeyleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkide stresle çift olarak baş etmenin aracı etkisi incelenmiştir. Bu hedef doğrultusunda da çocukluk çağı travma düzeylerinin yordayıcı değişken, evlilik doyumunun yordanan değişken ve stresle çift olarak baş etmenin aracı değişken olarak belirlendiği bir model kurulmuştur. Yapılan analizlere göre çocukluk çağı travma düzeylerinin evlilik doyumunu ve stresle çift olarak baş etmeyi ve bunun yanı sıra stresle çift olarak baş etme düzeylerinin evlilik doyumunu istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordadığı görülmüştür. Son olarak da aracı değişken olan stresle çift olarak baş etme analize girdiğinde çocukluk çağı travma düzeylerinin evlilik doyumu üzerindeki etkisinin hala anlamlı olduğu, buna karşın etkisinin azaldığı; başka bir deyişle, stresle çift olarak baş etmenin kısmi aracılık etkisi olduğu gözlenmiştir.

Özetle, çocukluk çağında kötü muamele deneyimlemiş olan kişilerin duygularını yönetebilmek, düzenleyebilmek konusunda daha fazla zorluk yaşadıklarından ve partnerleri ile yaşadıkları olumsuz durumları iyi yönetemediklerinden söz edilebilir. Bunun yanı sıra birey, stresle çift olarak baş edebilme konusunda da daha az beceri geliştirmiş olabilir. Kişinin deneyimlediği bu zorluklar da evlilikten aldıkları doyuma zarar verici olabilmektedir. Alanyazın incelendiğinde, çocukluk çağı travma düzeyi ile evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar olmasına rağmen duygu düzenleme güçlüğünün aracı değişken olarak ele alındığı çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bunun yanı sıra stresle çift olarak baş etme kavramınının görece yeni bir kavram olduğu ve ulusal ve uluslararası alanda bu konuda sınırlı sayıda çalışma yürütüldüğü gözlenmiştir. Duygu düzenleme güçlüğünün ve stresle çift olarak baş etme değişkenlerinin aracı değişken olduğu çalışmaların örnekleminde evli bireylerden ziyade romantik ilişkisi olan kişilerin dahil olduğu çalışmalar

görülmüştür (Bradbury ve Shaffer, 2012; Maneta ve ark., 2014; Fitzgerald ve Shuler, 2022). Çalışmamızın örneklemini eşiyle birlikte yaşayan evli bireylerin oluşturması ve alanyazında sınırlı sayıda bulgu mevcut olan bir konuda çalışma yürütülmüş olması ile mevcut çalışmanın alanyazına bu açılardan katkı sunduğu düşünülmektedir.

5.3 ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmamızda çocukluk çağı travmaları toplam puanı cinsiyete göre farklılaşma göstermemiştir. Alanyazında araştırmamızdan farklı sonuçlar ortaya koyan çalışmalar olmakla beraber (Scher ve ark., 2004; Yarar, Bulut ve Demirbaş, 2022) bulgularımızla uyumlu çalışmaya da rastlanmıştır (Ashton, 2004). Alanyazında bu konuda ileri sürülmüş olan açıklamalardan biri erişkinlerin yaşadıkları çocukluk çağı travmalarını ifade etmekten utanmaları, bu anıları hatırlarken tekrar travmatize olmuş hissetmeleri veya suçluluk hissetmeleri gibi sebeplerden kaynaklanıyor olabilir ve bu durumlardan dolayı da gerçek sayıya ulaşmak güçleşebilmektedir (Şar, 1998; Türkgil, 2021). ÇÇTÖ alt boyutları incelendiğinde erkekler kadınlara göre daha yüksek düzeyde fiziksel istismar bildirirken, kadınlar erkeklere oranla daha yüksek düzeyde aşırı koruma-kontrol bildirmiştir. Üstündağ-Köksal (2022)'ın yürüttüğü çalışmada kadınlar erkeklere oranla daha yüksek düzeyde aşırı koruma-kontrol bildirirken, Thompson ve arkadaşları (2004)'nın çalışmasında erkekler kadınlara oranla daha yüksek düzeyde fiziksel istismar bildirmiştir. Bu bulgular mevcut çalışmanın bulguları ile tutarlıdır. Bunun yanı sıra kadınların erkeklere oranla daha yüksek düzeyde cinsel istismar (Hickey ve ark. 2008; Walker ve ark., 2004) ve duygusal istismar (Riggs ve ark., 2011) belirttiklerini gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Mevcut çalışmada ise cinsel istismar ve duygusal istismar cinsiyete göre farklılaşma göstermemiştir. İhmal ve istismarın insanlar tarafından farklı tanımlanıyor oluşu, bölgesel ve kültürel farklılıkların olması ve sosyal damgalama gibi sebeplerle bu alandaki çalışmaların farklılık

göstermektedir (Sadock ve Sadock, 2004). Benzer şekilde mevcut çalışmada duygusal ve fiziksel ihmal cinsiyete göre farklılaşmamıştır. Alanyazında Kobulsky ve arkadaşlarının (2016) yürüttükleri çalışma bulguyu destekler niteliktedir ve ihmalin cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmamızda çocukluk çağı travmalarının cinsiyete göre farklılaşması beklenirken bir farklılık bulunmamasının sebebi insanların çocukluk çağı olumsuz yaşantılarını dile getirmek konusunda zorlanmaları, bu yaşantıları genellikle saklama eğiliminde olmaları ve sosyal damgalamaya maruz kalmamak adına paylaşmıyor olmaları ile açıklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre eğitim düzeyi yüksek katılımcılar daha yüksek düzeyde çocukluk çağı travma düzeyi bildirirken, eğitim düzeyi düşük olan katılımcılar daha yüksek düzeyde fiziksel ihmal bildirmiş ve eğitim düzeyi yüksek olan katılımcılar daha yüksek düzeyde duygusal ihmal, duygusal istismar ve aşırı koruma-kontrol bildirmiştir. Bununla birlikte, çocukluk çağı travma düzeyi ve fiziksel ihmal düzeyi eğitim süresi ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Scher ve arkadaşları (2004) tarafından yürütülen çalışmada düşük eğitim düzeyindeki kişiler daha fazla duygusal ve fiziksel ihmal bildirmişlerdir. Bununla birlikte eğitim, travma geçmişi olan kişiler için önemli bir kaynak olarak görülebilmektedir (Lambie ve ark., 2002; Masten ve Coatsworth, 1998). Mevcut çalışmamızda duygusal ihmal, duygusal istismar ve aşırı koruma-kontrol alt ölçeklerinden alınan puanların lisansüstü eğitim düzeyine sahip katılımcılarda daha yüksek olması da travma geçmişi olan kişilerin eğitimi hayatlarında daha önemli bir noktaya koymaları ve eğitim düzeyi arttıkça da geçmişte yaşadıkları travmatik durumun etkilerini daha iyi yönetiyor olmaları ile yorumlanabilmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre çocukluk çağı travma düzeyi gelir düzeyine göre farklılaşma göstermemişken, düşük düzeyde geliri olan katılımcılar daha fazla fiziksel ihmal bildirmişlerdir ve gelir düzeyi yüksek olan katılımcılar daha yüksek seviyelerde fiziksel istismar bildirmişlerdir. Çalışmamızda katılımcıların gelir düzeyleri ile çocukluk çağı travma düzeyleri arasındaki ilişki korelasyon analiziyle incelendiğinde, travma toplam puanı ve tüm alt boyutları ile gelir

düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Alanyazında gelir düzeyi düşük ailelerdeki çocukların ihmal ve cinsel istismara uğrama olasılıkları yüksek gelirli ailelerin çocuklarına oranla daha yüksek bulunduğunu gösteren çalışma bulgusu (Hussey, Chang ve Kotch, 2006) ve düşük gelirli ailelerde fiziksel istismarın daha yüksek olduğu gösteren çalışma bulguları (Aldarondo & Sugarman, 1996; Maziak ve Asfar, 2003) mevcuttur. Bununla birlikte düşük sosyoekonomik düzeyin fiziksel ihmalin sonuçlarına katkıda bulunabileceğinden söz edilmiştir (Scher ve ark., 2004). Gelir düzeyine yönelik Anova analizi ile korelasyon analizinde ortaya çıkan farklı sonucun ise kişilerin algıladıkları gelir düzeylerini düşük, orta veya yüksek şekilde tanımlamalarının birbirinden farklılaşmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre çocukluk çağı travma düzeyi çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar açısından farklılık göstermiyorken; çocuk sahibi olan katılımcılar daha yüksek düzeyde fiziksel ihmal bildirmiş ve çocuk sahibi olmayan katılımcılar daha yüksek seviyede duygusal ve cinsel istismar bildirmişlerdir. Bununla birlikte çocukluk çağı travmaları toplam puanı, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal alt boyutlarının çocuk sayısı ile pozitif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Alanyazında çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcılar açısından çocukluk çağı travmalarını ele alan çalışmalar sınırlı sayıda olmakla birlikte ikisi arasında ilişki olmadığını ortaya koyan çalışmaya rastlamak mümkündür (Ashton, 2004).

Araştırmamızın bulgularında çocukluk çağı travmaları toplam puanı, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal düzeyleri yaş ile pozitif yönde ilişkili bulunurken cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel istismar ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları yaş ile ilişkili bulunmamıştır. Alanyazında ilgili çalışmalar incelendiğinde 70 yaş ve üstü katılımcıların fiziksel ihmal bildirme oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Witt ve ark., 2017). Bu bulgu mevcut çalışmamızdaki ihmal alt boyutları ile yaş arasındaki pozitif ilişkiyi destekler niteliktedir. Diğer alt boyutların yaş ile anlamlı çıkmamasının sebebi ise kişinin yaş alması ile birlikte bellekte kayıt tutma veya geçmiş anıları hatırlamaya yönelik zayıflama yaşıyor olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra yaşın

artmasıyla birlikte travmaya maruz kalma olasılığının azaldığının belirtildiği bir çalışma bulunmaktadır (Kessler ve ark., 2010).

Araştırmamızın bulgularında çocukluk çağı travmaları toplam puanı, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal düzeyleri evlilik süresi ile pozitif yönde ilişkili bulunurken cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel istismar ve aşırı koruma-kontrol alt boyutları evlilik süresi ile ilişkili bulunmamıştır. Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı travmaları ve alt boyutlarının evliliklerde boşanma veya ayrılmalar ile ilişkisini ortaya koyan çalışmaya rastlanmaktadır (Whisman, 2006).

5.4 EVLİLİK DOYUMUNUN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmamızda evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek düzeyde evlilik doyumu deneyimlediklerini gösteren çalışmalar bulunmasının yanı sıra (Rhyne, 1981; Guo & Huang, 2005; Kharpuri ve Priya, 2019; Stevenson ve Wolfers, 2009; Jackson ve ark., 2014); kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde evlilik doyumu deneyimlediklerini gösteren çalışma bulgusuna da rastlamak mümkündür (Jose ve Alfons, 2007). Bunun yanı sıra mevcut çalışmanın bulguları ile tutarlı olarak evlilik doyumunun cinsiyete göre farklılık göstermediğini ele alan gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Tezer, 1992; Timm ve Keiley, 2011). Dempsey (2000) yaptığı çalışmada kadınlar ev işleri ve çocuk bakımı gibi görevleri eşlerine vermeye çalıştıklarında eşlerinin buna direndiklerini belirtmiştir. Eşler arasında adil iş bölümünün olmaması durumunun da ilişki kalitesini azalttığına yönelik bulgular mevcuttur (Grote ve Clarke, 2001). Çalışmamızda cinsiyete göre bir farklılık çıkmamasının sebebi, örneklemin 296 kadın ve 98 erkek katılımcıdan oluşması ve cinsiyetin örneklemde homojen dağılmıyor olmasından kaynaklanıyor olabileceğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda evlilik doyumunun yaşın ilerlemesi ile azaldığı görülmüştür. Alanyazında evlilik doyumunun yaşa göre farklılaşmadığını gösteren çalışma bulunurken (Chi ve ark., 2011); yaşın artması ile evlilik doyumunun düştüğünü gösteren araştırmaların da olduğu görülmektedir (Orathinkal ve Vansteenwegen 2007). Jose ve Alfons (2007) yürüttükleri çalışmada mevcut çalışmamızın bulguları ile tutarlı bir sonuç elde etmişlerdir ve evlilik doyumu ile yaş arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Yaş ilerledikçe evliliklerin bir rutine oturması ve eşlerin genellikle ilişkilerinde yaşanan heyecanın azalması ile evlilikte de bir azalma yaşıyor olabilecekleri düşünülmektedir.

Çalışmamızda evlilik doyumunun eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı ve evlilik doyumu ile eğitim süresi arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmüştür. Alanyazında eğitim düzeyi yükseldikçe evlilik doyumunun da yükseldiğini ele alan çalışma bulgularının (Basat, 2004; Guo & Huang, 2005; Tampieri, 2010; Chi ve ark., 2011); yanı sıra eğitim düzeyi yükseldikçe evlilik doyumunun düştüğünü gösteren bulgulara da rastlamak mümkündür (Çağ ve Yıldırım, 2013; Kowal ve ark., 2021). Zare ve arkadaşları (2014)'nın yürüttükleri çalışma ise mevcut çalışmamızın bulguları ile paralellik göstermektedir ve eğitim düzeyi ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ele almaktadır. Alanyazındaki bu farklılaşmanın çalışmalarda farklı eğitim düzeyindeki farklı örneklem grupları ile yürütülmüş olmasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda evlilik doyumu gelir düzeyine göre farklılaşmamıştır ve evlilik doyumu ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Alanyazında gelir düzeyi arttıkça evlilik doyumunun da yükseldiğini gösteren çalışmalar (Dakin ve Wampler, 2008; Schramm ve William Harris, 2011) bulunurken, anlamlı bir ilişki bulunmadığını gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır (Hatipoğlu, 1993; Madanian ve Mansor, 2013).

Çalışmamızda çocuk sahibi olmayan katılımcıların daha yüksek seviyede evlilik doyumu deneyimledikleri ve çocuk sayısının artması ile evlilik doyumunun düştüğü bulunmuştur. Alanyazında mevcut çalışmamızın bulguları

ile tutarlı olarak çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Jose ve Alfons, 2007; Wendorf ve ark., 2011; Lincoln ve ark., 2008). Bunun aksine çocuk sayısı ile evlilik doyumu arasındaki pozitif yönde bir ilişki olduğunu gösteren çalışma bulguları da mevcuttur (Guo ve Huang, 2005; Orathinkal and Vansteenwegen 2007; Onyishi ve ark., 2012). Twenge, Campbell ve Foster (2003) yürüttükleri çalışmada çocuk sahibi olmayanların çocuk sahibi olanlara oranla daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduklarını bulmuşlardır ve bu durumu doğum sonrasında artan rol çatışmaları ve özgürlüğün kısıtlanması ile açıklamışlardır. Çocuk sahibi olmanın ve ailedeki çocuk sayısının artmasının fiziksel ve bilişsel yük getirdiği, sorumlulukları arttırdığı, bunlarla birlikte yaşanan stresin evlilik doyumunu azaltması gibi sebeplerle evlilik doyumunu düşürdüğü düşünülmektedir.

Çalışmamızda evlilik süresi arttıkça evlilik doyumunun azaldığı görülmüştür. Evlilik süresi ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu gösteren bulgular (Jose ve Alfons, 2006; Bir-Aktürk, 2006) olduğu gibi anlamlı bir ilişki olmadığı gösteren bulgulara rastlamak da mümkündür (Chi ve ark., 2013; Patrick ve ark., 2007). Çalışmamızın bulguları ile tutarlı olarak evlilik doyumunun yıllar içerisinde azaldığını ve artışa geçmediğini gösteren çalışma bulgusuna rastlamak mümkündür (VanLaningham ve arkadaşları, 2011). Çiftlerin evlilik süresi arttıkça evlilikte bir rutin oluştuğu ve zaman içerisinde çocuk sahibi olmak gibi çeşitli sorumluluklar ve yaşamın zorluklarıyla birlikte evliliklerinde deneyimledikleri doyumun azalıyor olabileceği düşünülmektedir.

5.5 DUYGU DÜZENLEME GÜÇLÜĞÜNÜN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmamızda duygu düzenleme güçlüğünün cinsiyete göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Hutchison ve arkadaşları (2020) yürütttükleri çalışmada mevcut çalışmamızın bulgularıyla tutarlı şekilde duygu düzenleme güçlüğünün cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuşlardır. Gratz ve Roomer, (2004) ise duygu düzenleme güçlüğünün cinsiyete göre farklılaştığını belirtmişlerdir. Ebeveynler kız çocukları ile duygular hakkında daha fazla konuşma eğilimindedirler ve ebeveynlerin bu tutumları da cinsiyetler arasında duygu düzenleme konusunda fark oluşmasına neden olabilmektedir (Davis, Modi ve Rudolph, 2019). Çalışmamızda cinsiyete göre bir farklılık gözlenmemiş olmasının, örneklemin çoğunluğunun üniversite ve üzeri eğitim seviyesine sahip olması ve eğitim seviyesi arttıkça duyguları ifade etme, yönetme konusunda da beceri ve farkındalık kazanmış olunmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bununla paralel olarak araştırmamızda duygu düzenleme güçlüğünün eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı görülmesinin yanı sıra yapılan korelasyon analizi sonuçlarında eğitim süresi arttıkça duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin azaldığı görülmüştür.

Fidanoğlu (2007) tarafından yürütülen araştırmada eğitim seviyesi daha iyi düzeyde olan kişilerin daha duygu düzenleme becerilerinin daha iyi olduğu bulunmuştur. Mevcut çalışmamızın bulguları bu çalışmanın bulguları ile tutarlıdır.

Çalışmamızda duygu düzenleme güçlüğü gelir düzeyine göre farklılık göstermemiştir ve gelir düzeyi ile duygu düzenleme güçlüğü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Daha önce yapılan çalışmalar arasında bu bulguyu destekler nitelikte çalışmalar bulunmaktadır (Zorzella ve ark., 2020; Özkapu, 2020). Bunun yanı sıra alanyazında düşük sosyoekonomik düzeydeki katılımcıların daha fazla duygu düzenleme güçlüğü yaşadığı ve ekonomik durumu daha düşük olan ailelerin çocuklarının daha yüksek düzeyde çocukluk

çağı travmaları yaşadıklarına yönelik bulgular mevcuttur (Cicchetti ve Toth, 2005).

Çalışmamızda çocuk sahibi olmayan katılımcıların çocuk sahibi olanlara oranla daha yüksek seviyede duygu düzenleme güçlüğü yaşadığı ve çocuk sayısının artması ile duygu düzenleme güçlüğünün azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Hong ve Wang (2023)'ın yürüttüğü çalışmada çocuk sayısının artması ile ebeveynlerin yaşadıkları duygu düzenleme güçlüğünün arttığı bulunmuştur. Çocuk sahibi olmak beraberinde eğitim harcamaları ve günlük masrafın artışına yol açmakta, bu durum da ebeveynlerin daha fazla stres yaşamasına sebep olmaktadır. Stres yaşayan ebeveynlerin duygularını bastırdıklarını, bununla birlikte duygu düzenleme sürecinin zorlaştığını belirtmişlerdir. Mevcut çalışmanın sonuçları bu bulgu ile uyuşmamaktadır. Çalışmanın örneklemindeki çocuk sahibi olan ve çocuk sahibi olmayan katılımcıların homojen dağılımda olmamasının bu farklılığa sebep olduğu düşünülmektedir.

Duygu düzenleme güçlüğünün yaş ile ilişkisi incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bu bulguyu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır (Güler, 2019; Usta, 2021). Duygu düzenleme kapasitesinin gelişmesi, duygusal gelişimin büyük bir parçasıdır. Çocuk büyüdükçe öz düzenleme becerisinin artması, deneyimi birey için özel kılmaktadır ve küçük yaşlardan itibaren duygu düzenleme süreci gelişmektedir (Thompson, 1991). Bu bulgular doğrultusunda yaşın artması ile duygu düzenleme güçlüğünün azalması beklenebilmektedir. Çalışmamızda anlamlı bir ilişki bulunmamasının sebebi, örneklemin yaş ortalamasının 37.49 olması ve 18-65 yaş aralığında bir homojen dağılım göstermiyor olmasıyla birlikte ileri yaştaki bireylerden da bu konuda sınırlı veri alınması olarak düşünülmektedir.

Çalışmamızda evlilik süresi arttıkça duygu düzenleme güçlüğünün azaldığı görülmüştür. Ulusal ve uluslararası çalışmalar incelendiğinde mevcut çalışmanın bulgularının desteklendiğini ve benzer bulgulara ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir (Çetin, 2021; Shahid ve Kazmi, 2016; Masumoto ve ark., 2016). Evlilik süresi, zaman içerisinde evlilikte ortaya çıkan stres verici olaylara

veya durumlara karşı koruyucu bir faktör olarak düşünülebilir. Evlilik süresinin koruyucu etkisinde de partnerlerin birbirlerine karşı sergiledikleri etkili duygu düzenleme becerilerinin önemli olduğu düşünülmektedir.

5.6 STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETMENİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmamızın analizleri sonucunda stresle çift olarak baş etme düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Alanyazında kadınların daha fazla stres iletişimi kurduğunu gösteren, bununla birlikte daha yüksek düzeyde stresle çift olarak baş etmenin pozitif alt boyutlarını kullandığını işaret eden çalışmalar bulunurken (Vedes ve ark., 2013; Vedes ve ark., 2015); stresle çift olarak baş etmenin bazı alt boyutları açısından da cinsiyete göre bir farklılaşmanın olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Rusu ve ark., 2016). Stresle çift olarak baş etme kavramı her iki partnerin de deneyimini içermektedir, dolayısıyla bu kavramla ilgili her iki partnerden de veri alınma zorunluluğu olmamasının çalışmanın sonuçlarını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre daha düşük eğitim seviyesine sahip olanların daha düşük seviyede stresle çift olarak baş etme becerisi kullandıkları görülürken; eğitim süresi arttıkça stresle çift olarak baş etmenin arttığı görülmüştür. Alanyazında yüksek eğitim seviyesindeki kadınların daha yüksek seviyede pozitif stresle çift olarak baş etme stratejilerini kullandıklarını gösteren bulguya rastlanmaktadır (Ilgaz, 2023) ve eğitim düzeyi arttıkça işlevsel baş etme becerilerinin arttığı belirtilmektedir (Özdemir ve Tas, 2018). Bu bulgular mevcut çalışmanın bulguları ile tutarlıdır. Kişilerin eğitim seviyesi arttıkça stresli olayları yönetebilme becerilerinde bir artış olabileceği ve daha pozitif stratejileri kullanmaya meyilli olabilecekleri düşünülmektedir.

Çalışmamızın bulgularına göre stresle çift olarak baş etme düzeyinin gelir düzeyine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Mitchell ve arkadaşları (2015) gelir düzeyi daha düşük olan çiftlerin stresle çift olarak baş etme konusunda daha az olanağa sahip olabileceklerinden bahsetmişlerdir. Alanyazında finansal açıdan

baskı hisseden çiftlerin daha zayıf çift olarak baş etme kullandıklarından bahsedilmektedir (Mitchell ve ark., 2015). Bununla birlikte finansal baskının evlilikteki çatışmaları arttırdığını ve evlilik kalitesini olumsuz etkilediği de görülmektedir (Conger ve ark., 1999; Kinnunen ve Feldt, 2004; Kwon ve ark., 2003). Mevcut çalışmada anlamlı sonuç çıkmamasının sebebi olarak; örneklemdeki katılımcıların %82'sinin gelir düzeyini orta, %7.9'unun gelir düzeyini düşük ve %10.2'sinin gelir düzeyini yüksek olarak belirtmesi ve gelir düzeyinin örneklemde homojen dağılımda olmaması olarak görülmektedir.

Araştırmamızın sonuçlarına göre çocuk sahibi olmayan katılımcıların daha yüksek düzeyde stresle çift olarak baş etme kullandıkları ve çocuk sayısı arttıkça stresle çift olarak baş etmenin azaldığı görülmüştür. Çocukla ilgili stresörlerde dahil olmak üzere çiftlerin deneyimledikleri stresli olayların çiftin ilişkisini hem olumlu hem olumsuz etkilediği alanlar olduğu belirtilmiştir. Stresli olaylarda "biz" perspektifinden bakabilmenin yalnızca stresin üzerinden gelebilmekte değil ayrıca çift olarak büyüyebilmekteki öneminden bahsedilmektedir (Roth ve ark., 2022). Dolayısıyla mevcut çalışmamızdaki katılımcıların çocuk sayısı arttıkça deneyimledikleri stresin artmasıyla birlikte bu stresle çift olarak baş etme konusunda zorluk yaşadıkları düşünülmektedir.

Çalışmamızın sonuçlarına göre evlilik süresi arttıkça stresle çift olarak baş etmenin azaldığı bulunmuştur. Alanyazında evlilik süresi ile stresle çift olarak baş etme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bulan çalışmaya rastlamak mümkünken (Falconier ve ark., 2015); ilişki süresindeki artışın stresle çift olarak baş etmenin güçlü bir yordayıcısı olduğunu işaret eden çalışmalara da rastlanmaktadır (Falconier ve Kuhn 2019; Ilgaz, 2023). Bazı çalışmalarda ise ilişki süresindeki artış ile stresle çift olarak baş etmenin negatif formlarını kullanmanın artışı arasındaki ilişki vurgulanmaktadır (Schokker ve ark., 2010). Benzer şekilde evlilik süresindeki artışın yaşın ilerlemesi ile de ilişkili olduğu göz önünde bulunduruluğunda; çalışmamızın sonuçlarına göre yaş arttıkça stresle çift olarak baş etme düzeylerinin azaldığı da görülmüştür. Alanyazında çalışmalar ele alındığında stresle çift olarak baş etme ve yaş arasında ilişki olmadığını öne süren çalışmalar bulunmaktadır (Ruffieux, Nussbeck ve

Bodenmann, 2014). daha yaşlı çiftlerin daha düşük düzeylerde stresle çift olarak baş etme kullandıklarına yönelik çalışma bulgularına rastlanmaktadır (Meyer ve ark., 2005). Alanyazında çelişkili bulgulara rastlanması ve bir görüş birliğine varılmaması sebebiyle bu alanda yapılmış daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Mevcut çalışmamızda ise pozitif yönlü bir ilişkinin bulunmuş olmasının sebebinin yaş ve evlilik süresi arttıkça kişilerin evlilik sürecinde deneyimledikleri zorluklarla, çocuk sahibi olmakla, sorumluluk artışıyla birlikte ilişki dinamiklerinin hasar görmesi ve stresle çift olarak baş etme düzeylerinin azalması olabileceği düşünülmektedir.

5.7 ÇALIŞMANIN GÜÇLÜ YÖNLERİ

Çalışmamızın güçlü yönlerinden ilki, alanyazında son derece sınırlı olan stresle çift olarak baş etme kavramını ele almaktır. Stresle çift olarak baş etmeyle ilgili daha önce yürütülmüş olan çalışmalar sıklıkla partnerlerden birisinin bir hastalığa sahip olması durumunu ele alarak incelenmiştir (Traa ve ark., 2014; Rottmann ve ark., 2015; Badr ve ark., 2021). Mevcut çalışmamızda ise klinik olmayan örneklemde stresle çift olarak baş etme ele alınarak kurulan model çerçevesinde çocukluk çağı travma düzeyleri ve evlilik doyumu ilişkisinde stresle çift olarak baş etmenin aracılık rolü anlamlı bulunmuştur. Bunun yanı sıra çocukluk çağı travmalarının tek başına evlilik doyumu toplam puanını açıklama varyansı %10 olarak hesaplanmışken; aracı değişken olan stresle çift olarak baş etme modele girdiğinde çocukluk çağı travmaları toplam puanı açıklama varyansı %54'e yükselmiştir. Bu bulgularla alanyazında stresle çift olarak baş etme çalışmalarına katkı sunulacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızın bir başka güçlü yönü ise çocukluk çağı travma düzeyleri ve evlilik doyumu ilişkisinde stresle çift olarak baş etmenin ve duygu düzenleme güçlüğünün bir arada aracı değişken olarak ele alındığı bir araştırmanın alanyazında bulunmamasıdır. Her iki değişken birlikte ele alınması ve kısmi aracılık etkisi bulunması ile alanyazına katkı sunulduğu düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra alanyazında yürütülmüş çalışmalar incelendiğinde duygu düzenleme güçlüğü ve stresle çift olarak baş etme kavramının çoğunlukla romantik ilişkisi olan bireylerde ele alındığı, evli bireylerde ise daha kısıtlı çalışma olduğundan söz edilebilir. Mevcut çalışmamızda ise bu kavramların evli bireyler örnekleminde ele alınmıştır ve bu yönüyle de ayrı bir katkı sunmaktadır.

5.8 ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışmamızın sınırlılıklarından ilki, kartopu örnekleme yöntemi ile verilerin toplanmış olması nedeniyle sonuçların genellenebilmesindeki zorluktur. Ayrıca çalışmaya katılımın çevrimiçi ortam aracılığıyla olması ile örneklem yalnızca internet erişimi olan kişilerle sınırlanmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklerin öz bildirime dayalı olması da bir başka kısıtlılıktır. Örneklem sayımızın sınırlılığı ve hatta sosyodemografik değişkenlere göre dağılımının homojen olmaması da genel nüfusu temsil gücünde bir zayıflık olarak düşünülebilir.

Çalışmamızda çocukluk çağı travma tiplerinden fiziksel istismar, cinsel istismar ve duygusal istismar alt boyutlarının örneklemde normal dağılıma sahip olmamaması sebebiyle bu alt boyutlarla parametrik testlerin yapılamamış olması bir sınırlılık olarak düşünülebilir.

Son olarak stresle çift olarak baş etme ve duygu düzenleme güçlüğü ölçeklerinin alt boyutları çalışmayı daha karmaşık kılabileceği için toplam puanlar üzerinden analizler yürütülmüştür. Alt boyutlarının ele alınmaması ile daha özgül yorumlar yapılmamış olması bir sınırlılık olarak düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Özetle, mevcut çalışmamızda çocukluk çağı travma düzeylerinin evlilik doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı, stresle çift olarak baş etme düzeylerinin ve duygu düzenleme güçlüğünün de bu ilişkide kısmi aracılık etkilerinin olduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte, çocukluk çağı travma düzeyinin evlilik doyumunu negatif yönde, stresle çift olarak baş etme düzeyini negatif yönde ve duygu düzenleme güçlüğünü pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Duygu düzenleme güçlüğünün evlilik doyumunu negatif yönde ve stresle çift olarak baş etme düzeyinin de evlilik doyumunu pozitif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın değişkenleri çeşitli sosyodemografik özellikler ışığında ele alınmış ve tüm bulgular alanyazınki çalışmalarla birlikte tartışılmıştır.

Bunun yanı sıra bu çalışmanın örnekleminde cinsel istismar, duygusal istismar ve fiziksel istismar alt boyutlarında normal dağılım görülmediği için parametrik testler uygulanmamıştır. Gelecekteki çalışmalarda klinik örneklem üzerinde benzer çalışmaların yapılabileceği ve tüm alt boyutların dahil edilebileceği çalışmaların alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir. Demografik değişkenler açısından da mevcut çalışmada kadın erkek sayısının, eğitim düzeyinin, maddi gelirin ve çocuk sahibi olma durumunun örneklemde homojen dağılmıyor oluşunun çalışmanın analizlerini etkilediği düşünülmekte ve gelecekteki çalışmalarda örneklemdeki katılımcıların homojen dağılımına özen gösterilmesi önerilmektedir. Çalışmamız evli bireylerle yürütülmüş olup evli çiftler bir arada örnekleme alınmamıştır. Gelecekte çifteri bir arada ele alan, nicel verilerin yanı sıra nitel veri olarak gözlem ve görüşmelere de yer verilen çalışmalara ihtiyaç vardır.

Stresle çift olarak baş etme kavramı görece yeni bir kavram olduğu, mevcut çalışmada varyansta ciddi bir yükseltmeye neden olduğu ve konuyla ilgili sınırlı sayıda çalışma olduğu için gelecekteki çalışmalarda bu kavramın

daha farklı değişkenlerle incelenmesi ve stresle çift olarak baş etmenin alt boyutlarının çalışmalara dahil edilmesi önerilmektedir.

Çocukluk döneminde deneyimlenen olumsuz yaşantılar, yalnızca çocukluk dönemini etkileyen yaşantılar olarak sınırlandırılmamalıdır. Bu yaşantılar bireyin yetişkinlik döneminde kurduğu ilişkileri de etkileyebilmektedir. Kişinin, toplumdaki herhangi birisi tarafından maruz kalma ihtimali bulunan fiziksel, duygusal ve cinsel örselenme yaşantılarının engellenebilmesi veya en az seviyeye indirilebilmesi adına toplumun her kesimine çocukluk çağı travmalarına yönelik farkındalık kazandırılması ve bu konuda geçmiş deneyimi olan kişilerin destek almasının normalleştirilmesine yönelik çalışmaların yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Son olarak mevcut çalışma ile çocukluk çağı travmalarının evlilik doyumu üzerindeki etkisinde duygu düzenleme ve stresle çift olarak baş etme becerilerinin önemine dair bulgular elde edilmiştir. Bu anlamda, klinikte çiftlerle çalışan terapistler açısından çocukluk çağı travma geçmişi yüklü olan ve evlilik doyumu düşük danışanlar için duygu düzenleme becerilerinin geliştirilmesine ve stresle çift olarak baş etme becerilerinin her iki partnere de kazandırılmasının önemine vurgu yapmaktadır.

KAYNAKLAR

Aldao, A., Nolen-Hoeksema, S., ve Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across psychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review, 30*(2), 217-237.

Aldarondo, E. ve Sugarman, D. B. (1996). Risk marker analysis of the cessation and persistence of wife assault. *Journal of consulting and clinical psychology*, *64*(5), 1010.

Akar, H. (2005). *Psikiyatrik Yardım Talebi Olanlar İle Yardım Talebi Olmayan ve Boşanma Aşamasında Olan Çiftlerde Çift Uyumu ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırması*. Yayınlanmamış psikiyatri birimi uzmanlık tezi, Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi.

Aker, A. T. (2012). *Temel sağlık hizmetlerinde ruhsal travmaya yaklaşım.* Türkiye Psikiyatri Derneği.

Akdur, S. ve Aslan, B. (2017). Duygusal zeka ile ilişki doyumu arasında duygu düzenleme güçlüğü ve romantik kıskançlığın aracı rolü. *Nesne, 5*(9), 71-88.

Aksu, A. (2023). *The Prediction Level Of Childhood Traumas And Self-Compassion Level On Emotion Regulation Difficulties*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5* (5th edition). American Psychiatric Publishing.

Anderson, L. K., Claudat, K., Cusack, A., Brown, T. A., Trim, J., Rockwell, R., ... ve Kaye, W. H. (2018). Differences in emotion regulation difficulties

among adults and adolescents across eating disorder diagnoses. *Journal of clinical psychology*, *74*(10), 1867-1873.

Aurora, P. ve Klanecky, A. K. (2016). Drinking motives mediate emotion regulation difficulties and problem drinking in college students. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*, *42*(3), 341-350.

Ashton, V. (2004). The effect of personal characteristics on reporting child maltreatment. *Child abuse & neglect*, *28*(9), 985-997.

Ayan, B. E. (2019). *Erken dönem uyumsuz şemalar ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkide bilişsel çarpıtmalar ve duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ayyıldız, T. N. (2023). *Understanding attachment behaviors and relationship satisfaction among Turkish newly married adults: The roles of intrinsic interpersonal emotion regulation and difficulties in emotion regulation.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Badr, H., Carmack, C. L., Kashy, D. A., Cristofanilli, M., ve Revenson, T. A. (2010). Dyadic coping in metastatic breast cancer. *Health Psychology*, *29*(2), 169.

Bailey, H. N., DeOliveira, C. A., Wolfe, V. V., Evans, E. M., ve Hartwick, C. (2012). The impact of childhood maltreatment history on parenting: A comparison of maltreatment types and assessment methods. *Child abuse & neglect*, *36*(3), 236-246.

Basat, Ç. (2004). *An exploration of marital satisfaction, locus of control, and self esteem as predictors of sexual satisfaction.* Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, *51*(6), 1173.

Bender, P. K., Reinholdt-Dunne, M. L., Esbjørn, B. H. ve Pons, F. (2012). Emotion dysregulation and anxiety in children and adolescents: Gender differences. *Personality and Individual Differences*, *53*(3), 284-288.

Berg, C. A. ve Upchurch, R. (2007). A developmental-contextual model of couples coping with chronic illness across the adult life span. *Psychological bulletin*, *133*(6), 920.

Bergstraesser, E., Inglin, S., Hornung, R. ve Landolt, M. A. (2015). Dyadic coping of parents after the death of a child. *Death studies*, *39*(3), 128-138.

Bernstein, D., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, B. A., Wenzel, K., Sapareto, E. ve Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *American Journal of Psychiatry, 151*(8). doi:10.1176/ajp.151.8.1132.

Bir-Aktürk, E. (2006). *Marital satisfaction in Turkish remarried families: comparison among marital status, effect of stepchildren and contributing factors*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bodenmann, G. (1993). *Stress and coping in couples: a systemic-transactional approach*. Institut de Psychologie.

Bodenmann, G. (1995). A systemic-transactional view of stress and coping in couples. *Swiss Journal of Psychology, 54*(1), 34–49.

Bodenmann, G. (1997). Dyadic coping: A systemic-transactional view of stress and coping among couples: Theory and empirical findings. *European Review of Applied Psychology, 47*(2), 137–141.

Bodenmann, G., Charvoz, L., Cina, A. ve Widmer, K. (2001). Prevention of marital distress by enhancing the coping skills of couples: 1-year follow-up-study. *Swiss Journal of Psychology/Schweizerische Zeitschrift für Psychologie/Revue Suisse de Psychologie*, *60*(1), 3.

Bodenmann, G., Charvoz, L., Widmer, K. ve Bradbury, T. N. (2004). Differences in individual and dyadic coping among low and high depressed, partially remitted, and nondepressed persons. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, *26*(2), 75-85.

Bodenmann, G. (2005). Dyadic coping and its significance for marital functioning. Couples coping with stress: Emerging perspectives on dyadic coping. *Zeitschrift für Gesundheitspsychologie, 16*(3) 33-49. https://doi.org/10.1037/11031-002

Bodenmann, G. ve Cina, A. (2006). Stress and coping among stable-satisfied, stabledistressed and separated/Divorced Swiss couples. *Journal of Divorce & Remarriage, 44*(1-2), 71-89.

Bodenmann, G. (2008). Dyadic coping and the significance of this concept for prevention and therapy. *Zeitschrift für Gesundheitspsychologie, 16*(3), 108-111. https://doi.org/10.1026/0943-8149.16.3.108

Bodenmann, G., Meuwly, N., Bradbury, T. N., Gmelch, S. ve Ledermann, T. (2010). Stress, anger, and verbal aggression in intimate relationships: Moderating effects of individual and dyadic coping. *Journal of Social and Personal Relationships*, *27*(3), 408-424.

Boerner, K., Jopp, D. S., Carr, D., Sosinsky, L. ve Kim, S. K. (2014). “His” and “her” marriage? The role of positive and negative marital characteristics

in global marital satisfaction among older adults. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences, 69*(4), 579-589.

Boullier, M. ve Blair, M. (2018). Adverse childhood experiences. *Paediatrics and Child Health*, *28*(3), 132-137.

Bookwala, J. (2005). The Role of Marital Quality in Physical Health During the Mature Years. *Journal of Aging and Health, 17* (1), 85-104.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss*. Random House.

Bradbury, L. L. ve Shaffer, A. (2012). Emotion dysregulation mediates the link between childhood emotional maltreatment and young adult romantic relationship satisfaction. *Journal of Aggression Maltreatment & Trauma, 21*(5). Doi: 10.1080/10926771.2012.678466

Bradbury, T. N., ve Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework. *Journal of personality and social psychology*, *54*(4), 713.

Bradbury, T. N., Fincham, F. D. ve Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of marriage and family, 62*(4), 964-980.

Breitenstein, C. J., Milek, A., Nussbeck, F. W., Davila, J. ve Bodenmann, G. (2018). Stress, dyadic coping, and relationship satisfaction in late adolescent couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, *35*(5), 770-790.

Briere, J. N. (1992). *Child abuse trauma: Theory andtreatment of the lasting effects.* Sage.

Briere, J. ve Jordan, C.E. (2009). Childhood maltreatment, intervening variables, and adult psychological difficulties in women: an overview. *Trauma, Violence, Abuse, 10*(4), 375–388.

Brock, R. L. ve Lawrence, E. (2008). A longitudinal investigation of stress spillover in marriage: Does spousal support adequacy buffer the effects?. *Journal of Family Psychology*, *22*(1), 11.

Brown, M., Whiting, J., Kahumoku□Fessler, E., Witting, A. B. ve Jensen, J. (2020). A dyadic model of stress, coping, and marital satisfaction among parents of children with autism. *Family Relations*, *69*(1), 138-150.

Budak, C. F. (2017). *İnternet bağımlılığının yordayıcıları olarak sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve duygu düzenleme güçlüğü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Burns, E. E., Jackson, J. L. ve Harding, H. G. (2010). Child maltreatment, emotion regulation, and posttraumatic stress: The impact of emotional abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, *19*(8), 801-819.

Campbell-Sills, L. ve Barlow, D. H. (2007). Incorporating emotion regulation into conceptualizations and treatments of anxiety and mood disorders. In J. J. Gross, (Ed.), *Handbook of Emotion Regulation.* Guilford Press.

Cao, H., Ma, R., Li, X., Liang, Y., Wu, Q., Chi, P., ... ve Zhou, N. (2022). Childhood emotional maltreatment and adulthood romantic relationship well-being: A multilevel, meta-analytic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, *23*(3), 778-794.

Carr, D., Freedman, V. A., Cornman, J. C. ve Schwarz, N. (2014). Happy marriage, happy life? Marital quality and subjective well□being in later life. *Journal of marriage and family*, *76*(5), 930-948.

Carvalho Fernando, S., Beblo, T., Schlosser, N., Terfehr, K., Otte, C., Löwe, B., ... ve Wingenfeld, K. (2014). The impact of self-reported childhood trauma on emotion regulation in borderline personality disorder and major depression. *Journal of Trauma & Dissociation*, *15*(4), 384-401.

Christ, C., De Waal, M. M., Dekker, J. J., van Kuijk, I., Van Schaik, D. J., Kikkert, M. J., ... ve Moore, T. L. (2019). Linking childhood emotional abuse and depressive symptoms: The role of emotion dysregulation and interpersonal problems. *PloS one*, *14*(2).

Chi P. L., Tsang S. K. M, Chan K. S., Xiang X. P., Yip P. S. F, Cheung Y. T. ve Zhang X. L. (2011) Marital satisfaction of Chinese under stress: Moderating effects of personal control and social support. *Asian Journal of Social Psychology, 14(*1), 15–25.

Chi, P., Epstein, N. B., Fang, X., Lam, D. O. ve Li, X. (2013). Similarity of relationship standards, couple communication patterns, and marital satisfaction among Chinese couples. *Journal of Family Psychology, 27*(5), 806. https://doi.org/10.1037/a0034113

Cicchetti, D. ve Toth, S. L. (2005). Child maltreatment. *Annual Review of Clinical Psychology*, *1*, 409-438.

Clark, B. D. (1991). Empathic transactions in the deconfusion of child ego states. *Transactional Analysis Journal, 21*(2), 92-98.

Cole, P. M., Michel, M. K. ve Teti, L. O. D. (1994). The development of emotion regulation and dysregulation: A clinical perspective. *Monographs of the society for research in child development, 59*(2-3),73-100. Doi: 10.1146/annurev.clinpsy.1.102803.144029

Colman, A. M. (2003). *Oxford Dictionary of Psychology.* Oxford University Pres.

Colman, R. A. ve Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: A prospective study. *Child Abuse & Neglect, 28*(11), 1133–1151. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.02.005

Conger, R. D., Rueter, M. A. ve Elder, G. H., Jr (1999) Couple resilience to economic pressure. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*(1), 54–71. https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.1.54

Cordova, J. V., Gee, C. B. ve Warren, L. Z. (2005). Emotional skillfulness in marriage: Intimacy as a mediator of the relationship between emotional skillfulness and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology, 24*(2), 218–235.

Coyne, J. C. ve Smith, D. A. (1991). Couples coping with a myocardial infarction: a contextual perspective on wives' distress. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(3), 404.

Cutrona, C. (1996). Social support in couples: *Marriage as a resource in times of stress.* Sage.

Çağ P. ve Yıldırım İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değerler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(39), 13-23.

Çaparlar, C. Ö. ve Dönmez, A. (2016). Bilimsel araştırma nedir, nasıl yapılır. *Turk J Anaesthesiol Reanim, 44*(4), 212-218.

Çelik, S. N. (2020*). Çocukluk çağı travmaları, duygu düzenleme becerileri ve bilinçli farkındalık arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Çetin, S. (2021). *Evlilik hoşnutsuzluğunda kıskançlık ve duygu düzenleme güçlüğünün etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

D'Agostino, A., Covanti, S., Rossi Monti, M. ve Starcevic, V. (2017). Reconsidering emotion dysregulation. *Psychiatric Quarterly*, *88*(4), 807-825. https://doi.org/10.1007/s11126-017-9499-6

Dakin, J. ve Wampler, R. (2008). Money doesn‟t buy happiness, but it helps: Marital satisfaction, psychological distress, and demographic differences between low- and middle-income clinic couples. *The American Journal of Family Therapy, 36(*4), 300-311. doi:10.1080/01926180701647512

Davis, M. M., Modi, H. H. ve Rudolph, K. D. (2019). Sex, gender, and emotion. *The Encyclopedia of Child and Adolescent Development*, 1-12.

Delongis, A. ve O'Brien, T. (1990). An interpersonal framework for stress and coping: An application to the families of Alzheimer's patients. In M. A. P. Stephens, J. H. Crowther, S. E. Hobfoll ve D. L. Tennenbaum, (Eds.), *Stress and coping in later life families* (221–239). Hemisphere.

Demirkapı, E. Ş. (2014). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Dempsey, K. C. (2000). Men and women's power relationships and the persisting inequitable division of housework. *Journal of Family Studies, 6*(1), 7–24. https://doi.org/10.5172/jfs.6.1.7

DeTurck, M. A. ve Miller, G. R. (1986). The effects of husbands' and wives' social cognition on their marital adjustment, conjugal power, and self-esteem. *Journal of Marriage and the Family, 48*(4), 715 - 724. https://doi.org/10.2307/352564

Dicks, H. V. (1967). *Marital Tensions*. Basic Books.

DiLillio, D. ve Long, P. J. (1999). Perceptions of couple functioning among female survivors of child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, *7*(4), 59-76.

Dilek Arar, H. (2019). *Ruminasyonun gelişimsel zemini; Ruminatif düşünme biçiminin çocukluk çağı ruhsal travmaları ve çocuklukta algılanan ebeveyn kabul reddi ile ilişkisinin incelenmesi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensitüsü.

DiLillo, D., Peugh, J., Walsh, K., Panuzio, J., Trask, E. ve Evans, S. (2009). Child maltreatment history among newlywed couples: A longitudinal study of marital outcomes and mediating pathways. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 77(*4), 680–692.

Donato, S., Parise, M., Iafrate, R., Bertoni, A., Finkenauer, C. ve Bodenmann, G. (2015). Dyadic coping responses and partners' perceptions for couple satisfaction: An actor partner interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships, 32*(5), 580–600.

Dvir, Y., Ford, J. D., Hill, M. ve Frazier, J. A. (2014). Childhood maltreatment, emotional dysregulation, and psychiatric comorbidities. *Harvard review of psychiatry*, *22*(3), 149-161.

Edalati, H., Krank, M. D. ve Schütz, C. G. (2020). Childhood maltreatment and perceived stress in individuals with concurrent psychiatric disorders. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, *29*(1), 22-37.

Ehring, T. ve Quack, D. (2010). Emotion Regulation Difficulties in Trauma Survivors:The Role of Trauma Type and PTSD Symptom Severity. *Behavior Therapy, 41*(4), 587–598.

Eisenberg, N., Spinrad, T.L. ve Eggum, N.D. (2010). Emotion-related self-regulation and its relation to children's maladjustment. *Annual Review of Clinical Psychology, 6*, 495–525.

Erbil, D. D. ve Hazer, O. (2018). Çalışan bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi. *International journal of eurasian education and culture*, *3*(5), 99-116.

Eyisoylu, E. ve Erdem, G. (2023). Adverse childhood experiences and romantic relationship satisfaction of Turkish emerging adults: The role of dyadic coping. *International Journal of Systemic Therapy*, *34*(4), 333-358.

Falconier, M. K., Jackson, J. B., Hilpert, P. ve Bodenmann, G. (2015). Dyadic coping and relationship satisfaction: A meta-analysis. *Clinical psychology review*, *42*, 28-46.

Falconier, M. K. ve Kuhn, R. (2019). Dyadic coping in couples: A conceptual integration and a review of the empirical literature. *Frontiers in Psychology*, *10*, 412047.

Feldman, B. N. ve Broussard, C. A. (2006). Men's adjustment to their partners' breast cancer: a dyadic coping perspective. *Health & social work*, *31*(2), 117-127.

Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V. ve Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences Study. *American journal of preventive medicine*, *14*(4), 245-258.

Fidanoğlu, O. (2007). *Evlilik uyumu ile eşlerin somatizasyon düzeyleri arasındaki ilişki ve diğer sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Fischer, G. ve Riedesser, P. (1999). *Lehrbuch der Psychotraumatologie.* Ernst Reinhardt Verlag.

Fitzgerald, M. ve Shuler, J. (2022). Coping Together or Separate: Attachment and Dyadic Coping as Mediators Linking Childhood Maltreatment to Intimate Relationship Quality. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, *22*(4),1-18.

Fitzgerald, M. ve Morgan, A. A. (2023). Marital quality and depression as mediators linking childhood maltreatment to adult physical health. *Child Abuse & Neglect*, *141*, 106189.

Fu, L., Wang, P., Zhao, M., Xie, X., Chen, Y., Nie, J. ve Lei, L. (2020). Can emotion regulation difficulty lead to adolescent problematic smartphone use? A moderated mediation model of depression and perceived social support. *Children and Youth Services Review*, *108*, 104660.

Gabriel, B. ve Bodenmann, G. (2006). Stress und Coping bei Paaren mit einem verhaltensauffälligen Kind. *Zeitschrift für klinische Psychologie und Psychotherapie*, *35*(1), 59-64.

Gilford, R. ve Bengtson, V. (1979). Measuring marital satisfaction in three generations: Positive and negative dimensions. *Journal of Marriage and the Family, 41*(2), 387-398.

Glaser, D. (2017). *Child maltreatment. Child Psychology and Psychiatry: Frameworks for Clinical Training and Practice*. Wiley-Blackwell.

Gmelch, S. ve Bodenmann, G. (2007). Dyadisches coping in selbst-und fremdwahrnehmung als prädiktor für partnerschaftsqualität und befinden. *Zeitschrift für Gesundheitspsychologie*, *15*(4), 177-186.

Gobout, N., Morissette Harvey, F., Cyr, G. ve Bélanger, C. (2020). Cumulative childhood trauma and couple satisfaction: Examining the mediating role of mindfulness. *Mindfulness*, *11*(7), 1723-1733.

Graf, S. ve Schechter, D. S. (2024). The Impact of Maternal Interpersonal Violent Trauma and Related Psychopathology on Child Outcomes and Intergenerational Transmission. *Current Psychiatry Reports*, 1-10.

Gratz, K.L. ve Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation, factor structure, and initial validation of the

difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 26*(1), 41–47.

Gratz, K. L., Paulson, A., Jakupcak, M. ve Tull, M. T. (2009). Exploring the relationship between childhood maltreatment and ıntimate partner abuse: gender differences in the mediating role of emotion dysregulation. *Violence and Victims, 24*(1), 68–82. doi: http://dx.doi.org/10.1891/0886-6708.24.1.68

Green A. (1996). Child sexual abuse and incest. In M. Lewis, (Ed.), *Child and adolescent psychiatry: A comprehensive textbook* (1041-1048). Williams & Wilkins.

Gross, J. (1998). The emerging field of emotion regulation. *Review of General Psychology, 2*(3), 271–299. https://doi. org/10.1037/1089-2680.2.3.271

Gross, J. J. ve John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: Implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 85*(2), 348–362.

Gross, J. J. ve Muñoz, R. F. (1995). Emotion regulation and mental health. *Clinical Psychology: Science and Practice, 2*(2), 151–164. https://doi.org/10.1111/j.1468-2850.1995.tb00036.x

Grote, N. K. ve Clark, M. S. (2001). Perceiving unfairness in the family: Cause or consequence ofmarital distress? *Journal of Personality and SocialPsychology, 80*(2), 281–293. doi:10.1037//0022-3514.80.2.281

Guo, B. ve Huang, J. (2005). Marital and sexual satisfaction in Chinese families:Exploring the moderating effects. *Journal of sex & marital therapy, 31*(1), 21 29.

Güler, M. (2019). *Üniversite öğrencilerinin duygu düzenleme güçlüğü ile spor ilişkisinin araştırılması.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Hatipoğlu, Z. (1993). *The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Harrison, A., Sullivan, S., Tchanturia, K. ve Treasure, J. (2009). Emotion recognition and regulation in anorexia nervosa. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, *16*(4), 348-356.

Hawkins, J. L. (1968). Associations between companionship, hostility, and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family, 30*(4), 647-650.

Hayes, A. F. (2013). Mediation, moderation, and conditional process analysis. *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*, *1*(6), 12-20.

Hedin, L.W. (2000). Physical and sexual abuse against women and children. *Current Opinion Obstetrics and Gynecology, 12*(5), 349-55.

Heleniak, C., Jenness, J., Van, der., Stoep, A., McCauley, E. ve McLaughlin, K. A. (2016). Childhood maltreatment exposure and disruptions in emotion regulation: a transdiagnostic pathway to adolescent internalizing and externalizing psychopathology. *Cognitive Therapy and Research, 40*(3), 394-415.

Hendrick, S. S. (1981). Self-disclosure and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, *40*(6), 1150.

Herzberg, P. Y. (2013). Coping in relationships: The interplay between individual and dyadic coping and their effects on relationship satisfaction. *Anxiety, Stress & Coping*, *26*(2), 136-153.

Hilt, L. M., Hanson, J.L. ve Pollack, S.D. (2011). Emotion dysregulation. In B. Brown ve M. Prinstein, (Eds.), *Encyclopedia of Adolescence* içinde (160-169). Elsevier.

Hickey, N., McCrory, E., Farmer, E. ve Vizard, E. (2008). Comparing the developmental and behavioural characteristics of female and male juveniles who present with sexually abusive behaviour. *Journal of Sexual Aggression, 14*(3), 241–252. doi:10.1080/13552600802389793.

Hong, X. ve Wang, M. (2023). The challenge of Chinese children's emotion regulation: Child number, parental emotion regulation, and its relationship with reactions to children's negative emotions. *Sustainability*, *15*(4), 3812.

Hopfinger, L., Berking, M., Bockting, C. L., ve Ebert, D. D. (2016). Emotion regulation mediates the effect of childhood trauma on depression. *Journal of affective disorders*, *198*(2), 189-197.

Hussey, J. M., Chang, J. J. ve Kotch, J. B. (2006). Child maltreatment in the United States: Prevalence, risk factors, and adolescent health consequences. *Pediatrics*, *118*(3), 933-942.

Hutchison, E. N., Haden, S. C., Saunders, B. A., Cain, N. M. ve Grundleger, A. B. (2020). Disordered eating in men and women: Internalization of sociocultural body image norms and emotion dysregulation. *American journal of health education*, *51*(3), 151-160.

Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Submissive behaviours and marital satisfaction relation: role of perceived marital problem solving. *Türk Psikoloji Dergisi, 18*(51), 99-110.

Ilgaz, A. (2023). *Çiftlerin mizah kullanma tarzlarının ilişki doyumlarına ve stresle çift olarak baş etmelerine olan etkisi.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M. ve Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta□analysis. *Journal of Marriage and Family, 76*(1), 105-129.

Jose, O. ve Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy, 33*(11), 73-85.

Kairys, S. W., Alexander, R. C., Block, R. W., Everett, V. D., Hymel, K. P., Johnson, C. F., ... ve Bays, J. A. (1999). Guidelines for the evaluation of sexual abuse of children: subject review. *Pediatrics*, *103*(1), 186-191.

Kara, N. (2013). *Çiftlerde yükleme biçimleri, çatışma çözme stilleri ve eşin duygu dışavurum tarzları ile çift uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karademas, E. C. ve Roussi, P. (2017). Financial strain, dyadic coping, relationship satisfaction, and psychological distress: A dyadic mediation study in Greek couples. *Stress and Health*, *33*(5), 508-517.

Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological bulletin*, *118*(1), 3.

Kaplan, S., Pelcovitz, D. ve Labruna, V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 38*(10), 1214-1222.

Kavcıoğlu, F. C. ve Gençöz, T. (2011). Psychometric characteristics of Difficulties in Emotion Regulation Scale in a Turkish sample: New suggestions. Unpublished raw data.

Kayser, K. Cheung, P. K., Rao, N., Chan,Y. C., Chan, Y. ve Lo, P. H. (2014). The influence of culture on couples coping with breast cancer: a comparative analysis of couples from China, India, and the United States. Jou*rnal of Psychosocial Oncology, 32*(3), 264–288. doi: 10.1080/07347332.2014.897292

Kayser, K. ve Revenson, T. A. (2016). Including the cultural context in dyadic coping: Directions for future research and practice. In M. K. Falconier, A. K. Randall ve G. Bodenmann (Eds.), *Couples coping with stress: A cross-cultural perspective* (285–299). Routledge Taylor Francis Group.

Kayser, K., Watson, L. E. ve Andrade, J. T. (2007). Cancer as a "we-disease": Examining the process of coping from a relational perspective. *Families, Systems, & Health, 25*(4), 404–418. https://doi.org/10.1037/1091-7527.25.4.404

Keller, M.C., Neale, M.C. ve Kendler, K.S. (2007). Association of different adverse life events with distinct patterns of depressive symptoms. *American Journal of Psychiatry, 164*(10), 1521–9.

Kempe, C. H. (1978). Sexual abuse, another hidden pediatric problem: the 1977 C. Anderson Aldrich lecture. *Pediatric,. 62*(3), 382–389.

Kervancıoğlu, H. (2016). *İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumunu yordama gücü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kessler, R., McLaughlin, K., Green, J., Gruber, M., Sampson, N., Zaslavsky, A., ...Williams, D. (2010). Childhood adversities and adult psychopathology

in the WHO World Mental Health Surveys. *The British Journal of Psychiatry, 197*(5), 378-385.

Kharpuri F. L. ve Priya, M. (2019). Role of gender and length of marriage in marital satisfaction and psychology. *Oxidation Communications, 42*(3), 415–432.

Kinnunen, U. ve Feldt, T. (2004). Economic stress and marital adjustment among couples: Analyses at the dyadic level. *European Journal of Social Psychology, 34*(5), 519–532. https://doi.org/10.1002/ejsp.213

Kline, R. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford.

Knapp, A. E., Knapp, D. J., Brown, C. C. ve Larson, J. H. (2017). Conflict resolution styles as mediators of female child sexual abuse experience and heterosexual couple relationship satisfaction and stability in adulthood. *Journal of Child Sexual Abuse, 26*(1), 58–77.

Kowal M., Groyecka-Bernard A., Kochan-Wokcik M. ve Sorokowski P. (2021). When and How does the number of children affect marital satisfaction? An international survey. *Plos One, 16*(4).

Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L. ve Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. *The lancet*, *360*(9339), 1083-1088.

Kurt, İ. E. ve Akbaş, T. (2019). Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *OPUS International Journal of Society Researches*, *13*(19), 636-655.

Kobulsky, J. M., Holmes, M. R., Yoon, S. ve Perzynski, A. T. (2016). Physical abuse after child protective services investigation and adolescent substance use. *Children and Youth Services Review*, 71, 36–44. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.10.033

Köknel, Ö. (2001). *Kimliğini Arayan Gençliğimiz*. Altın Kitapları Yayınevi.

Köksal, Z. Ü. (2022). Ebeveynlerin Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalarının Cinsiyet ve Kronik Hastalığa Sahip Olma Açısından İncelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, *5*(2), 182-198.

Kulaksızoğlu, A. (2001). *Ergenlik Psikolojisi*. Remzi Kitabevi.

Kwon, H.-K., Rueter, M. A., Lee, M.-S., Koh, S. ve Ok, S. W. (2003). Marital relationships following the Korean economic crisis: Applying the family stress model. *Journal of Marriage and Family, 65*(2), 316–325. https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00316.x

Lambie, I., Seymour, F., Lee, A. ve Adams, P. (2002). Resiliency in the victim–offender cycle in male sexual abuse. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, *14*(1), 31-48.

Landis, M., Peter-Wight, M., Martin, M. ve Bodenmann, G. (2013). Dyadic coping and marital satisfaction of older spouses in long-term marriage. GeroPsych. *The Journal of Gerontopsychology and Geriatric Psychiatry, 26*(1), 39-47.

Landis, M., Bodenmann, G., Bradbury, T. N., Brandstätter, V., Peter-Wight, M., Backes, S. ve Nussbeck, F. W. (2014). Commitment and dyadic coping in long term relationships. *GeroPsych, 27*(4), 139-149.

Larsen, C. D., Sandberg, J. G., Harper, J. M. ve Bean, R. (2011). The effects of childhood abuse on relationship quality: Gender differences and clinical implications. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies, 60*(4), 435–445. https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2011.00661.x

Larson, J. H. (2004). The great marriage tune-up *book: A proven program for evaluating and renewing your relationship*. John Wiley & Sons.

Larson, J. H. ve LaMont, C. (2005). The relationship of childhood sexual abuse to the marital attitudes and readiness for marriage of single young adult women. *Journal of Family Issues*, *26*(4), 415-430.

Lazarus, R. S. ve Folkman, S. (1984). *Stress, Appraisal, and coping*, Springer.

Li, T., Liu, R. X. ve Lau, E. Y. Y. (2024). Companionship goals and marital goal concordance contribute to relationship satisfaction partly through dyadic coping in dating couples. *Anxiety, Stress, & Coping*, *8*, 1-14.

Liang, B., Williams, L. M. ve Siegel, J. A. (2006). Relational outcomes of childhood sexual trauma in female survivors: A longitudinal study. *Journal of interpersonal violence*, *21*(1), 42-57.

Lincoln, K. D., Taylor, R. J. ve Jackson, J. S. (2008). Romantic relationships among unmarried African Americans and Caribbean Blacks: Findings from the National Survey of American Life. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies, 57*(2), 254–266. https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2008.00498.x

Linehan, M. M. (1993). *Cognitive-Behavioral Treatment of Borderline Personality Disorder.* Guildford Press.

Liu, S., Wang, Z., Lu, S. ve Shi, J. (2019). Dyadic analysis of childhood emotional maltreatment and marital satisfaction during the transition to parenthood: The mediating effects of emotion regulation strategies and psychological distress. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, *28*(10), 1216-1231.

Lv, S., Chang, T., Na, S., Lu, L. ve Zhao, E. (2023). Association between negative life events and somatic symptoms: a mediation model through self-esteem and depression. *Behavioral Sciences, 13*(3), 243.

Lynch, M. (1999). *Çocuk istismarı ve ihmali.* Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği.

Lyons, R. F., Mickelson, K. D., Sullivan, M. J. ve Coyne, J. C. (1998). Coping as a communal process. *Journal of Social and Personal Relationships, 15*(5), 579- 605.

Madanian, L. ve Mansor, S. M. S. S. (2013). Marital Satisfaction and Demographic Traits In An Emigrant Sample: Rasch analysis. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 107*(5), 96-103.

Maneta, E. K., Cohen, S., Schulz, M. S. ve Waldinger, R. J. (2015). Linkages between childhood emotional abuse and marital satisfaction: The mediating role of empathic accuracy for hostile emotions. *Child abuse & neglect*, *44*, 8-17.

Masten, A. S. ve Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American psychologist*, *53*(2), 205.

Masumoto, K., Harada, K. ve Shiozaki, M. (2022). Effect of Emotion Regulation on Mental Health of Couples in Long-Term Marriages: One-Year Follow-up Study. *Japanese Psychological Research, 64*(3), 360-368. https://doi.org/10.1111/jpr.12325

Maziak, W. ve Asfar, T. (2003). Physical abuse in low-income women in Aleppo, Syria. *Health care for women international*, *24*(4), 313-326.

Mclaughlin, K. A. ve Lambert, H. K. (2017). Child trauma exposure and psychopathology: mechanisms of risk and resilience. *Current Opinion in Psychology, 14*, 29-34.

McKay, M. T., Cannon, M., Chambers, D., Conroy, R. M., Coughlan, H., Dodd, P., ... ve Clarke, M. C. (2021). Childhood trauma and adult mental disorder: A systematic review and meta□analysis of longitudinal cohort studies. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, *143*(3), 189-205.

Meyer, J., Bodenmann, G., Binz, G. ve Brunner, L. (2005). Subjektiv eingeschätzte partnerschaftliche Kommunikationsqualität in fünf Alterskohorten. *Zeitschrift fuer Klinische Psychologie, Psychiatrie und Psychotherapie*, *53*(4), 342-355.

Miller, G. R. ve Steinberg, M. (1975). *Between people: A new analysis of interpersonal communication*. Minnesota University Science Research Associates.

Mineka, S. ve Sutton, S. K. (1992). Cognitive biases and the emotional disorders. *Psychological Science, 3*(1), 65-69.

Mirgain, S. A. ve Cordova, J. V. (2007). Emotion skills and marital health: The association between observed and self–reported emotion skills, intimacy, and marital satisfaction. *Journal of Social and Clinical Psychology*, *26*(9), 983-1009.

Mitchell, A. M., Owen, J., Adelson, J. L., France, T., Inch, L. J., Bergen, C. ve Lindel, A. (2015). The influence of dyadic coping in relationship education for low□income racial and ethnic minority couples. *Journal of Family Therapy*, *37*(4), 492-508.

Miu, A. C., Szentágotai-Tătar, A., Balazsi, R., Nechita, D., Bunea, I. ve Pollak, S. D. (2022). Emotion regulation as mediator between childhood adversity and psychopathology: A meta-analysis. *Clinical psychology review*, *93*(4).

Nakonezny, P. A. ve Denton, W. H. (2008). Marital relationships: A social exchange theory perspective. *The American Journal of Family Therapy*, *36*(5), 402-412. https://doi.org/10.1080/01926180701647264

Neumann, A., van Lier, P. A., Gratz, K. L. ve Koot, H. M. (2010). Multidimensional assessment of emotion regulation difficulties in adolescents using the difficulties in emotion regulation scale. *Assessment*, *17*(1), 138-149.

O'Leary, K. D. ve Smith, D. A. (1991). Marital interactions. *Annual Review of Psychology, 42,* 191-202. doi: 10.1146/annurev.ps.42.020191.001203

Onyishi, E. I., Sorokowski, P., Sorokowska, A. ve Pipitone, R. N. (2012). Children and marital satisfaction in a non-Western sample: having more children increases marital satisfaction among the Igbo people of Nigeria. *Evolution and Human Behavior*, *33*(6), 771-774.

Orathinkal, J. ve Vansteenwegen, A. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy, 33*(1), 73–85. doi:10.1080/00926230600998573

Özdemir, D. ve Tas, A. F. (2018). An investigation of the relationship between social support and coping with stress in women with breast cancer. *Psycho-Oncol 27*(9), 2214–2219. https://doi.org/10. 1002/pon.4798

Özkapu, D. (2020). *Psikolojik danışman adaylarının ilişki inançları: Çocukluk çağı travmaları ve duygu düzenleme güçlüğü bağlamında bir inceleme.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öztürk, S. (2007). *Çocuklarda duygusal istismar.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pan, M. C. ve Yang, E. (2023). PTSD symptoms, emotion regulation difficulties, and family functioning among trauma-exposed college students. *Current Psychology*, *42*(7), 5728-5739.

Papp, L. M. ve Witt, N. L. (2010). Romantic partners' individual coping strategies and dyadic coping: implications for relationship functioning. *Journal of family psychology*, *24*(5), 551.

Patrick, S., Sells, J. N., Giordano, F. G. ve Tollerud, T. R. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The Family Journal, 15*(4), 359-367. https://doi.org/10.1177/1066480707303754

Paolucci, E.O., Genuis, M.L. ve Vialota, C. (2001). A Meta- Analysis of the Published Research on the Effects of Child Sexual Abuse. *The Journal of Psychology, 135*(1), 17-36. doi.org/10.1080/00223980109603677

Perry, A. R., DiLillo, D. ve Peugh, J. (2007). Childhood psychological maltreatment and quality of marriage: The mediating role of psychological distress. *Journal of Emotional Abuse, 7*(2), 117–142.

Peverill, M., Dirks, M. A., Narvaja, T., Herts, K. L., Comer, J. S. ve McLaughlin, K. A. (2021). Socioeconomic status and child psychopathology in the United States: A meta-analysis of population-based studies. *Clinical Psychology Review, 83*(2). https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101933

Phua, M. (2022). *Sexual Satisfaction in Childhood Sexual Abuse Survivors: The Mediating Role of Romantic Attachment and Dyadic Coping in Romantic Relationships.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Utrecht Üniversitesi Sosyal ve Davranış Bilimleri Enstitüsü.

Polat, O. (2017). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı-1: Tanımlar* (2. baskı). Seçkin.

Pollock, N. C., McCabe, G. A., Southard, A. C. ve Zeigler-Hill, V. (2016). Pathological personality traits and emotion regulation difficulties. *Personality and Individual Differences*, *95*, 168-177.

Powers, J. L., Eckenrode, J. ve Jaklitsch, B. (1990). Maltreatment among runaway and homeless youth. *Child Abuse & Neglect*, *14*(1), 87-98.

Rellini, A. H., Vujanovic, A. A., Gilbert, M. ve Zvolensky, M. J. (2012). Childhood maltreatment and difficulties in emotion regulation: Associations with sexual and relationship satisfaction among young adult women. *Journal of Sex Research*, *49*(5), 434-442.

Revenson, T. A. (1994). Social support and marital coping with chronic illness. *Annals of Behavioral Medicine*, *16*(2), 122-130.

Rhyne, D. (1981). Bases of marital satisfaction among men and women. *Journal of Marriage and the Family, 43*(4), 941-955.

Riggs, S. A., Cusimano, A. M. ve Benson, K. M. (2011). Childhood emotional abuse and attachment processes in the dyadic adjustment of dating couples. Journal of Counseling Psychology, 58(1), 126–138.

Rosen□Grandon, J. R., Myers, J. E. ve Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of counseling & Development*, *82*(1), 58-68.

Rostami, A., Ghazinour, M., Nygren, L. ve Richter, J. (2014). Marital satisfaction with and marital a special focus on gender differences in medical staff in Tehran, Iran. *Journal of Family Issues, 35*(14), 1940-1958.

Roth, M., Weitkamp, K., Landolt, S. A. ve Bodenmann, G. (2022). Couples' dyadic coping in the context of child-related stressors: A systematic review across three decades. *Couple and Family Psychology: Research and Practice, 13*(3), 202-203. https://doi.org/10.1037/cfp0000237

Rottmann, N., Hansen, D. G., Larsen, P. V., Nicolaisen, A., Flyger, H., Johansen, C. ve Hagedoorn, M. (2015). Dyadic coping within couples dealing with breast cancer: A longitudinal, population-based study. *Health Psychology*, *34*(5), 486.

Ruffieux, M., Nussbeck, F. W. ve Bodenmann, G. (2014). Long-term prediction of relationship satisfaction and stability by stress, coping, communication, and well-Being. *Journal of Divorce Remarriage, 55*(6), 485–501. doi: 10.1080/10502556.2014.931767

Rugancı, R. N. ve Gençöz, T. (2010). Psychometric properties of a Turkish version of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Clinical Psychology*, *66*(4), 442-455.

Rusu, P. P., Hilpert, P., Beach, S. R., Turliuc, M. N. ve Bodenmann, G. (2015). Dyadic coping mediates the association of sanctification with marital satisfaction and well-being. *Journal of Family Psychology, 29*(6), 843-849.

Rusu, P. P., Hilpert, P., Turliuc, M. N. ve Bodenmann, G. (2016). Dyadic coping in an eastern European context: Validity and measurement invariance of the Romanian version of dyadic coping inventory. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, *49*(4), 274-285.

Sadock, B. J. ve Sadock, V.A. (2004). *Problems related to abuse and neglect.* Lippincott Williams & Wilkins.

Sager, C. J. (1976). *Marriage Contracts and Couple Therapy.* Brunner/Mazel.

Saxena, P. Dubey, A. ve Pandey, R. (2011). Role of Emotion Regulation Difficulties in Predicting Mental Health and Well-being. *SIS Journal of Projective Psychology & Mental Health, 18*(2), 147-155.

Shahid, H. ve Kazmi, S. F. (2016). Role of emotional regulation in marital satisfaction. *International Journal for Social Studies, 2*(4), 47-60.

Scannapieco, M. ve Connell-Carrick, K. (2005). *Understanding child maltreatment: An ecological and developmental perspective*. Oxford University Press.

Scher, C. D. Forde, D. R., McQuaid, J. R. ve Stein, M. B. (2004). Prevalence and demographic correlates of childhood maltreatment in an adult community sample. *Child abuse & neglect*, *28*(2), 167-180.

Sedlak, A.J. ve Broadhurst, D.O. (1996). *The third national incidence study of child abuse and neglect.* US Department of Health and Human Services.

Schore, A. N. (2003). *Affect dysregulation and disorders of the self.* Norton.

Shields, A. ve Cicchetti, D. (2001). Parental maltreatment and emotion dysregulation as risk factors for bullying and victimization in middle childhood. *Journal of Clinical Child Adolescent Psychology, 30*(3), 349–363.

Shields, A. ve Cicchetti, D. (1998). Reactive aggression among maltreated children: The contributions of attention and emotion dysregulation. *Journal of clinical child psychology*, *27*(4), 381-395.

Shiota, M. N., Campos, B., Keltner, D. ve Hertenstein, M. J. (2004). Positive emotion and the regulation of interpersonal relationships. In P. Philippot ve R. S. Feldman, (Eds.), *The regulation of emotion* (127–155). Erlbaum.

Shipman, K., Zeman, J., Penza, S. ve Champion, K. (2000). Emotion management skills in sexually maltreated and nonmaltreated girls: a developmental psychopathology perspective. *Development and Psychopathology, 12*(1), 47–62.

Shipman, K. L. ve Zeman, J. (2001). Socialization of children's emotion regulation in mother–child dyads: A developmental psychopathology perspective. *Development and Psychopathology, 13*(2), 317–336.

Shipman, K., Edwards, A., Brown, A., Swisher, L. ve Jennings, E. (2005). Managing emotion in a maltreating context: A pilot study examining child neglect. *Child Abuse & Neglect*, *29*(9), 1015-1029.

Shipman, K. L. Schneider, R., Fitzgerald, M.M., Sims, C., Swisher, L. ve Edwards E. (2007). Maternal emotion socialization in maltreating and non-maltreating families: Implications for children's emotion regulation. *Social Development, 16*(2), 268-285.

Schramm, D. G. ve William Harris, V. (2011). Marital quality and income: An examination of the influence of government assistance. *Journal of family and economic issues*, *32*(3), 437-448.

Schokker, M. C., Stuive, I., Bouma, J., Keers, J. C., Links, T. P., Wolffenbuttel, B. H. R., Sanderman, R. ve Hagedoorn, M. (2010). Support behavior and relationship satisfaction in couples dealing with diabetes: main and moderating effects. *Journal of Family Psychology, 24*(5), 578–586.

Schutz, W. C. (1958). *FlRO: A Three Dimensional Theory of Interpersonal Behavior.* Rinehart

Skynner, A. C. R. (1976). *Systems of Family and Marital Psychotherapy.* Brunner/Mazel.

Stevenson, B. ve Wolfers, J. (2009). The paradox of declining female happiness. *American Economic Journal: Economic Policy*, *1*(2), 190-225.

Stewart, R. H., Peters, T. C., Marsh, S. ve Peters, M. J. (1975). An Object Relations Approach to Psychotherapy with Marital Couples, Families, and Children. *Family Process*, *14*(2), 161-178.

Straus, M. A. (1964). *Measuring families.* In H.T. Christensen, (Ed.), Handbook of Marriage and the family. Rand McNally.

Strayer, J. (1987). Affective and cognitive perspectives on empathy. In N. Eisenberg ve J. Strayer, (Eds.), *Empathy and its development* (218–244). Cambridge University Press.

Stuart, R. B. (1969). Operant interpersonal treatment for marital discord. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 33*(6), 675-682.

Suo, R., Zhang, L., Tao, H., Ye, F., Zhang, Y. ve Yan, J. (2021). The effects of dyadic coping and marital satisfaction on posttraumatic growth among breast cancer couples. *Supportive Care in Cancer*, *29*(9), 5425-5433.

Sokolski, D. M. ve Hendrick, S. S. (1999). Fostering marital satisfaction. Family Therapy: *The Journal of the California Graduate School of Family Psychology, 26*(1), 39-49

Şahiner, Ü. M., Yurdakök, K., Kavak, U. S. ve Çetin, İ. (2001). Tıbbi açıdan çocuk istismarı. *Katkı Pediatri Dergisi*, *22*(5), 276-285.

Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Parmis, F. ve Türk Kurtça, T. (2021). A Revised And Expanded Version Of The Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): Overprotection-Overcontrol As Additional Factor. *Journal of Trauma & Dissociation, 22*(1), 35-51.

Şar, V., Öztürk, E. ve İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenirliği. *Türkiye Klinikleri*, *32*(4), 1054-1063. doi: 10.5336/medsci.2011-26947

Şar, V. (2017). Savaş ve Terör Yaşantılarında Travma Sonrası Stres. *Okmeydanı Tıp Dergisi, 33,* 114-120. doi:10.5222/otd.2017.114.

Şar, V. (1998). Kötüye Kullanım ve İhmalle İlişkili Sorunlar. E. Köroğlu, (Ed.), *Psikiyatri Temel Kitabı* içinde (823-834). Hekimler Yayın Birliği.

Şenkal, İ. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Biçiminin Depresyon ve Kaygı Belirtileri ile İlişkisinde Aleksitiminin Aracı Rolünün İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tampieri A. (2010). *Higher education effects in job and marital satisfaction: Theory and Evidence*. Working Paper, University of Leicester.

Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, *35*(2), 82-86.

Tezer, E. (1992). Evlilik doyumu ve iş doyumu: Bir ön çalışma. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 1*(3), 24-26.

Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşam ölçeği. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, *2*(7), 1-7.

Tezer, E. (1986). *Evli Eşler Arasındaki Çatışma Davranışları: Algılama Doyum.* Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Thibaut, J. W. ve Kelley, H. H. (1959). *The social psychology of groups.* John Wiley.

Thompson, M. P., Kingree, J. B., ve Desai, S. (2004). Gender differences in long-term health consequences of physical abuse of children: data from a nationally representative survey. *American Journal of Public Health, 94*(4), 599–603.

Thompson, R. A. (1991). Emotional regulation and emotional development. *Educational Psychology Review*, *3*(4), 269-307.

Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: a theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research Child Development, 59*(2–3), 25–52. https://doi.org/10.2307/1166137

Thornberry, T. P., Matsuda, M., Greenman, S. J., Augustyn, M. B., Henry, K. L., Smith, C. A. ve Ireland, T. O. (2014). Adolescent risk factors for child maltreatment. *Child abuse & neglect*, *38*(4), 706-722.

Timm, T. M. ve Keiley, M. K. (2011). The effects of differentiation of self, adult attachment, and sexual communication on sexual and marital satisfaction: A path analysis. *Journal of Sex & Marital Therapy, 37*(3), 206-223. https://doi.org/10.1080/0092623X.2011.564513

Traa, M. J., De Vries, J., Bodenmann, G. ve Den Oudsten, B. L. (2015). Dyadic coping and relationship functioning in couples coping with cancer: a systematic review. *British journal of health psychology*, *20*(1), 85-114.

Tull, M. T., Barret, H. M., McMillan, E. S. ve Roemer, L. A. (2007). *Preliminary Investigation of the Relationship Between Emotion Regulation Difficulties and Posttraumatic Stress Symptoms. Behavior Therapy, 38*(3), 303-313.

Türkgil, B. (2021). *Çocukluk çağı travmaları olan yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları, ruminatif düşünce biçimi ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Twenge, J. M., Campbell, W. ve Foster, C. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and the Family, 65*(3), 574–583.

Umberson, D., Williams, K., Thomas, P. A., Liu, H. ve Thomeer, M. B. (2014). Race, gender, and chains of disadvantage. *Journal of Health and Social Behavior, 55*(1), 20–38. https://doi.org/10.1177/0022146514521426

Usta, Z. B. (2021). *Üniversite Öğrencilerinde Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu Belirtileri, Duygu Düzenleme Güçlüğü, Somatizasyon Ve Dissosiyasyon Arasındaki İlişki.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

VandenBos, G. R. (Ed.). (2015). *APA dictionary of psychology* (2nd ed.). American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/14646-000

Van der Kolk, B. (2000). Posttraumatic stress disorder and the nature of trauma. *Dialogues in clinical neuroscience*, *2*(1), 7-22.

Vandervorst, J. (2000). *The association between marital satisfaction and length of marriage: A literature overview*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Katholieke University Leuven Faculteit Psychologie.

VanLaningham, J., Johnson, D. R. ve Amato, P. (2001). Marital happiness, marital duration, and the U-shaped curve: Evidence from a five-wave panel study. *Social Forces, 79*(4), 1313-1341.

Vedes, A., Nussbeck, F. W., Bodenmann, G., Lind, W. ve Ferreira, A. (2013). Psychometric properties and validity of the Dyadic Coping Inventory in Portuguese. *Swiss Journal of Psychology, 72*(3), 149–157. https://doi.org/10.1024/1421-0185/a000108

Vedes, A., Nussbeck, F. ve Bodenmann, G. (2015). *A life cycle perspective on stress, dyadic coping and couples' well-being.* 9th Workshopkongress für Klinische Psychologie und Psychoterapie.

Vural-Batık, M. ve Kalkan, M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches, 6*(5), 2630-2646.

Walker, J. L., Carey, P. D., Mohr, N. N., Stein, D. J. ve Seedat, S. S. (2004). Gender differences in the prevalence of childhood sexual abuse and in the development of pediatric PTSD. *Archives of Women's Mental Health, 7*(2), 111–121.

Wang, M. ve Saudino, K. J. (2011). Emotion regulation and stress. *Journal of Adult Development*, *18*(2), 95-103.

Wendorf, C. A., Lucas, T., Imamoğlu, E. O., Weisfeld, C. C. ve Weisfeld, G. E. (2011). Marital satisfaction across three cultures: Does the number of children have an impact after accounting for other marital demographics?. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *42*(3), 340-354.

Werner, K. ve Gross, J. J. (2010). Emotion regulation and psychopathology: A conceptual framework. In A. M. Kring ve D. M. Sloan, (Eds.), *Emotion regulation and psychopathology: A transdiagnostic approach to etiology and treatment* (13–37). The Guilford Press.

Wheeler, N. J., Barden, S. M. ve Daire, A. P. (2020). Mediation of childhood adversity and 47 health by relationship quality in diverse couples. *Family Process, 59*(3), 1243–1260. https://doi.org/10.1111/famp.12467

Whiffen, V. E. ve Oliver, L. E. (2004). The relationship between traumatic stress and marital intimacy. In D. Catherall, (Ed.), *Handbook of stress, trauma and the family* (137–157). CRC Press.

Whisman, M. A. (2006). Childhood trauma and marital outcomes in adulthood. *Personal Relationships*, *13*(4), 375-386.

Williams, A. M. (1979). The quantity and quality of marital interaction related to marital satisfaction: a behavioral analysis. *Journal of Applied Behavior Analysis, 12*(4), 665-678.

Winch, R. F. (1958). *Mate-Selection: A Study of Complementary Needs*. Harper

Witt, A., Brown, R. C., Plener, P. L., Brähler, E. ve Fegert, J. M. (2017). Child maltreatment in Germany: prevalence rates in the general population. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, *11*(1), 1-9.

Wolfe, D.A., Scott, K., Wekerle, C. ve Pittman, A.L. (2001). Child Maltreatment: Risk of Adjustment Problems and Dating Violence in

Adolescence. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 40*(3), 282–289.

Wood, J. J., McLeod, B. D., Sigman, M., Hwang, W.C. ve Chu, B. C. (2003). Parenting and childhood anxiety: Theory, empirical findings, and future directions. Jo*urnal of Child Psychology and Psychiatry, 44*(1), 134–151.

World Health Organization. (1999). *Çocuk istismarının önlenmesi danışma toplantısı raporu.* Dünya Sağlık Örgütü.

World Health Organization. (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence/World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect.* World Health Organization.

Wunderer, E. ve Schneewind, K. A. (2008). The relationship between marital standards, dyadic coping and marital satisfaction. *European Journal of Social Psychology*, *38*(3), 462-476.

Xu, M., Johnson, L. N., Anderson, S. R., Hunt, Q., Bradford, A. B., Banford Witting, A., ... ve Miller, R. B. (2023). Emotion dysregulation and couple relationship satisfaction of clinical couples: An actor□partner interdependence model. *Family process*, *62*(4), 1555-1573.

Yarar, E. Z., Bulut, B. P. ve Demirbaş, H. (2023). Does gender really matter: Childhood trauma, trait anger, and suicide risk in early adulthood. *Journal of interpersonal violence*, *38*(1-2), 1222-1238.

Yeung, D. Y., Wong, C. K. ve Lok, D. P. (2011). Emotion regulation mediates age differences in emotions. *Aging & mental health*, *15*(3), 414-418.

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum: kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, 1*(4), 49-58.

Yurdakök, K. (2010). Çocuk istismar ve ihmali, tanım ve risk faktörleri. *Katkı Pediatri Dergisi, 32*(5), 537-546.

Zare, Z., Golmakani, N., Shareh, H., Shakeri, M. T. ve Khadem, N. (2014). Factors related to marital satisfaction in primiparous women during postpartum period. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, *2*(2), 120-127.

Zeidner, M., Kloda, I. ve Matthews, G. (2013). Does dyadic coping mediate the relationship between emotional intelligence (EI) and marital quality? *Journal of Family Psychology, 27*(5), 795-805.

Zhong, Q. ve Xu, Y. J. (2024). Dyadic Coping Mediates Between Parenting Stress and Marital Adjustment among Parents of 0–6 Years Old Children. *Journal of Child and Family* Studies, 31(1), 1-11.

Zorzella, K. P., Muller, R. T., Cribbie, R. A., Bambrah, V. ve Classen, C. C. (2020). The role of alexithymia in trauma therapy outcomes: Examining improvements in PTSD, dissociation, and interpersonal problems. *Psychological trauma: theory, research, practice, and policy*, *12*(1), 20.

EKLER

EK A BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sayın katılımcı,

Bu bilgilendirme FMV Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Simay Yılmaz'ın, Prof. Dr. Feryal Çam Çelikel danışmanlığında yürütmekte olduğu "Çocukluk Çağı Travmaları ile Evlilik Doyumu İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüğünün ve Çift Olarak Baş Etmenin Aracı Rolü" isimli araştırmanın mesleki ve etik sınırlar içerisinde yürütülebilmesine yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmanın amacı, katılımcıların çocukluk dönemi travma düzeyinin evlilik doyumu düzeyi üzerindeki etkisinde duygu düzenleme güçlüğü düzeyinin ve stresle çift olarak baş etme düzeyinin aracı etkilerini incelemektir.

Araştırmanın içeriği, çevrimiçi anket boyunca sizden deneyimleriniz hakkında bazı öz bildirimler alınacaktır. Çalışma 4 farklı anket içermektedir ve anketin tamamlanmasının yaklaşık 20 dakika sürmesi beklenmektedir.

Katılımcıdan elde edilen bilgiler uygulamacı tarafından araştırması kapsamından başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır ve başka kişilerle paylaşılmayacaktır.

Çalışmaya katılmanız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu tercihinizin herhangi bir olumsuz sonucu olmayacaktır. Verdiğiniz bilgiler anonimleştirilerek kişisel bilgilerinizden ayrı şekilde saklanacaktır. Tüm veriler çalışmanın tamamlanmasından sonra silinecektir.

Çalışmaya dair sorularınız olduğu takdirde uygulamacı Simay Yılmaz ile (mail adresi üzerinden iletişime geçebilirsiniz.

Bu bilgileri okudum, anladım. Katılımcı olarak haklarım ve sorumluluklarım konusunda gerekli bilgileri edindim. Yukarıda belirtilen şartlarla;

( ) Evet, ankete ve çalışmaya katılmayı onaylıyorum.

( ) Hayır, ankete ve çalışmaya katılmayı onaylamıyorum.

EK B SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE DİĞER BİLGİ FORMU

1. **Yaş:**

2. **Cinsiyet:**
   ( ) Kadın
   ( ) Erkek
   ( ) Diğer

3. **Eğitim durumu (En son mezun olduğunuz okul)**
   ( ) İlkokul
   ( ) Ortaokul
   ( ) Lise
   ( ) Önlisans
   ( ) Lisans
   ( ) Yüksek Lisans
   ( ) Doktora

4. **Bugüne dek toplam kaç yıl okula gittiniz? ……..**

5. **Gelir düzeyinizi nasıl değerlendirirsiniz? ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek**

6. **Aylık gelir miktarınız? ……..**

7. **Medeni durumunuz nedir?**
   ( ) Evli
   ( ) Bekar

8. Evliliğinizin süresi nedir? (Gün, ay veya yıl olarak süresini belirtiniz): .....

9. Mevcut evliliğiniz…..

( ) İlk evliliğim

( ) İlk evliliğim değil

10. Eşinizle birlikte mi yaşıyorsunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

11. Çocuğunuz var mı?

( ) Evet

( ) Hayır

12. Evet ise, kaç tane? : ……..

13. Çocuklarınız ve eşiniz dışında evde birlikte yaşadığınız biri var mı?

( ) Evet

( ) Hayır

14. Anadiliniz nedir? ( )Türkçe ( ) Diğer

15. Herhangi kronik bir bedensel rahatsızlığınız var mı?

( ) Evet

( ) Hayır

Evet İse Belirtiniz:

16. Herhangi psikiyatrik/psikolojik rahatsızlığınız var mı?

( ) Evet

( ) Hayır

Evet İse Belirtiniz:

17. Şu anda herhangi bir psikiyatrik ilaç tedavisi / psikoterapi alıyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

Evet İse Belirtiniz:

18. Şu anda çift terapisi alıyor musunuz?

( ) Evet

( ) Hayır

Evet İse Belirtiniz:

EK C ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)

Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Türkçe Versiyon

© Türkçe CTQ-28 :Vedat Şar, 1996

© Türkçe CTQ-33: Vedat Şar, Işıl Necef, Tuba Mutluer, Parmis Fatih, 2019

Reliability and validity studies

CTQ-28: Şar, V., Öztürk, E. & İkikardeş, E. (2012). Validity and reliability of the Turkish Version of the Childhood Trauma Questionnaire (CTQ). Turkiye Klinikleri Tip Bilimleri Dergisi (Turkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences), 32(4),1054-1063.

CTQ-33: Şar,V., Necef, I., Mutluer,T., Fatih,P., Türk-Kurtça, T. (2020). A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): overprotection-overcontrol as additional factor. Journal of Trauma and Dissociation.

Her bir madde için aşağıdaki seçeneklerden birini işaretleyiniz:

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Çocukluğumda ya da ergenliğimde...

1)Yeterli yemeğim olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2) Gündelik bakım ve güvenliğim sağlanıyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3) Anne ya da babam kendilerine layık olmadığımı ifade ederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4) Fiziksel ihtiyaçlarım tam olarak karşılanırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5) Ailemde sorunlarımı paylaşabileceğim biri vardı

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6) Üst baş açısından bakımsızdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7) Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8) Anne ya da babam kendimden utanmama neden olurdu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9) Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10) Ailemde değiştirmek istediğim şeyler vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11) Ailemdekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar

oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12)Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13) Anne ya da babam fikirlerimi önemserdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14) Ailemdekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15) Fiziksel bakımdan hırpalanmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16) Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17) Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18)Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19)Ailemdekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20) Biri bana cinsel amaçla dokunmaya ya da kendisine dokundurtmaya çalıştı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

21) Kendisi ile cinsel ilişki kurmadığım takdirde bana zarar vermekle tehdit eden biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

22) Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

23) Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24) Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25) Ailemdekiler bana karşı suçlayıcıydı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26) İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27) Cinsel istismara uğradığım kanısındayım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28) Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

29) Ailemdekiler yaşıtlarımla ve arkadaşlarımla görüşmemi kısıtlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

30) Ailemdekiler her şeyime karışırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

31) Anne ve babam bir işi kendi başıma yapmama fırsat verirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

32)Ailemdekiler rahat vermeyecek derecede peşimdeydiler.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

33)Anne ya da babam beni kontrol etmek için kişisel eşyalarımı benden habersiz karıştırırdı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

Hesaplama Yöntemi

CTQ puanlarını hesaplayabilmek için önce pozitif yöndeki ifadelere verilen yanıtlar ters çevrilmelidir (No 1,2, 4,5,7,10,13,19,26,28, 31). Her bir alt bölümün puanlarının toplamı toplam CTQ puanını verir. Toplam puan ölçeğin 28 maddelik ilk biçimi için 25-125 arasında, genişletilmiş (6 bölümlü) biçim için 25-150 arasındadır. Duygusal taciz (No 3,8,14,18,25), fiziksel taciz (No 9,11,12, 15,17), fiziksel ihmal (No 1,4,6,2,26), duygusal ihmal (No 5,7,13,19,28), cinsel taciz (No 20,21,23,24,27), ve aşırı koruma-kontrol (No 29-33) bölüm puanları ilgili maddelerin toplamı ile elde edilir. İnkar (minimize etme) puanları için ilgili üç madde içerisinde (No 10, 16, 22), bir tanesine (No 10) verilen yanıtın önce ters çevrilmesi gerekir. Bu üç madde toplam CTQ puanlarını etkilemez. Her bir madde için en yüksek puanın (5 puan verilmesi) seçilmesi halinde verilen 1 puanların toplanması ile inkar puanı elde edilir. Toplam inkar puanı 0-3 arasında olabilir.

EK D EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ

Prof. Dr. Esin Tezer

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.
( ) Kesinlikle katılmıyorum ( ) Katılmıyorum ( ) Kararsızım ( ) Katılıyorum ( ) Kesinlikle katılıyorum

Puanlama:
Maddeler 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlanacaktır.
Madde 2, 4 ve 5 ters yönde puanlanacaktır.

EK E DUYGU DÜZENLEMEDE ZORLUKLAR ÖLÇEĞİ

Aşağıda insanların duygularını kontrol etmekte kullandıkları bazı yöntemler verilmiştir. Lütfen her durumu dikkatlice okuyunuz ve her birinin sizin için ne kadar doğru olduğunu içtenlikle değerlendiriniz. Değerlendirmenizi uygun cevap önündeki yuvarlak üzerine çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Ne hissettiğim konusunda netimdir.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman
2. Ne hissettiğimi dikkate alırım.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman
3. Duygularım bana dayanılmaz ve kontrolsüz gelir.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman
4. Ne hissettiğim konusunda net bir fikrim vardır.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman
5. Duygularıma bir anlam vermekte zorlanırım.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman
6. Ne hissettiğime dikkat ederim.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman
7. Ne hissettiğimi tam olarak bilirim.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman
8. Ne hissettiğimi önemserim.				
O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

9. Ne hissettiğim konusunda karmaşa yaşarım.

○ Neredeyse Hiçbir zaman	○Bazen	○ Yaklaşık Yarı yarıya	○ Çoğu zaman	○ Neredeyse Her zaman

10. Kendimi kötü hissettiğimde, bu duygularımı kabul ederim.

○ Neredeyse Hiçbir zaman	○Bazen	○ Yaklaşık Yarı yarıya	○ Çoğu zaman	○ Neredeyse Her zaman

11. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için kendime kızarım.

○ Neredeyse Hiçbir zaman	○Bazen	○ Yaklaşık Yarı yarıya	○ Çoğu zaman	○ Neredeyse Her zaman

12. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için utanırım.

○ Neredeyse Hiçbir zaman	○Bazen	○ Yaklaşık Yarı yarıya	○ Çoğu zaman	○ Neredeyse Her zaman

13. Kendimi kötü hissettiğimde, işlerimi yapmakta zorlanırım.

○ Neredeyse Hiçbir zaman	○Bazen	○ Yaklaşık Yarı yarıya	○ Çoğu zaman	○ Neredeyse Her zaman

14. Kendimi kötü hissettiğimde, kontrolümü kaybederim.

○ Neredeyse Hiçbir zaman	○Bazen	○ Yaklaşık Yarı yarıya	○ Çoğu zaman	○ Neredeyse Her zaman

15. Kendimi kötü hissettiğimde, uzun süre böyle kalacağıma inanırım.

○ Neredeyse Hiçbir zaman	○Bazen	○ Yaklaşık Yarı yarıya	○ Çoğu zaman	○ Neredeyse Her zaman

16. Kendimi kötü hissettiğimde, sonuç olarak yoğun depresif duygular içinde olacağıma inanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

17. Kendimi kötü hissettiğimde, duygularımın yerinde ve önemli olduğuna inanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

18. Kendimi kötü hissettiğimde, başka şeylere odaklanmakta zorlanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

19. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi kontrolden çıkmış hissederim.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

20. Kendimi kötü hissettiğimde, halen işlerimi sürdürebilirim.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

21. Kendimi kötü hissettiğimde, bu duygumdan dolayı kendimden utanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

22. Kendimi kötü hissettiğimde, eninde sonunda kendimi daha iyi hissetmenin bir yolunu bulacağımı bilirim.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

23. Kendimi kötü hissettiğimde, zayıf biri olduğum duygusuna kapılırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

24. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarımı kontrol altında tutabileceğimi hissederim.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

25. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için suçluluk duyarım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

26. Kendimi kötü hissettiğimde, konsantre olmakta zorlanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

27. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarımı kontrol etmekte zorlanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

28. Kendimi kötü hissettiğimde, daha iyi hissetmem için yapacağım hiç bir şey olmadığına inanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	OBazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

29. Kendimi kötü hissettiğimde, böyle hissettiğim için kendimden rahatsız olurum.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

30. Kendimi kötü hissettiğimde, kendim için çok fazla endişelenmeye başlarım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

31. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi bu duyguya bırakmaktan başka yapabileceğim birşey olmadığına inanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

32. Kendimi kötü hissettiğimde, davranışlarım üzerindeki kontrolümü kaybederim.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

33. Kendimi kötü hissettiğimde, başka bir şey düşünmekte zorlanırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

34. Kendimi kötü hissettiğimde, duygumun gerçekte ne olduğunu anlamak için zaman ayırırım.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

35. Kendimi kötü hissettiğimde, kendimi daha iyi hissetmem uzun zaman alır.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

36. Kendimi kötü hissettiğimde, duygularım dayanılmaz olur.

O Neredeyse Hiçbir zaman	O Bazen	O Yaklaşık Yarı yarıya	O Çoğu zaman	O Neredeyse Her zaman

Bilgi ve Referans:

Ölçeğin Türkçe formunun psikometrik özellikleri ilk olarak Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından çalışılmış, daha sonra Kavcıoğlu ve Gençöz'ün (2011) çalışmasında bazı maddelerin Türkçe ifadesi üzerinde ufak değişiklikler önerilmiş ve bu yeni form oldukça kuvvetli güvenirlik ve geçerlik katsayıları vermiştir.

SCORING DERS

CLARITY *(Lack of Emotional Clarity)*	*AWARENESS* *(Lack of Emotional Awareness)*	*IMPULSE* *(Impulse Control Difficulties)*	*NON-ACCEPTANCE* *(Nonacceptance of Emotional Responses)*	*GOALS* *(Difficulties Engaging in Goal Directed Activities)*	*STRATEGIES* *(Limited Access to Emotion Regulation Strategies)*
1 (Reverse)	**2 (Reverse)**	**3**	**11**	**13**	**15**
4 (Reverse)	**6 (Reverse)**	**14**	**12**	**18**	**16**
5	**8 (Reverse)**	**19**	**21**	**20 (Reverse)**	**22 (Reverse)**
7 (Reverse)	**10 (Reverse)**	**24 (Reverse)**	**23**	**26**	**28**
9	**17 (Reverse)**	**27**	**25**	**33**	**30**
	34 (Reverse)	**32**	**29**		**31**
					35
					36

EK F STRESLE ÇİFT OLARAK BAŞ ETME ENVANTERİ

SÇOBE

Değerli katılımcı, bu envanter sizin eşinizle beraber stresle nasıl baş ettiğinizi ölçmek için geliştirilmiştir. Lütfen size uygun olduğunu düşündüğünüz ilk cevabı işaretleyin. Lütfen olabildiğince samimi yanıtlayın ve her bir madde için sizin kişisel durumunuza uygun olan kutuyu işaretleyin. Yanlış cevap yoktur. Teşekkürler.

Stresinizi eşinize nasıl iletirsiniz?	**Hiçbir zaman**	**Nadiren**	**Bazen**	**Sık sık**	**Her zaman**
1.Eşime onun desteğini, tavsiyelerini ya da yardımını takdir ettiğimi söylerim.	1	2	3	4	5
2.Yapacak çok işim olduğunda, eşimden benim yerime bir şeyler yapmasını talep ederim.	1	2	3	4	5
3.İyi olmadığımda ya da problemlerim olduğunda bunu eşime davranışlarımla gösteririm.	1	2	3	4	5
4.Eşime nasıl hissettiğimi ve onun desteğini takdir ettiğimi açıkça söylerim.	1	2	3	4	5
Stresli hissettiğinizde eşiniz ne yapar?					
5.Eşim empati kurar ve anlayış gösterir.	1	2	3	4	5
6.Eşim benim tarafımda olduğunu ifade eder.	1	2	3	4	5
7.Eşim beni stresle yeterince iyi baş edememekle suçlar.	1	2	3	4	5
8.Eşim stresli durumlara başka açıdan bakmamda bana yardım eder.	1	2	3	4	5
9.Eşim beni dinler ve beni gerçekten neyin rahatsız ettiğini anlamama imkân sunar	1	2	3	4	5
10.Eşim stresimi ciddiye almaz.	1	2	3	4	5
11.Eşim destek verir fakat bunu isteksiz ve hevessiz yapar.	1	2	3	4	5
12.Eşim bana yardım etmek için, normalde benim yaptığım işleri üzerine alır.	1	2	3	4	5
13.Eşim durumu analiz etmemde, böylelikle de problemle daha iyi yüzleşmemde bana yardım eder	1	2	3	4	5
14.Çok meşgul olduğumda eşim bana yardım eder.	1	2	3	4	5
15.Stresli olduğumda eşimin kabuğuna çekilme eğilimi vardır.	1	2	3	4	5
Eşiniz stresli olduğunda nasıl iletişim kurar?					
16.Eşim, benim desteğimi, tavsiyelerimi ya da yardımımı takdir ettiğini bildirir.	1	2	3	4	5
17.Eşim çok fazla işi olduğunda, benden ona yardımcı olmamı rica eder.	1	2	3	4	5
18.Eşim iyi olmadığında ya da problemleri olduğunda bunu bana davranışlarıyla gösterir.	1	2	3	4	5
19.Eşim bana açıkça nasıl hissettiğini ve benim desteğimi takdir ettiğini söyler	1	2	3	4	5

Eşiniz size stresli olduğunu hissettirdiğinde ne yaparsınız?					
20.Empati gösterir ve eşimi anlarım.	1	2	3	4	5
21.Eşime onun tarafında olduğumu ifade ederim	1	2	3	4	5
22.Eşimi stresle yeterince iyi baş edemediği için suçlarım.	1	2	3	4	5
23.Eşime stresinin o kadar kötü olmadığını söylerim ve stresli durumlara başka açıdan bakmasına yardım ederim.	1	2	3	4	5
24.Eşimi dinler ve onu gerçekten neyin rahatsız ettiğini anlamak için ona alan ve zaman veririm.	1	2	3	4	5
25.Eşimin stresini ciddiye almam	1	2	3	4	5
26.Eşim stresli olduğunda ben kabuğuma geri çekilme eğiliminde olurum.	1	2	3	4	5
27.Eşime destek veririm fakat bunu isteksiz ve hevessiz yaparım, çünkü kendi problemleriyle kendi başına baş edebilmesi gerektiğini düşünürüm.	1	2	3	4	5
28.Normalde eşimin yaptığı işleri ona yardımcı olmak için üzerime alırım.	1	2	3	4	5
29.Eşimle beraber durumu objektif bir şekilde analiz etmeye çalışır ve problemi anlaması ve değiştirmesinde ona yardım ederim.	1	2	3	4	5
30.Eşim işlerden dolayı bunaldığını hissettiğinde ona yardım ederim.	1	2	3	4	5
Siz ve eşiniz, ikiniz de stres hissettiğinizde ne yaparsınız?					
31.Problemle beraber baş etmeye çalışırız ve çözüm yolları ararız	1	2	3	4	5
32.Problemle ilgili ciddi bir tartışmaya gireriz ve ne yapılması gerektiği üzerinde düşünürüz.	1	2	3	4	5
33.Probleme farklı bir açıdan bakmak için birbirimize yardım ederiz.	1	2	3	4	5
34.Masaj, beraber duş alma ya da müzik dinleme gibi şeylerle birbirimizi rahatlatmaya çalışırız.	1	2	3	4	5
35.Birbirimize şefkatli davranırız, sevişiriz ve bu yolla stresle baş etmeye çalışırız.	1	2	3	4	5
Çift olarak stresle baş etmenizi nasıl değerlendirirsiniz?					
36.Eşimden aldığım destekten ve eşimle beraber stresle mücadele etme yolumuzdan memnunum.	1	2	3	4	5
37.Eşimden aldığım destekten memnunum ve bir çift olarak, stresle mücadele etme yolumuz/yöntemimiz etkili.	1	2	3	4	5

Alt Boyutlar	Madde numaraları	Madde sayısı	
Kendi Stres İletişimi	1, 2, 3, 4	4 madde	
Eşin Stres İletişimi	16, 17, 18, 19	4 madde	
Kendi Duygu Odaklı Destekleme	20, 21, 24	3 madde	Bu alt boyutlardan elde edilen toplam puan Pozitif Stresle Çift Olarak Baş Etme olarak kullanılabilir (19 madde)
Eş Duygu Odaklı Destekleme	5, 6, 9	3 madde	
Kendi Problem Odaklı Destekleme	23, 29	2 madde	
Eş Problem Odaklı Destekleme	8, 13	2 madde	
Kendi Yetkilendiren (Fedakârca) Baş Etme	28, 30	2 madde	
Eş Yetkilendiren (Fedakârca) Baş Etme	12, 14	2 madde	
Duygu Odaklı Ortak Baş Etme	34, 35	2 madde	
Problem Odaklı Ortak Baş Etme	31, 32, 33	3 madde	
Kendi Negatif Baş Etme (tersten puanlanır)	22, 25, 26, 27	4 madde	Bu alt boyutlardan elde edilen toplam puan Negatif Stresle Çift Olarak Baş Etme olarak kullanılabilir (8 madde) **Bu 8 madde tersten puanlanır**
Eş Negatif Baş Etme (tersten puanlanır)	7, 10, 11,15	4 madde	
Stresle Çift Olarak Baş Etmeyi Değerlendirme	36, 37	2 madde	
Kendi SÇOB	1,2,3,4 ve 20 ile 30 arasındaki maddeler		
Eş SÇOB	5 ile 19 arasındaki maddeler		

* Her alt ölçekteki maddelerin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanları, bütün ölçeğin puanlarının toplanması ile de toplam puan elde edilmektedir.

Ayrıca, Kendi ve Eş toplam puanı ayrı ayrı da elde edilebilir. Bunun yanında Pozitif SÇOB ve Negatif SÇOB toplam puanı da elde edilebilir.

Destekleme alt ölçekleri duygu ve problem odaklı olarak ayrı ayrı kullanılmak zorunda değildir. Kendi Duygu Odaklı Destekleme ve Kendi Problem Odaklı Destekleme maddeleri bir arada Kendi Destekleyici Baş Etme Alt boyutu olarak kullanılabilir. Aynı şekilde Eş Duygu Odaklı Destekleme ve Eş Problem Odaklı Destekleme maddeleri bir arada Eş Destekleyici Baş Etme Alt boyutu olarak kullanılabilir.

*Ortak Baş Etme alt boyutu duygu ve problem odaklı olarak ayrı ayrı kullanılmak zorunda değildir.

*Kurt, İ. E., & Akbaş, T. (2019). Stresle Çift Olarak Baş Etme Envanteri'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, *13*(19), 636-655.

ÖZGEÇMİŞ

Dokuz Eylül Üniversitesi Psikoloji (%30 İngilizce) bölümünü yüksek onur derecesi ile tamamladı. Lisans eğitiminin son döneminde TÜBİTAK STAR bursiyeri olarak Sabancı Üniversitesi Benlik ve İlişkiler Laboratuvarı'nda çalıştı. Lisans eğitimi döneminde Koç Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Araştırmaları Laboratuvarı'nda Prof. Dr. Mehmet Eskin danışmanlığında, Travma ve Stres Laboratuvarı'nda Doç. Dr. Ceren Acartürk danışmanlığında çeşitli projelerde gönüllü araştırmacı olarak görev aldı. Bunun yanı sıra Hiwell'de içerik yazarı olarak çalışmaya başladı. Işık Üniversitesi Klinik Psikoloji (Yetişkin) programında yüksek lisans eğitimine tam burslu olarak kabul aldı. Yüksek lisans sürecinin başında İstanbul Gelişim Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak tam zamanlı çalışmaya başladı. Yüksek lisans stajını Moodist Psikiyatri ve Nöroloji Hastanesi'nde tamamladı. Yüksek lisans süreci kapsamında Işık Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık Merkezi'ne bağlı olarak 1 sene boyunca süpervizyon eşliğinde Bilişsel Davranışçı Terapi ekolünde danışan gördü. Araştırma görevlisi olarak Erasmus kapsamında Padova Üniversitesi Psikoloji bölümünde araştırmacı olarak bulundu. Anadolu Efes Basketbol Okulları'nda proje koordinatörü olarak görev almaya başladı. Yüksek lisans sürecinde Prof. Dr. Önder Kavakçı ve Doç. Dr. Alişan Burak Yaşar danışmanlığında çeşitli projelere katıldı ve Terapi Bilimleri Akademisi Laboratuvarı'nda çeşitli projelerde görev almaya devam etmektedir.